

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः
हरिः ओं ॥
--

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणम्

द्वितीयाष्टकं - प्रपाठकः 5 - 8

Table of Contents

2	कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टकं	7
2.5	द्वितीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः – उपहोमशेषः.....	7
2.5.1	उपहोमाः.....	7
2.5.2	उपहोमाः.....	8
2.5.3	उपहोमाः.....	10
2.5.4	उपहोमाः.....	12
2.5.5	उपहोमाः.....	14
2.5.6	उपहोमाः.....	17
2.5.7	उपहोमाः.....	20
2.5.8	उपहोमाः.....	22
2.6	द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – सौत्रामणिः कौकिली होत्रं च.....	30
2.6.1	अनुवाकं 1 – ग्रहाः.....	30
2.6.2	अनुवाकं 2 – ग्रहोपस्थानम्	32
2.6.3	अनुवाकं 3 – ग्रहहोमः.....	34
2.6.4	अनुवाकं 4 – उपहोमाः.....	36
2.6.5	अनुवाकं 5 – अभिषेकः.....	39
2.6.6	अनुवाकं 6 – अवभृथः.....	42
2.6.7	अनुवाकं 7 – ऐन्द्रे प्रश्नौ प्रयाजानामेकादश मैत्रावरुणप्रैषाः.....	44
2.6.8	अनुवाकं 8 – ऐन्द्रे प्रश्नौ प्रयाजयाज्याः.....	46

2.6.9 अनुवाकं 9 – ऐन्द्रे प्रश्नौ वपादीनां याज्यानुवाक्याः.....	48
2.6.10 अनुवाकं 10 – ऐन्द्रे प्रश्नौ अनुयाजानामेकादश मैत्रावरुणप्रैषाः.....	49
2.6.11 अनुवाकं 11 – पशुत्रये प्रय जार्था मैत्रावरुणप्रैषाः.....	52
2.6.12 अनुवाकं 12 – पशुत्रये प्रयाजयाज्या आप्रियः.....	57
2.6.13 अनुवाकं 13 – पशुत्रये वपादीनां याज्यानुवाक्याः.....	58
2.6.14 अनुवाकं 14 – पशुत्रये अनूयाजप्रैषाः.....	60
2.6.15 अनुवाकं 15 – सूक्तवाकप्रैषः.....	63
2.6.16 अनुवाकं 16 – पितृयज्ञयाज्यानुवाक्याः.....	64
2.6.17 अनुवाकं 17 – ऐन्द्रो पशौ एकादश प्रयाजाः.....	66
2.6.18 अनुवाकं 18 – ऐन्द्रो पशौ प्रयाजयाज्याः.....	69
2.6.19 अनुवाकं 19 – ऐन्द्रो पशौ वपादीनां यज्यानुवाक्याः.....	71
2.6.20 अनुवाकं 20 – ऐन्द्रो पशौ अनूयाजानां मैत्रावरिणप्रैषाः.....	72
Appendix (of expansions)	78
2.7 द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः – सवा एकाहविशेषाः.....	85
2.7.1 अनुवाकं – बृहस्पतिसवः.....	85
2.7.2 अनुवाकं – वैश्यसवः.....	86
2.7.3 अनुवाकं 3 – ब्राह्मणसवः.....	87
2.7.4 अनुवाकं 4 – सोमसवः.....	89
2.7.5 अनुवाकं 5 – पृथिसवः.....	89
2.7.6 अनुवाकं 6 – गोसवः.....	90

2.7.7 अनुवाकं 7 – ओदनसवमन्त्राः.....	91
2.7.8 अनुवाकं 8 – ओदनसवगता स्थारोहणमन्त्राः	94
2.7.9 अनुवाकं 9 – ओदनसवः	95
2.7.10 अनुवाकं 10 – पञ्चशारदीयविधिः.....	97
2.7.11 अनुवाकं 11 – पञ्चशारदीयगतपशुविधिः.....	98
2.7.12 अनुवाकं 12 – अग्निष्टुद्यागे ग्रहाणां पुरोरुचः	99
2.7.13 अनुवाकं 13 – इन्द्रस्तुद्यागे ग्रहाणां पुरोरुचः.....	102
2.7.14 अनुवाकं 14 – अप्तोर्यामाविधिः	104
2.7.15 अनुवाकं 15 – राजाभिषेकः	105
2.7.16 अनुवाकं 16 – राजाभिषेकाङ्गं रथारोहणम्	108
2.7.17 अनुवाकं 17 – राजाभिषेकाङ्गं वपनम्	110
2.7.18 अनुवाकं 18 – विद्यनाख्य एकाहविशेषः.....	112
Appendix (of expansions)	116
2.8 द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः – काम्यपशुयाज्यानुवाक्या ब्राह्मणम्.....	119
2.8.1 अनुवाकं 1 – वायव्यादिपशूनां सूक्तानि.....	119
2.8.2 अनुवाकं 2 – वशादीनां सूक्तानि	122
2.8.3 अनुवाकं 3 – सौम्यादीनां सूक्तानि.....	125
2.8.4 अनुवाकं 4 – अभिमातिहैन्द्रादिपशूनां सूक्तानि	129
2.8.5 अनुवाकं 5 – ऐन्द्राग्नपश्वादीनां सूक्तानि	133
2.8.6 अनुवाकं 6 – सावित्रादिपशूनां सूक्तानि	137

2.8.7 अनुवाकं 7 – सौर्यादिपशूनां सूक्तानि.....	141
2.8.8 अनुवाकं 8 – वेहदादिपशूनां सूक्तानि.....	145
2.8.9 अनुवाकं 9 – शुक्लकृष्णपश्वादीनां सूक्तानि.....	150
Appendix (of expansions)	157

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

2 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टकं

2.5 द्वितीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः – उपहोमशेषः

2.5.1 उपहोमाः

T.B.2.5.1.1

प्रा॒णो र॒क्षति॑ वि॒श्वमे॑जत् । इ॒र्यो भू॒त्वा बहु॑धा बहु॒नि । स इ॒त्सर्वं॑
व्या॒नशे॑ । यो दे॒वो दे॒वेषु॑ वि॒भूर॑न्तः । आ॒वृ॒दू॒दात् क्षे॒त्रिय॑ध्व॒गद्वृषा॑ ॥
तमि॑त् प्रा॒णं मन॑सो प॒शिक्ष॑त । अ॒ग्रं दे॒वाना॑-मि॒दम॑न्तु नो ह॒विः ।
मन॑सश्चि॒त्ते॒दम् । भू॒तं भव्यं॑ च गु॒प्यते॑ । तद्धि दे॒वेष्व॑ग्रि॒यम् । 1 (10)

T.B.2.5.1.2

आ न ए॒तु पु॒रश्च॑रम् । सह दे॒वैरि॑म॒ हव॑म् । मनः॑ श्रेय॒सि श्रेय॑सि ।
कर्म॑न् य॒ज्ञप॑तिं दधत् । जु॒षतां॑ मे वा॒गिद॑ ह॒विः । वि॒राड्दे॒वी
पु॒रोहि॑ता । ह॒व्यवा॑डन पा॒यिनी॑ । यया रू॒पाणि॑ बहु॒धा वद॑न्ति ।
पे॒शासि॑ दे॒वाः पर॑मे ज॒नित्रे॑ । सानो॑ वि॒राडन॑पस्फुरन्ती । 2 (10)

T.B.2.5.1.3

वाग्दे॒वी जु॒षतामिद॑ ह॒विः । चक्षु॑र् दे॒वानां॑ ज्योति॑रमृते न्य॒क्तम् ।
अस्य॑ वि॒ज्ञानाय॑ बहु॒धा निधी॑यते । तस्य॑ सु॒म्न-म॑शीमहि । मा नो॑
हासीद्-विचक्ष॑णम् । आयु॑रिन्नः प्रती॑र्यताम् । अन॑न्धा-श्चक्षु॑षा
वयम् । जी॒वा ज्योति॑रशीमहि । सुव॑ज्योति॑-रुतामृ॑तम् । श्रोत्रे॑ण
भद्र॑ मु॒त शृ॑ण्वन्ति सत्यम् ( ) । श्रोत्रे॑ण वाचं बहु॒धोद्य॑ मानाम् ।
श्रोत्रे॑ण मोद॑श्च मह॑श्च श्रूयते । श्रोत्रे॑ण सर्वा दि॒श आशृ॑णोमि ।
येन॑ प्रा॒च्या उ॒त दक्षि॑णा । प्रती॑च्यै दि॒शः शृ॑ण्वन्त्युत्तरात् ।
तदिच्छ्रो॑त्रं बहु॒धोद्य॑मानम् । अ॒रान्न ने॒मिः परि॑ सर्वं बभू॑व । 3 (17)

(अ॒ग्नि - यम॑नप॒स्फुर॑न्ती - स॒त्यं स॒प्त च॑) (A1)

2.5.2 उपहोमाः

T.B.2.5.2.1

उदे॑हि वाजि॒न्यो अस्य॑फ॒स्वन्तः॑ । इदं॑ रा॒ष्ट्रमा॑वि॒श सू॒नृता॑वत् ।
यो रो॑हितो वि॒श्वमि॑दं ज॒जान॑ । स नो॑ रा॒ष्ट्रेषु॑ सु॒धितान्द॑धातु ।
रोह॑ं रोह॑ं रो॒हित आ॑रु॒रोह॑ । प्र॒जाभि॑र्वृद्धिं ज॒नुषामु॑प॒स्थम्॑ ।

ताभिः स॒र्ब्धो॑ अ॒विद॑त्षडु॒र्वीः । गा॒तुं प्र॑पश्यन्निह रा॒ष्ट्रमा॑हाः ।
आ॒हार॒षीद्-रा॒ष्ट्रमि॑ह रो॒हितः॑ । मृ॒धो व्या॑स्थद॒भयं॑ नो अस्तु । 4 (10)

T.B.2.5.2.2

अ॒स्मभ्यं॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी श॑क्वरीभिः । रा॒ष्ट्रं दु॑हाथामिह रे॒वती॑भिः ।
वि॒मम॑र्श रो॒हितो॑ वि॒श्वरू॑पः । स॒माच॑क्राणः प्र॒रुहो॑ रु॒हश्च॑ ।
दि॒वंग॑त्वाय॒ मह॑ता म॒हिम्ना॑ । वि नो॑ रा॒ष्ट्रमु॑नत्तु प॒यसा॑ स्वे॒न । या॒स्तो
वि॒शस्त॑पसा सं॒बभू॑वुः । गा॒यत्रं॑ व॒थ्सम॑नु तास्त आ॒गुः । ता॒स्त्वा
वि॒शन्तु॑ म॒हसा॑ स्वे॒न । सं मा॑ता पु॒त्रो अ॒भ्येतु॑ रो॒हितः॑ । 5 (10)

T.B.2.5.2.3

यू॒यमु॑ग्रा मरुतः पृ॒श्निमा॑तरः । इ॒न्द्रेण॑ स॒युजा॑ प्र॒मृणी॑थ श॒त्रून् ।
आ वो॑ रो॒हितो॑ अ॒शृणो॑दभिद्यवः । त्रि॒सप्ता॑सो मरुतः स्वा॒दुसं॑ मु॒दः ।
रो॒हितो॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी ज॑जान । तस्मि॑ञ्स्तन्तुं प॒रमे॑ष्ठी त॒तान॑ ।
तस्मि॑ज्छि॒श्रिये॑ अ॒ज ए॒कपा॑त् । अ॒दृह॑द् द्या॒वापृ॑थि॒वी ब॒लेन॑ ।
रो॒हितो॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒दृह॑त् । तेन॑ सु॒वः स्त॑भितं तेन॑
ना॒कः । 6 (10)

T.B.2.5.2.4

सो॑ अ॒न्तरि॑क्षे रज॑सो वि॒मानः॑ । तेन॑ दे॒वाः सु॒वर॑न्वविन्दन् । सु॒शे॒वं
त्वा॒ भान॑वो दी॒दिवा॑ꣳसम् । सम॑ग्रासो जु॒ह्वो जा॑तवेदः । उ॒क्षन्ति॑ त्वा
वा॒जिन॑मा घृ॒तेन॑ । सꣳस॑मग्ने यु॒वसे॑ भो॒जनानि॑ । अग्ने॑ श॒र्धं म॒हते॑
सौ॒भगा॑य । तव॑ द्यु॒म्ना-न्यु॑त्तमा॒नि स॑न्तु । सं जा॑स्पत्यꣳ
सु॒यम॑माकृ॒णुष्व॑ । श॒त्रूय॑ताम॒भिति॑ष्ठा म॒हाꣳसि॑ ( ) । 7 (10)

(अ- स्वे॒तु रो॒हितो॑ - ना॒को - म॒हाꣳसि॑) (A2)

2.5.3 उपहोमाः

T.B.2.5.3.1

पुन॑र्न इन्द्रो॑ म॒घवा॑ ददातु । धना॑नि श॒क्रो घ॑न्यः सु॒राधाः॑ । अ॒र्वाची॑नं
कृ॒णुतां॑ या॒चितो॑ मनः । श्रु॒ष्टी नो॑ अ॒स्य ह॑विषो जुषा॒णः । या॒नि नो॑
जि॒नन् ध॑नानि । ज॒हर्थ॑ शूर॒ मन्यु॑ना । इन्द्रा॑नुविन्द न॒स्तानि॑ । अ॒नेन॑
ह॒विषा॑ पुनः । इन्द्र॑ आशा॒भ्यः परि॑ । सर्वा॑भ्योऽभ॒यं कर॑त् । 8 (10)

T.B.2.5.3.2

जे॒ता श॒त्रून् वि॑चर्ष॒णिः । आ॒कू॒त्यै त्वा॑ का॒माय॑ त्वा स॒मृधे॑ त्वा ।
पु॒रो द॑धे अ॒मृत॑त्वाय जी॒वसे॑ । आ॒कू॒तिम॑स्याव॒से ।

काममस्य॑ समृ॒द्ध्यै॑ । इन्द्र॑स्य यु॒ज्जते॑ धियः । आकू॑तिं दे॒वीं मन॑सः
पुरो॑ दधे । यज्ञ॑स्य मा॒ता सु॒हवा॑ मे अस्तु । यदि॒च्छामि॑ मन॒सा
सकामः॑ । विदे॑यमे॒नद्धृ॑दये॒ निवि॑ष्टम् । 9 (10)

T.B.2.5.3.3

से॒दग्नि॑रग्नी॒ꣳ रत्ये॑त्यन्यान् । यत्र॑ वा॒जी तन॑यो वी॒डुपा॑णिः ।
सह॑स्रपा॒था अक्ष॑रा॒ समे॑ति । आ॒शानां॑ त्वा ऽऽशा॑पाले॒भ्यः ।
चतु॑र्भ्यो॒ अमृ॑ते॒भ्यः । इ॒दं भू॑तस्याध्यक्षे॒भ्यः । वि॒धेम॑ ह॒विषा॑ व॒यम् ।
विश्वा॑ आ॒शा मधु॑ना सꣳसृ॒जामि॑ । अ॒नमी॒वा आप॑ ओष॒धयो॑
भव॑न्तु । अ॒यं य॑ज॒मानो॑ मृ॒धो व्य॑स्यताम् ( ) । 10 (10)

T.B.2.5.3.4

अ॒गृभी॑ताः प॒शवः॑ सन्तु॒ सर्वे॑ । अ॒ग्निः सो॒मो वरु॑णो मि॒त्र इन्द्रः॑ ।
बृ॒हस्प॑तिः स॒विता॑ यः स॒हस्री॑ । पू॒षा नो॑ गो॒भिरव॑सा॒ सर॑स्वती ।
त्वष्टा॑ रू॒पाणि॑ सम॒नक्तु॑ यज्ञैः । त्वष्टा॑ रू॒पाणि॑ दध॒ती सर॑स्वती ।
पू॒षा भग॑ꣳ स॒विता॑ नो॒ ददा॑तु । बृ॒हस्प॑तिर्-द॒ददिन्द्रः॑ स॒हस्र॑म् ।
मि॒त्रो दा॑ता वरु॒णः सो॒मो अ॒ग्निः । 11 (9)

(करन् – निविष्ट – मस्यतां – +नव च) (A3)

2.5.4 उपहोमाः

T.B.2.5.4.1

आ नो भर भगमिन्द्र द्युमन्तम् । नि ते देष्णस्य धीमहि प्ररेके । उर्व
इव पप्रथे कामो अस्मे । तमापृणा वसुपते वसूनाम् । इमं कामं
मन्दया गोभिरश्वैः । चन्द्रवता राधसा पप्रथश्च । सुवर्यवो
मतिभिस्तुभ्यं विप्राः । इन्द्राय वाहः कुशिकासो अक्रन् ।
इन्द्रस्य नु वीर्याणि प्रवोचम् । यानि चकार प्रथमानि वज्री । 12 (10)

T.B.2.5.4.2

अह-न्नहिमन्वपस्ततर्द । प्र वक्षणा अभिनत् पर्वतानाम् । अहन्नहिं
पर्वते शिश्रियाणम् । त्वष्टाऽस्मै वज्रं स्वर्गं ततक्ष । वाश्रा इव
धेनवः स्यन्दमानाः । अञ्जः समुद्र-मवजग्मुरापः ।
वृषायमाणोऽवृणीत सोमम् । त्रिकदुरुकेष्व-पिबथ् सुतस्य । आ
सायकं मघवा दत्त वज्रम् । अहन्नेनं प्रथमजा महीनाम् । 13 (10)

T.B.2.5.4.3

यदिन्द्रा॑हन्-प्रथ॑मजा॒ मही॑नाम् । आ॒न्मा॒यिना॒ममि॑नाः प्रो॒त मा॒याः ।
 आ॒थ् सूर्य॑ जन॒यन् द्या॒मुषा॑सम् । तादी॒क्ना श॒त्रून् किला॑विवि॒थ्से ।
 अ॒हन् वृ॒त्रं वृ॒त्रतरं॑ व्य॒सम् । इन्द्रो॑ वज्रेण॒ मह॒ता व॒धेन॑ ।
 स्कन्धा॑सीव॒ कुलि॑शेना॒ विवृ॑क्णा । अ॒हिः शय॑त उप॒पृक्-पृ॒थिव्या॑म् ।
 अयो॑ध्येव दु॒र्मद॒ आ हि जु॒ह्वे ।
 महा॑वीरं तु वि॒बाध॑-मृ॒जीष॑म् । 14 (10)

T.B.2.5.4.4

नाता॑रीरस्य॒ समृ॑तिं व॒धाना॑म् । स॒ रु॒जानाः॑ पि॒पिष॑ इन्द्र॒शत्रुः॑ ।
 विश्वो॑ विहा॒या अर॑तिः । वसु॑र्दधे॒ हस्ते॑ दक्षि॒णे । तर॑णिर्न शि॒श्रथत्॑ ।
 श्रव॑स्यया॒ न शि॑श्रथत् । विश्व॑स्मा इ॒दिषु॑ध्यसे । दे॒वत्रा॑ ह॒व्यमू॑हिषे ।
 विश्व॑स्मा इ॒त्सुकृ॑ते॒ वार॑मृ॒ण्वति॑ । अ॒ग्निर् द्वा॒रा व्यृ॑ण्वति । 15 (10)

T.B.2.5.4.5

उदु॑ज्जिहा॒नो अ॒भि काम॑मीरयन् । प्र॒पृञ्च॑न् विश्वा॒ भुव॑नानि॒ पूर्व॑था ।
 आ के॒तुना॑ सुषमि॒द्धो यजि॑ष्ठः । कामं॑ नो अ॒ग्ने अ॒भिहर्य॑ दिग्भ्यः ।
 जुषा॑णो ह॒व्यम॑मृ॒तेषु॑ दू॒ह्यः । आ नो॑ रयिं॒ बहु॑लाङ् गो॒मती॑मिषम् ।

नि॒धेहि॒ यक्ष॑द॒मृते॑षु॒ भूष॑न् । अ॒श्विना॑ य॒ज्ञमा॑गतम् ।

दा॒शुषः॑ पु॒रुद॑स्स॒सा । पू॒षा र॑क्षतु नो र॒यिम् । 16 (10)

T.B.2.5.4.6

इ॒मं य॑ज्ञम॒श्विना॑ वर्धय॒न्ता । इ॒मौ र॑यिं य॑ज॒माना॑य ध॒त्तम् । इ॒मौ
प॒शून् र॑क्षतां वि॒श्वतो॑ नः । पू॒षा नः॑ पातु स॒दम॑-प्रयुच्छन् । प्र ते
म॒हे स॑रस्वति । सु॒भगे॑ वाजिनीवति । स॒त्यवा॑चे भ॒रे म॑तिम् । इ॒दं ते
ह॒व्यं घृ॑तव॒त्-स॑रस्वति । स॒त्यवा॑चे प्र॒भरे॑मा ह॒वीष्णि॑ । इ॒मानि॑ ते
दु॒रिता॑ सौ॒भगा॑नि ( ) । ते॒भिर्व॑यं सु॒भगा॑सः स्याम । 17 (11)

(व॒ज् - ग्र॑ही॒ना - मृ॑जी॒षं - व्य॑ण्वति - र॑क्षतु नो र॒यि -
सौ॒भगा॑न्ये॒कं च) (A4)

2.5.5 उपहोमाः

T.B.2.5.5.1

य॒ज्ञो रा॒यो य॑ज्ञ ई॒शो व॑सूनाम् । य॒ज्ञः स॒स्याना॑मु॒त सु॑क्षितीनाम् ।
य॒ज्ञ इ॒ष्टः पू॒र्वचि॑त्तिं दधातु । य॒ज्ञो ब्र॑ह्म॒ण्वा अ॑प्येतु दे॒वान् ।
अ॒यं य॑ज्ञो वर्धतां गो॒भिर॑श्चैः॑ । इ॒यं वै॑दिः स्व॒पत्या॑ सु॒वीरा॑ ।

इ॒दं ब॒र्.हि॒रति॑ ब॒र्.ही॒ष्य॒न्या । इ॒मं य॑ज्ञं वि॒श्वे॑ अ॒वन्तु॑ दे॒वाः ।
भ॒ग ए॒व भ॒गवा॑ अ॒स्तु दे॒वाः । ते॒न व॒यं भ॒गव॑न्तः स्या॒म । 18 (10)

T.B.2.5.5.2

तं त्वा॑ भ॒ग सर्व॑ इ॒ज्जो॑ह॒वीमि॑ । स नो॑ भ॒ग पु॒र ए॒ता भ॑वे॒ह । भ॒ग
प्र॒णो॑त॒र् भ॒ग स॒त्य॒राधः॑ । भ॒गोमां॑ धि॒यमु॑द॒व द॑द॒न्नः । भ॒ग प्र॒णो॑ ज॒नय॑
गो॒भिर॑श्चैः॑ । भ॒ग प्र॑ नृ॒भिर् नृ॑व॒न्तः स्या॒म । श॒श्वतीः॑ स॒मा उ॑प॒यन्ति॑
लो॒काः । श॒श्वतीः॑ स॒मा उ॑प॒यन्त्या॑पः । इ॒ष्टं पू॒र्तं श॑श्वती॒नां
स॒मा॒नां श॑श्व॒तेन॑ । ह॒विषे॑ष्ट्वा ऽन॒न्तं लो॒कं प॑र॒मारु॑रो॒ह । 19 (10)

T.B.2.5.5.3

इ॒यमे॒व सा॒ या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छत् । सा रू॒पाणि॑ कुरु॒ते प॒ञ्च दे॒वी ।
द्वे स्व॑सा॒रौ व॒यत॑स्तन्त्रमे॒तत् । स॒नात॑नं वि॒ततं॑ ष॒ण्मयू॑खम् ।
अ॒वा॒न्या॒ स्तन्तू॑न् कि॒रतो॑ ध॒त्तो अ॒न्यान् । ना॒वपृ॑ज्या॒ते न ग॑मा॒ते
अ॒न्तम् । आ वो॑ यन्तू॒दवा॑हा॒सो अ॒द्य । वृ॒ष्टिं ये॑ वि॒श्वे म॑रु॒तो
जु॒नन्ति॑ । अ॒यं यो॑ अ॒ग्निर् म॑रु॒तः स॒मिद्धः॑ । ए॒तं जु॑ष॒ध्वं क॑वयो
यु॒वानः॑ । 20 (10)

T.B.2.5.5.4

धा॒रा॒व॒रा म॒रु॒तो धृ॒ष्णु॒र्वो॒ज॒सः । मृ॒गा न भी॒मास्त॒विषे॑भि॒-रू॒र्मि॑भिः ।
अ॒ग्न॒यो न शु॒शु॒चा॒ना ऋ॒जी॒षि॒णः । भृ॒मिं ध॒म॒न्त॒ उप॒ गा अ॒वृ॒ण्व॒त ।
"वि॒च॒क्र॒मे{१}" , "त्रि॒दे॒वः{२}" । आ॒वे॒ध॒सं नी॒ल॒पृ॒ष्ठं बृ॒ह॒न्त॒म् ॥
बृ॒ह॒स्प॒ति॒ꣳ स॒द॒ने सा॒द॒य॒ध्व॒म् । सा॒द॒द्यो॒निं द॒म आ॒दी॒दि॒वाꣳस॒म् ॥
हि॒र॒ण्य॒व॒र्ण॒म॒रु॒षꣳ स॒पे॒म । स हि शु॒चिः श॒त॒प॒त्रः स

शु॒न्ध्यूः । 21 (10)

T.B.2.5.5.5

हि॒र॒ण्य॒वा॒शी॒रि॒षि॒रः सु॒व॒र्षाः । बृ॒ह॒स्प॒तिः स स्वा॒वे॒श ऋ॒ष्वाः ।
पू॒रू स॒खि॒भ्य आ सु॒तिं क॑रिष्ठः । पू॒षꣳस्त॒व व्र॑ते व॒यम् । न रि॒ष्ये॒म
क॒दा च॒न । स्तो॒ता॒र॒स्त इ॒ह स्म॑सि । या॒स्ते पू॒ष॒न्ना॒वो अ॒न्तः स॒मु॒द्रे ।
हि॒र॒ण्य॒यी॒र॒न्त॒रि॒क्षे च॑रन्ति । या॒भि॒र्या॑सि दू॒त्याꣳ सू॒र्य॑स्य ।
का॒मे॒न कृ॑तः श्र॒व इ॒च्छ॑मानः । 22 (10)

T.B.2.5.5.6

अ॒र॒ण्य॒ान्य॒र॒ण्य॒ान्य॒सौ । या प्रे॒व न॑श्यसि । क॒था ग्रा॒मं न पृ॑च्छसि ।
न त्वा भी॒रि॒व वि॒न्द॒ती(३) । वृ॒षा॒र॒वा॒य व॑दते । य॒दु॒पा॒व॒ति चि॒च्चि॒कः ।

आ॒घा॒टीभि॒रिव॑ धा॒वय॑न् । अ॒र॒ण्या॒निर्-म॑ही॒यते॑ । उ॒त गा॒व इ॒वा॒दन् ।

उ॒तो वे॒शमे॑व दृ॒श्यते॑ । 23 (10)

T.B.2.5.5.7

उ॒तो अ॒र॒ण्या॒निः सा॒यम् । श॒क॒टीरि॑व स॒र्जति॑ । गा॒मङ्गै॑ष आ॒ह्वय॑ति ।
 दा॒र्वङ्गै॑ष उ॒पाव॑धीत् । व॒स॒न्न॒र॒ण्या॒न्याꣳ सा॒यम् । अ॒क्रु॒क्षदि॑ति म॒न्यते॑ ।
 न वा अ॒र॒ण्या॒निर्ह॑न्ति । अ॒न्यश्चे॒न्नाभि॑गच्छति । स्वा॒दोः फ॒लस्य॑
 जग्ध्वा । य॒त्र का॒मं नि॑पद्यते ( ) । आ॒ञ्ज॒नग॑न्धीꣳ सु॒रभी॑म् ।
 ब॒ह॒न्नाम॑कृषी॒वला॑म् । प्रा॒हं मृ॒गाणां॑ मा॒तर॑म् । अ॒र॒ण्या॒नीम॑शꣳ-
 सि॒षम् । 24 (14) (स्या॑म - रु॒रो॒ह - यु॒वा॒नः - शु॒न्ध -
 यू॒रि॒च्छमा॑नो - दृ॒श्यते॑ - नि॑पद्यते च॒त्वारि॑ च) (A5)

2.5.6 उपहोमाः

T.B.2.5.6.1

वा॒र्त्रह॑त्याय श॒वसे॑ । पृ॒त॒ना-सा॒ह्याय॑ च । इ॒न्द्र॒त्वा-ऽऽव॑र्तयाम॒सि ।
 सु॒ब्र॒ह्मा॒णं वी॒र॒वन्तं॑ बृ॒हन्त॑म् । उ॒रुं ग॒भी॒रं पृ॒थु॒बुध्न॑मिन्द्र । श्रु॒तर्षि॑-
 मु॒ग्रम॑भि-मा॒तिषा॑हम् । अ॒स्मभ्यं॑ चि॒त्रं वृ॑ष॒णꣳ र॒यिं दा॑ः ।

क्षेत्रियै॑ त्वा॒ निर्ऋत्यै॑ त्वा । द्रु॒हो मुञ्चामि॑ वरुणस्य॒ पाशात् ।

अनागसं॑ ब्रह्मणे॒ त्वा करोमि॑ । 25 (10)

T.B.2.5.6.2

शिवे॑ ते द्यावापृथिवी॒ उभे॑ इमे । शं॑ ते अ॒ग्निः सहा॑द्भिरस्तु ।

शं द्यावापृथिवी॒ सहौषधी॑भिः । शमन्तरिक्षं॑ सह॒ वातेन॑ ते । शं ते
चतस्रः॑ प्रदिशो॒ भवन्तु॑ । या दैवी॑श्चतस्रः॒ प्रदिशः॑ । वात॑पत्नीर॒भि सूर्यो॑

विचष्टे॑ । तासां॑ त्वा ज॒रस आ॑दधामि । प्र यक्ष्म॑ एतु॒ निर्ऋतिं॑

परा॑चैः । अमो॑चि यक्ष्माद्-दुरि॑ता-दव॒त्यै । 26 (10)

T.B.2.5.6.3

द्रु॒हः पाशान्निर्ऋत्यै॑ चोदमोचि । अहा॑ अव॒र्तिमवि॑दथ् स्यो॒नम् ।

अप्य॑भूद्-भ॒द्रे सु॑कृतस्य॒ लोके॑ । सूर्य॑मृतं॒ तमसो॑ ग्राह्या॒ यत् ।

दे॒वा अमुञ्च॑-न्नसृ॒जन्व्ये॑नसः । ए॒वम॑हमिमं॒ क्षेत्रिया॑ज्जामि॒शं सात् ।

द्रु॒हो मुञ्चामि॑ वरुणस्य॒ पाशात् । बृ॒हस्प॑ते यु॒वमिन्द्र॑श्च वस्वः ।

दि॒व्यस्ये॑शाथे॒ उत॑ पा॒र्थिव॑स्य । ध॒त्तं र॒यिं स्तु॑वते॒ कीर॑ये

चित् । 27 (10)

T.B.2.5.6.4

यू॒यं पा॒त स्व॒स्तिभिः॑ स॒दा नः॑ । दे॒वायु॑धमिन्द्रमाजोहु॑वानाः ।
वि॒श्वावृ॑धमभि ये रक्ष॑माणाः । येन॑ ह॒ता दी॒र्घम॑ध्वानमायन् ।
अ॒नन्त॑मर्थमनिवर्त्त॑-स्यमानाः । यत्ते॑ सुजा॒ते हि॒मव॑त्सु भेष॒जम् ।
मयो॑भूः श॒न्तमा॑ यद्धृ॒दोऽसि॑ । ततो॑ नो दे॒हि सी॒बले॑ । अ॒दो गि॒रिभ्यो॑
अधि॑ यत् प्र॒धाव॑सि । स॒ञ्शो॑भमाना क॒न्येव॑ शु॒भ्रे । 28 (10)

T.B.2.5.6.5

तां त्वा मु॒द्रला॑ ह॒विषा॑ वर्धयन्ति । सा नः॑ सी॒बले॑ रयिमाभाजये॑ह ।
पूर्वं॑ दे॒वा अ॒परे॑णा-नु॒पश्य॑ज्जन्मभिः । जन्मान्य॑वरैः प॒राणि॑ । वे॒दानि॑
दे॒वा अ॒यम॑स्मीति॒ माम् । अ॒हञ् हित्वा॑ शरी॒रं ज॒रसः॑ प॒रस्ता॑त् ।
प्रा॒णापा॑नौ चक्षुः॑ श्रो॒त्रम् । वाचं॑ मन॒सि संभृ॑ताम् । हि॒त्वा शरी॑रं
ज॒रसः॑ प॒रस्ता॑त् । आ भू॒तिं भू॒तिं वय॑मश्नवाम॒है ( ) । इ॒मा ए॒व ता
उ॒षसो॑ याः प्र॒थमा॑ व्यौच्छन् । ता दे॒व्यः कु॑र्वते पञ्च॒ रूपा॑ ।
श॒श्वती॑र्नावपृ॒ज्यन्ति॑ । न ग॑मन्त्यन्तम् । 29 (14)

(क॒रो - म्य॑व॒र्त्यै - चि - च्छु॑भ्रे - ऽश्न॑वाम॒है च॒त्वारि॑ च) (A6)

2.5.7 उपहोमाः

T.B.2.5.7.1

व॒सूनां॑ त्वाऽऽधी॑तेन । रु॒द्राणा॑मूर्म्या । आ॒दि॒त्यानां॑ तेज॑सा । वि॒श्वेषां॑
दे॒वानां॑ क्र॒तुना॑ । मरु॒तामे॑म्ना जुहोमि स्वाहा ॥ अ॒भि॒भूति॑-र॒हमा॑गमम् ।
इन्द्र॑सखा स्वायु॒धः । आ॒स्वाशा॑सु दुःष॒हः । इ॒दं व॑र्चो अ॒ग्निना॑
दत्त॑मागात् ॥ यशो॑ भर्गः सह ओजो॑ बलं च । 30 (10)

T.B.2.5.7.2

दी॒र्घायु॑त्वाय श॒तशार॑दाय । प्र॒तिगृ॑भ्णामि म॒हते॑ वी॒र्याय॑ । आ॒युर॑सि
वि॒श्वायु॑रसि । स॒र्वायु॑रसि स॒र्वमायु॑रसि । स॒र्वं म॒ आयु॑र्भूयात् ।
स॒र्वमायु॑र्गेषम् । भूर्भुवः॑ सुवः । अ॒ग्निर्-ध॒र्म॑णान्नादः ।
मृ॒त्युर्-ध॒र्म॑णान्नपतिः । ब्र॒ह्म क्ष॒त्रञ्च॑ स्वाहा ॥ 31 (10)

T.B.2.5.7.3

प्र॒जाप॑तिः प्र॒णोता॑ । बृ॒हस्प॑तिः पु॒र ए॒ता । य॒मः प॑न्थाः । च॒न्द्रमाः॑
पुन॑रसुः स्वाहा ॥ अ॒ग्नि॒रन्नादोऽन्न॑पतिः । अ॒न्नाद्य॑मस्मिन् यज्ञे
यज॑मानाय ददातु स्वाहा ॥ सोमो॑ राजा राज॑पतिः । रा॒ज्यम॑स्मिन्
यज्ञे॑ यज॑मानाय ददातु स्वाहा ॥ वरु॑णः स॒म्राट् थ्स॑म्राट्पतिः ।

॥ साम्राज्यमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥ 32 (10)

T.B.2.5.7.4

मित्रः क्षत्रं क्षत्रपतिः । क्षत्रमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥

इन्द्रो बलं बलपतिः । बलमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥

बृहस्पतिर् ब्रह्म ब्रह्मपतिः । ब्रह्ममस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥

सविता राष्ट्रं राष्ट्रपतिः । राष्ट्रमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥

पूषा विशां विष्टपतिः । विशमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु

स्वाहा ( ) । सरस्वती पुष्टिः पुष्टिपत्नी । पुष्टिमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय

ददातु स्वाहा । त्वष्टा पशूनां मिथुनानां रूपकृद्-रूपपतिः ।

रूपेणमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय पशून् ददातु स्वाहा ॥ 33 (14)

(च – स्वाहा – साम्राज्यमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा –

विशमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा चत्वारि च) (A7)

Special Korvai

(अग्निः सोमो वरुणो मित्र इन्द्रो बृहस्पतिः सविता पूषा सरस्वती
त्वष्टा दश)

2.5.8 उपहोमाः

T.B.2.5.8.1

स ई॑ पा॒हि य ऋ॑जी॒षी त॑रु॒त्रः । यः शि॑प्र॒वान् वृ॒षभो॑ यो म॒तीनाम् ।
यो गो॑त्र॒भिद्-व॒ज्रभृ॑द्यो ह॒रिष्ठाः । स इन्द्र॑ चि॒त्राञ् अ॒भितृ॑न्धि वा॒जान् ।
आ ते शु॒ष्मो वृ॒षभ ए॑तु प॒श्चात् । ओ॒त्तरा॑द॒धरा॒गा पु॒रस्ता॑त् ।
आ वि॒श्वतो॑ अ॒भि स॒मे॒त्वर्वा॑ङ् । इन्द्र॑ द्यु॒म्नञ् सु॒वर्व॑द्धे॒ह्यस्मे ।
प्रो॒ष्वस्मै॑ पु॒रोर॑थम् । इन्द्रा॑य शू॒षम॑र्चत । 34 (10)

T.B.2.5.8.2

अ॒भीके॑ चि॒दु लो॒ककृ॑त् । सङ्गे॑ स॒मथ्सु॑ वृ॒त्रहा । अ॒स्माकं॑ बो॒धि
चो॒दिता॑ । नभ॑न्ता-म॒न्यके॑षाम् । ज्या॒का अ॒धि ध॒न्वसु॑ । इन्द्रं॑ व॒यञ्
शु॒नासी॑रम् । अ॒स्मिन् य॒ज्ञे ह॒वामहे॑ । आ॒वाजै॑रु॒प नो॑ ग॒मत् ।
इन्द्रा॑य शु॒नासी॑राय । स्रु॒चा जु॒हुत॑ नो ह॒विः । 35 (10)

T.B.2.5.8.3

जु॒षतां॑ प्र॒ति मे॒धिरः॑ । प्र ह॒व्यानि॑ घृ॒तव॑न्त्यस्मै । ह॒र्यश्वा॑य भ॒रता
सजो॑षाः । इन्द्र॑र्तुभिर् ब्र॒ह्मणा॑ वावृ॒थानः॑ । शु॒नासी॑री ह॒विरि॑दं जु॒षस्व ।
वयः॑ सु॒पर्णा॑ उप॒सेदु॑रिन्द्रम् । प्रि॒यमे॑धा ऋ॒षयो॑ ना॒धमा॑नाः ।

अप॑ ध्वान्त॑मूर्णु॑हि पू॒र्धि चक्षुः॑ । मु॒मुग्ध्य॑स्मान् नि॒धये॑व ब॒द्धान् ।

बृ॒हदिन्द्रा॑य गायत । 36 (10)

T.B.2.5.8.4

मरु॑तो वृ॒त्रह॑न्तमम् । येन॑ ज्योति॑-र॒जन॑यन् नृ॒तावृ॑धः । दे॒वं दे॒वाय॑
जागृ॑वि । का मि॒हैकाः॑ क इ॒मे प॑त॒ङ्गाः । मा॒न्था॒लाः कु॒लि परि॑ मा
प॑तन्ति । अ॒नावृ॑तैनान्-प्र॒धम॑न्तु दे॒वाः । सौ॒पर्णं॑ चक्षु॑स्तनु॒वा वि॑देय ।
ए॒वा व॑न्दस्व वरु॑णं बृ॒हन्त॑म् । न॒मस्या॑ धी॒रम॑मृतस्य गो॒पाम् ।

स नः॑ श॒र्म त्रि॑व॒रूथं॑ वि॒यः स॑त् । 37 (10)

T.B.2.5.8.5

यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभिः॑ सदा॑ नः । ना॒के सु॑पर्णमु॒प य॑त्-प॒तन्त॑म् । ह॒दा
वे॒नन्तो॑ अ॒भ्यच॑क्षत त्वा । हि॒रण्य॑पक्षं॑ वरु॑णस्य दू॒तम् । य॒मस्य॑ यो॒नौ
श॒कुनं॑ भु॒रण्यु॑म् । शं नो॑ दे॒वीर॑भिष्ट॒ये । आ॒पो भ॑वन्तु पी॒तये॑ ।
शं यो॒रभि॑स्रवन्तु नः । ई॒शाना॑ वा॒र्याणा॑म् ।
क्ष॑यन्ती-श्च॒र्षणी॑नाम् । 38 (10)

T.B.2.5.8.6

अपो॑ या॒चामि॑ भेष॒जम् । अ॒प्सु मे॑ सोमो॑ अब्रवीत् ।
अन्त॑र् विश्वा॒नि भेष॒जा । अ॒ग्निं च॑ विश्व॒शम्भु॑वम् ।
आप॑श्च विश्व॒भेष॒जीः । यद॑प्सु ते सर॒स्वति॑ । गो॒ष्वश्चेषु॑ यन्मधु॑ ।
तेन॑ मे वाजिनीवति । मुख॑मङ्गि॒धि सर॒स्वति॑ ।

या सर॒स्वती॑ वैशम्भ॒ल्या । 39 (10)

T.B.2.5.8.7

तस्यां॑ मे रास्व । तस्या॑स्ते भक्षी॒य । तस्या॑स्ते भूयिष्ठ॒भाजो॑ भूयास्म ।
अहं॑ त्वद॒स्मि मद॑सि त्वमे॒तत् । ममा॑सि योनि॒स्तव॑ योनि॒रस्मि॑ । ममे॒व
सन्व॑ह ह॒व्यान्य॑ग्ने । पु॒त्रः पि॒त्रे लो॒ककृ॑ज्जातवे॒दः । इ॒हैव॑ सन्त॒त्र
सन्तं॑ त्वा ऽग्ने । प्रा॒णेन॑ वा॒चा मन॑सा बिभ॒र्मि । ति॒रो मा सन्त॑मायु॒र्मा
प्रहा॑सीत् । 40 (10)

T.B.2.5.8.8

ज्योति॑षा त्वा वैश्वान॒रेणो॑पतिष्ठे । अयं॑ ते योनि॒र्ऋ॒त्वियः॑ । यतो॑ जातो
अ॒रोच॑थाः । तं जा॒नन्न॑ग्न आ॒रोह॑ । अथा॑ नो॒ वर्ध॑या रयि॒म् । या ते
अ॒ग्ने य॒ज्ञिया॑ त॒नूस्त॑ये-ह्यारो॑हा॒त्माऽऽत्मा॑नम् । अ॒च्छा व॑सूनि

कृ॒ण्वन्न॑स्मो॒ न॒र्या॒ पु॒रू॒णि । य॒ज्ञो॒ भू॒त्वा य॒ज्ञमा॑सीद॒ स्वां यो॑निम् ।
जा॒तवे॑दो॒ भुव॑ आ॒जाय॑मानः स॒क्षय॑ ए॒हि । उ॒पाव॑रोह जा॒तवे॑दः

पुन॑स्त्वम् । 41 (10)

T.B.2.5.8.9

दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं व॑ह नः प्र॒जान॑न् । आ॒युः प्र॒जा र॒यिम॑स्मासु॒ धेहि॑ ।
अज॑स्रो दी॒दिहि॑ नो दुरो॒णे । तमि॑न्द्रं जो॒हवी॑मि म॒घवा॑नमु॒ग्रम् ।
स॒त्राद॑धा॒न-म॑प्रतिष्कु॒त श॒वा सि॑ । म॒हिष्ठो॑ गी॒र्भिरा॑ च य॒ज्ञियो॑
ऽव॑वर्तत् । रा॒ये नो॑ वि॒श्वा सु॒पथा॑ कृ॒णोतु॑ व॒ज्री । त्रि॒कटु॑केषु म॒हिषो॑
यवा॑शिरं तुवि॒शुष्म॑स्तृ॒पत् । सोम॑मपिबद्-विष्णु॑ना सु॒तं य॑थाव॒शत् ।
स ई॑ ममाद॒ महि॑ कर्म॒ कर्त॑वे म॒हामु॑रुम् । 42 (10)

T.B.2.5.8.10

सै॒न स॑श्चद्-दे॒वं दे॒वः स॒त्यमि॑न्दु॒ सत्य॑ इन्द्रः । वि॒दद्य॑ती॒ सर॑मा
रु॒ग्णम॑द्रेः । म॒हि पा॑थः पू॒र्व्य स॒ध्रिय॑क्कः । अ॒ग्रं न॑यथ्
सु॒पद्य॑क्षरा॒णाम् । अ॒च्छा र॒वं प्र॑थ॒मा जा॑नती गा॒त् । वि॒दद्-ग॒व्यं
सर॑मा दृ॒ढमूर्॑वम् । येना॒ नु॒कं मा॑नुषी॒ भोज॑ते विट् ।

आ ये विश्वा स्वपत्यानि चक्रुः । कृण्वानासो अमृतत्वाय गातुम् ।
त्वं नृभिर्नृपते देवहूतौ । 43 (10)

T.B.2.5.8.11

भूरीणि वृत्वा हर्यश्च ह॑सि । त्वं निदस्युं चु॑मुरिम् । धुनिं चास्वापयो
दभी॑तये सु॒हन्तु । ए॒वा पा॑हि प्र॒त्न॒था म॑न्दतु त्वा ।
श्रु॒धि ब्र॑ह्म वावृ॑धस्वोत गी॒र्भिः । आ॒विः सूर्यं॑ कृणु॒हि पी॑पिहीषः ।
ज॒हि शत्रूँ॑रभि गा इन्द्र॑ तृन्धि । अ॒ग्ने बा॑धस्व विमृ॑धो नुदस्व ।
अपा॑मीवा अप॒ रक्षाँ॑सि सैध । अ॒स्मात्-समु॑द्राद्-बृ॒हतौ
दि॒वो नः॑ । 44 (10)

T.B.2.5.8.12

अपां॑ भू॒मान॒मुप॑ नः सृ॒जेह॑ । यज्ञ॑ प्र॒ति॒तिष्ठ॑ सु॒मतौ सु॒शेवा॑ आ त्वा॑ ।
वसू॑नि पु॒रु॒धा वि॑शन्तु । दी॒र्घमा॑युर् यज॒मानाय॑ कृण्वन् ।
अथा॑मृ॒तेन॑ ज॒रितार॑मङ्गि॒धि । इन्द्रः॑ शु॒नावद्-वि॑तनोति सी॒रम् ।
सम्॑व॒त्सर॑स्य प्र॒तिमा॑णमेतत् । अ॒र्कस्य॑ ज्यो॒तिस्त॑दिदास ज्येष्ठ॑म् ।
सम्॑व॒त्सर॑श्च शु॒नव॑त्सीरमेतत् । इन्द्र॑स्य रा॒धः प्र॑यतं पु॒रु त्मना॑ ( ) ।

तदर्करूपं विमिमानमेति । द्वादशारे प्रतितिष्ठतीद्-वृषा ।
 अश्वायन्तो गव्यन्तो वाजयन्तः । हवामहे त्वोपगन्त वा उ ।
 आभूषन्तस्त्वा सुमतौ नवायाम् । वयमिन्द्र त्वा शुनञ्
 हुवेम । 45 (16) (अर्चत - हविर् - गायत - यञ्सच् -
 चर्षणीनां - वैशम्भल्या - हासीत् - त्व - मुरुं - देवहूतौ -
 नः - त्मना षट् च) (A8)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 8 Anuvaakams :-

(प्राण - उदेहि - पुनर्न - आ नो भर - यज्ञो रायो - वार्त्रहत्याय
 - वसूनाञ् - स ई पाह्य षौ)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(प्राणो रक्ष - त्यगृभीता - धारावरा मरुतो - दीर्घायुत्वाय -
 ज्योतिषा त्वा पञ्चचत्वारिंशत्)

द्वितीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः – (TB 2.5)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 5th Prapaatakam :-

(प्राणः – शुन॑ ह॒वेम॑)

। हरिः ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः ।

=====

**Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 –
Prapaatakam 5 – TB 2.5**

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	3	37
Anuvakam 2	4	40
Anuvakam 3	4	39
Anuvakam 4	6	61
Anuvakam 5	7	74
Anuvakam 6	5	54
Anuvakam 7	4	44
Anuvakam 8	12	126
Total →	45	475

Appendix

T.B.2.5.5.4 – "विचक्रमे {1}", "त्रिर्देवः{2}"

विचक्रमे पृथिवीमेष एताम् । क्षेत्राय विष्णुर् मनुषे दशस्यन् ।
ध्रुवासो अस्य कीरयो जनासः । उरुक्षितिꣳ सुजनिमा चकार ॥ {1}

त्रिर्देवः पृथिवीमेष एताम् । विचक्रमे शतर्चसं महित्वा ।
प्र विष्णु-रस्तु तवसस्त वीयान् । त्वेषꣳ ह्यस्य स्थविरस्य नाम ॥ {2}

Both appearing in T.B.2.4.3.5

2.6 द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – सौत्रामणिः कौकिली होत्रं च

2.6.1 अनुवाकं 1 – ग्रहाः

T.B.2.6.1.1

स्वा॒र्द्धीं॑ त्वा॒ स्वा॒दुना॑ । ती॒व्रां ती॒व्रेण॑ । अ॒मृता॑-म॒मृते॑न । म॒धुम॑तीं
म॒धुम॑ता । सृ॒जामि॑ सꣳ सो॒मेन॑ । सो॒मोऽस्य॑श्चि॒भ्यां प॑च्यस्व ।
स॒रस्व॑त्यै पच्यस्व । इ॒न्द्राय॑ सु॒त्राम्णो॑ पच्यस्व । प॒रीतो॑षिञ्च॒ता
सु॒तम् । सो॒मो य॑ उ॒त्तमꣳ ह॒विः । 1 (10)

T.B.2.6.1.2

द॒धन्वा॑ यो न॒र्यो अ॒फस्व॑न्तरा । सु॒षाव॑ सो॒मम॑द्रि॒भिः । पु॒नातु॑ ते
प॒रिसु॑तम् । सो॒मꣳ सूर्य॑स्य दु॒हिता॑ । वा॒रेण॑ श॒श्वता॑ तना॒ ।
वा॒युः पू॒तः प॒वित्रे॑ण । प्रा॒ङ्ख॑सो॒मो अ॒तिद्रु॑तः । इ॒न्द्रस्य॑ यु॒ज्यः
स॒खा । वा॒युः पू॒तः प॒वित्रे॑ण । प्र॒त्यङ्ख॑सो॒मो अ॒तिद्रु॑तः । 2 (10)

T.B.2.6.1.3

इ॒न्द्रस्य॑ यु॒ज्यः स॒खा । ब्र॒ह्म क्ष॑त्रं प॒वते॑ ते॒ज इ॒न्द्रि॒यम् । सु॒रया॑ सो॒मः
सु॒त आ॑सुतो म॒दाय॑ । शु॒क्रेण॑ दे॒व दे॒वताः॑ पि॒पृग्धि॑ । र॒सेना॑न्नं
य॑ज॒मानाय॑ धेहि । कु॒विद॑ङ्ग॒ यव॑म॒न्तो य॑वं चि॒त् ।

यथा दान्त्यनुपूर्वं वियूय । इहेहैषां कृणुत भोजनानि ।

ये बर्हिषो नमोवृक्तिं न जग्मुः ।

उपयाम-गृहीतोऽस्यश्चिभ्यां त्वा जुष्टं गृह्णामि । 3 (10)

T.B.2.6.1.4

सरस्वत्या इन्द्राय सुत्राम्णो । एष ते योनिस्तेजसे त्वा । वीर्याय त्वा
बलाय त्वा । तेजोऽसि तेजो मयि धेहि । वीर्यमसि वीर्यं मयि धेहि ।
बलमसि बलं मयि धेहि । नाना हि वां देवहितं सदः कृतम् ।
मा सऽसृक्षाथां परमे व्योमन् । सुरा त्वमसि शुष्मिणी सोम एषः ।
मा मा हिंसीः स्वां योनिमाविशन् । 4 (10)

T.B.2.6.1.5

उपयामगृहीतोऽस्याश्चिनं तेजः । सारस्वतं वीर्यम् । ऐन्द्रं बलम् ।
एष ते योनिर्मोदाय त्वा । आनन्दाय त्वा महसे त्वा । ओजोऽस्योजो
मयि धेहि । मन्युरसि मन्युं मयि धेहि । महोऽसि महो मयि धेहि ।
सहोऽसि सहो मयि धेहि । या व्याघ्रं विषूचिका ( ) । उभौ वृकं च
रक्षति । श्येनं पतत्रिणं सिंहम् । सेमं पात्वहसः ।

सं पृचः स्थ सं मा भद्रेण पृङ्ग ।

विपृचः स्थ वि मा पाप्मना पृङ्ग । 5 (15)

(हविः – प्रत्यङ्गसोमो आतिद्रुतो – गृह्णा – म्याविशन् –
विषूचिका पञ्च च) (A1)

2.6.2 अनुवाकं 2 – ग्रहोपस्थानम्

T.B.2.6.2.1

सोमो राजाऽमृतं सुतः । ऋजीषेणाजहान्मृत्युम् ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । विपानं शुक्रमन्धसः । इन्द्रस्येन्द्रियम् ।

इदं पयोऽमृतं मधु । सोममद्भ्यो व्यपिबत् । छन्दसा हंसः

शुचिषत् । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । अद्भ्यः क्षीरं व्यपिबत् । 6 (10)

T.B.2.6.2.2

क्रुङ्गाङ्गिरसो धिया । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । अन्नात् परिस्रुतो रसम् ।

ब्रह्मणा व्यपिबत् क्षत्रम् । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । रेतो मूत्रं विजहाति ।

योनिं प्रविशदिन्द्रियम् । गर्भो जरायुणाऽऽवृतः ।

उल्बं जहाति जन्मना । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । 7 (10)

T.B.2.6.2.3

वे॒देन॑ रू॒पे व्य॑करोत् । स॒तास॑ती प्र॒जाप॑तिः । ऋ॒तेन॑ स॒त्यमि॑न्द्रि॒यम् ।
 सो॒मेन॑ सो॒मौ व्य॑पिबत् । सु॒तासु॑तौ प्र॒जाप॑तिः । ऋ॒तेन॑
 स॒त्यमि॑न्द्रि॒यम् । दृ॒ष्ट्वा रू॒पे व्या॑करोत् । स॒त्यानृ॑ते प्र॒जाप॑तिः ।
 अ॒श्रद्धा॑-म॒नृते॑ऽदधात् । श्रद्धा॑ꣳ स॒त्ये प्र॒जाप॑तिः ( ) । ऋ॒तेन॑
 स॒त्यमि॑न्द्रि॒यम् । दृ॒ष्ट्वा परि॑स्रुतो र॒सम् । शु॒क्रेण॑ शु॒क्रं व्य॑पिबत् ।
 प॒यः सो॒मं प्र॒जाप॑तिः । ऋ॒तेन॑ स॒त्यमि॑न्द्रि॒यम् ।
 वि॒पानꣳ शु॒क्रम॑न्ध॒सः । इ॒न्द्रस्ये॑न्द्रि॒यम् । इ॒दं प॒योऽमृ॑तं म॒धु । 8 (18)

(अ॒द्भ्यः क्षी॑रं व्य॑पिब – ज॒न्मन॑र्तेन॑ स॒त्यमि॑न्द्रि॒यꣳ –

श्रद्धा॑ꣳ स॒त्ये प्र॒जाप॑तिरष्टौ च) (A2)

Special Korvai

(सो॒मो रा॒जा वि॒पानꣳ सो॒मम॑द्भ्योऽन्नाद् रे॒तो मू॒त्रं वे॒देन॑ स॒तास॑ती
 सो॒मेन॑ सु॒तासु॑तौ दृ॒ष्ट्वा रू॒पे दृ॒ष्ट्वा परि॑स्रुतो र॒सं वि॒पानं॑ द॒श)

2.6.3 अनुवाकं 3 – ग्रहहोमः

T.B.2.6.3.1

सुरावन्तं बर्हिषदं सुवीरम् । यज्ञं हिन्वन्ति महिषा नमोभिः ।
दधानाः सोमं दिवि देवतासु । मदेमेन्द्रं यजमानाः स्वर्काः ।
यस्ते रसः संभृत ओषधीषु । सोमस्य शुष्मः सुरया सुतस्य ।
तेन जिन्व यजमानं मदेन । सरस्वती-मश्विना-विन्द्र-मग्निम् ।
यमश्विना नमुचेरासुरादधि । सरस्वत्यसनोदिन्द्रियाय । 9 (10)

T.B.2.6.3.2

इमं तं शुक्रं मधुमन्त-मिन्दुम् । सोमं राजानमिह भक्षयामि ।
यदत्र रिप्तं रसिनः सुतस्य । यदिन्द्रो अपिबच्छचीभिः । अहं
तदस्य मनसा शिवेन । सोमं राजानमिह भक्षयामि । पितृभ्यः
स्वधाविभ्यः स्वधा नमः । पितामहेभ्यः स्वधाविभ्यः स्वधा नमः ।
प्रपितामहेभ्यः स्वधाविभ्यः स्वधा नमः । अक्षन् पितरः । 10 (10)

T.B.2.6.3.3

अमीमदन्त पितरः । अतीतृपन्त पितरः । अमीमृजन्त पितरः ।
पितरः शुन्धध्वम् । पुनन्तु मा पितरः सोम्यासः ।

पुनन्तु॑ मा पिताम॒हाः । पुनन्तु॑ प्रपिताम॒हाः । पवि॒त्रेण॑ शतायुषा ।

पुनन्तु॑ मा पिताम॒हाः । पुनन्तु॑ प्रपिताम॒हाः । 11 (10)

T.B.2.6.3.4

पवि॒त्रेण॑ शतायुषा । विश्व॒मायु॑र्-व्य॒श्नवै । "अ॒ग्न आ॒यू॒षि

पव॒से {3}" "ऽग्ने॑ पव॒स्व{4}" । "पव॑मानः सुव॒र्जनः{5}"

"पुनन्तु॑ मा दे॒वज॑नाः{6}" । "जा॒तवे॑दः पवि॒त्रव॑द्{7}"

"य॒त्ते पवि॑त्रम॒र्चिषि॑{8}" । "उ॒भाभ्यां॑ दे॒व स॒वित॑र्{9}"

"वैश्व॑दे॒वी पु॒न॒ती{10}" । ये स॒मा॒नाः स॒म॒न॒सः । पि॒त॒रो य॒म॒राज्ये॑ ॥

तेषां॑ लो॒कः स्व॒धा न॑मः । य॒ज्ञो दे॒वेषु॑ कल्पताम् । 12 (10)

T.B.2.6.3.5

ये स॒जा॒ताः स॒म॒न॒सः । जी॒वा जी॒वेषु॑ मा॒म॒काः । तेषां॑ श्री॒र्मयि॑

कल्पताम् । अ॒स्मिन् लो॒के श॒त॒म् स॒माः ॥ द्वे सु॒ती अ॒शृ॒णवं

पि॒तृ॒णाम् । अ॒हं दे॒वाना॑मु॒त म॒र्त्याना॑म् । या॒भ्यामि॑दं वि॒श्वमे॑ज॒थ-

स॒मेति॑ । यद॒न्तरा॑ पि॒तरं॑ मा॒तरं॑ च । इ॒द॒म् ह॒विः प्र॒ज॒न॒नं मे॑ अस्तु ।

द॒श॒वी॒र॒म् स॒र्व॒ग॒ण॒म् स्व॒स्त्ये॑ ( ) । आ॒त्म॒स॒नि प्र॒जा॒स॒नि ।

द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – (TB 2.6)

प॒शु॒स॒न्य॒भय॑स॒नि लो॒क॒स॒नि । अ॒ग्निः प्र॒जां बहु॑लां मे॒ करो॑तु ।
अ॒न्नं प॒यो रे॒तो अ॒स्मासु॑ ध॒त्त । रा॒य॒स्पोष॑-मि॒षमूर्ज॑म॒स्मासु॑ दी॒धर॑त्-
स्वाहा ॥ 13 (15) (इ॒न्द्रि॒याय॑ – पि॒तरः॑ – श॒तायु॑षा पु॒नन्तु॑ मा
पि॒ताम॒हाः पु॒नन्तु॑ प्र॒पिता॑म॒हाः-क॒ल्पता॑-स्व॒स्तये॑ प॒ञ्च च) (A3)

2.6.4 अनुवाकं 4 – उपहोमाः

T.B.2.6.4.1

सी॒सेन॑ त॒न्त्रं म॑न॒सा म॑नी॒षिणः॑ । ऊ॒र्णासू॒त्रेण॑ क॒वयो॑ व॒यन्ति॑ ।
अ॒श्विना॑ य॒ज्ञं स॑वि॒ता सर॑स्वती । इ॒न्द्रस्य॑ रू॒पं व॑रु॒णो भि॑ष॒ज्यन् ।
तद॑स्य रू॒पम॑मृ॒तं श॑ची॒भिः । ति॒स्रो द॑धु॒र्दे॒वताः॑ स॒र॒राणाः॑ ।
लो॒मानि॑ श॒ष्पैर् बहु॑धा न तो॒क्मभिः॑ । त्व॒गस्य॑ मा॒सम॑भ॒वन्
ला॒जाः । तद॑श्वि॒ना भि॑ष॒जा रु॒द्रव॑र्तनी । सर॑स्वती व॒यति॑
पे॒शो अ॒न्तरः॑ । 14 (10)

T.B.2.6.4.2

अ॒स्थि म॑ज्जानं मा॒सरैः॑ । का॒रोत॑रेण द॒धतो॑ ग॒वां त्व॑चि ।
सर॑स्वती म॒नसा॑ पे॒शलं॑ व॒सु । ना॒सत्या॑भ्यां व॒यति॑ द॒र्श॒तं व॑पुः ।

रसं॑ परि॒स्रुता॑ न रो॒हितम् । न॒ग्नहु॒र्धीर॒स्तसरं॑ न वे॒म ।
 पय॑सा शु॒क्रम॑मृतं जनि॒त्रम् । सुर॑या मू॒त्राज्जन॑यन्ति रे॒तः । अपा॑मतिं
 दुर्म॑तिं बाध॒मानाः । ऊ॒वध्यं॑ वा॒तꣳ स॒बुवं॑ तदा॒रात् । 15 (10)

T.B.2.6.4.3

इन्द्रः॑ सु॒त्रामा॑ हृद॒येन॑ स॒त्यम् । पु॒रोडा॑शेन सवि॒ता ज॑जान ।
 यकृ॑त् क्लो॒मानं॑ वरु॒णो भि॑षज्यन् । मत॑स्ने वा॒यव्यै॑र्न मि॒नाति॑ पि॒त्तम् ।
 आ॒न्त्राणि॑ स्था॒ली मधु॑ पि॒न्वमा॑ना । गु॒दा पा॑त्राणि सु॒दुघा॑ न धे॒नुः ।
 श्ये॑नस्य प॒त्रं न प्ली॒हा श॑चीभिः । आ॒सन्दी॑ नाभि॒रुद॑रं न मा॒ता ।
 कु॒म्भो वनि॑ष्ठुर्ज॒निता॑ श॒चीभिः॑ । यस्मि॑न्न॒ग्रे यो॒न्यां
 गर्भो॑ अ॒न्तः । 16 (10)

T.B.2.6.4.4

प्ला॒शीर्व्य॑क्तः श॒तधा॑र उ॒त्सः । दु॒हे न कु॒म्भीꣳ स्व॒धां पि॒तृभ्यः॑ ।
 मुखꣳ सद॑स्य शि॒र इ॒त्सदे॑न । जि॒ह्वा प॒वित्र॑मश्वि॒ना सꣳ सर॑स्वती ।
 च॒प्पं न पा॒युर्भिष॑गस्य वा॒लः । वस्ति॑र्न शो॒पो हर॑सा तर॒स्वी ।
 अश्वि॑भ्यां चक्षु॒रमृतं॑ ग्र॒हाभ्या॑म् । छा॒गेन॑ तेजो॒ हवि॑षा शृ॒तेन॑ ।

पक्ष्माणि गो॒धूमैः॑ क्वलै॒रु॒तानि॑ । पे॒शो न शु॒क्लम॑सितं

व॑साते । 17 (10)

T.B.2.6.4.5

अवि॑र्न मे॒षो न॑सि वी॒र्या॑य । प्रा॒णस्य॑ पन्था॑ अमृ॒तो ग्र॑हाभ्याम् ।
सर॑स्वत्युपवाकै॑र्व्या॒नम् । न॒स्यानि॑ ब॒र्हिर् ब॑दरैर्-ज॒जान॑ । इन्द्र॑स्य
रूप॑मृष॒भो ब॑लाय । क॒र्णभ्या॑ श्रो॒त्रम॑मृतं॑ ग्र॒हाभ्या॑म् । यवा॑ न
ब॒र्हिर् भ्रु॑वि के॒सरा॑णि । क॒र्कन्धु॑ ज॒ज्ञे म॑धु सार॒घं मु॒खात् ।
आ॒त्मन्नु॒पस्थे॑ न वृ॒कस्य॑ लो॒म । मु॒खे श्म॑श्रूणि न
व्याघ्र॑लो॒मम् । 18 (10)

T.B.2.6.4.6.

के॒शा न शी॒र्षन् य॑शसे॒ श्रियै॑ शि॒खा । सि॒ंहस्य॑ लो॒म
त्वि॒षि-रि॑न्द्रि॒याणि॑ । अ॒ङ्गान्या॑त्मन्-भिष॒जा तद॑श्चि॒ना । आ॒त्मान॑मङ्गैः
सम॑धाथ् सर॒स्वती॑ । इन्द्र॑स्य रू॒पं श॑तमा॒नमा॑युः । च॒न्द्रेण॑
ज्योति॑रमृतं॑ द॒धाना॑ । सर॒स्वती॑ यो॒न्यां गर्भ॑मन्तः । अ॒श्विभ्या॑ प॒त्नी
सु॒कृतं॑ बि॒भर्ति॑ । अ॒पां र॑से॒न व॑रु॒णो न॑ सा॒म्ना ।

इन्द्र॑ ॐ श्रियै॑ जन॒यन्न॑प्सु राजा॑ ( ) । तेजः॑ पशू॒नां॑ ह॒विरिन्द्रि॑यावत् ।
परि॒स्रुता॑ पय॒सा सार॑घं मधु॑ । अ॒श्विभ्यां॑ दु॒ग्धं भिष॑जा सर॒स्वत्या
सुता॑सुताभ्याम् । अ॒मृतः॑ सोम॒ इन्दुः॑ । 19 (14) (अ॒न्तर॑ – आ॒रा –
द॒न्तर् – व॑साते – व्याघ्र॒लोम॑ – राजा॑ च॒त्वारि॑ च) (A4)

2.6.5 अनुवाकं 5 – अभिषेकः

T.B.2.6.5.1

मि॒त्रो॒ऽसि॑ वरु॒णो॒ऽसि॑ । सम॒हं वि॒श्वेर्दे॑वैः । क्ष॒त्रस्य॑ ना॒भिर॑सि ।
क्ष॒त्रस्य॑ यो॒निर॑सि । स्यो॒नामा॑सीद । सु॒षदा॑मासीद ।
मा त्वा॑ हि॒सीत् । मा मा॑ हि॒सीत् । निष॑साद धृ॒तव्र॑तो वरु॒णः ।
प॒स्त्या॒स्वा । 20 (10)

T.B.2.6.5.2

साम्रा॑ज्याय सु॒क्रतुः॑ । दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ । अ॒श्विनो॑र्
बा॒हुभ्या॑म् । पू॒ष्णो ह॑स्ताभ्याम् । अ॒श्विनो॑र्-भैष॒ज्येन॑ । तेज॑से
ब्र॒ह्मव॑र्चसायाभिषि॒ञ्चामि॑ । दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ । अ॒श्विनो॑र्-
बा॒हुभ्या॑म् । पू॒ष्णो ह॑स्ताभ्याम् । सर॒स्वत्यै॑ भैष॒ज्येन॑ । 21 (10)

T.B.2.6.5.3

वी॒र्या॑या॒न्नाद्या॑या॒भिषि॑ञ्चामि । दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ ।
अ॒श्विनो॑र् बा॒हुभ्या॑म् । पू॒ष्णो ह॑स्ता॒भ्याम् । इन्द्र॑स्येन्द्रि॒येण॑ ।
श्रि॒यै यश॑से॒ बला॑या॒भिषि॑ञ्चामि । को॒ऽसि क॑तमो॒ऽसि ।
कस्मै॑ त्वा का॒य त्वा । सु॒श्लोकाँ॑(४) सु॒मङ्ग॒लाँ॑(४) स॒त्यरा॑जा(३)न् ।
शि॒रो मे॑ श्रीः । 22 (10)

T.B.2.6.5.4

यशो॑ मु॒खम् । त्विषिः॑ के॒शाश्च॑ इ॒मश्रू॑णि । रा॒जा मे॑ प्रा॒णोऽमृ॑तम् ।
स॒म्राट् चक्षुः॑ । वि॒राट्छो॑त्रम् । जि॒ह्वा मे॑ भ॒द्रम् । वाङ्म॑हः ।
मनो॑ म॒न्युः । स्व॒राड्भा॑मः । मो॒दाः प्र॑मो॒दा अ॒ङ्गुली॑रङ्गानि । 23 (10)

T.B.2.6.5.5

चि॒त्तं मे॑ स॒हः । बा॒हू मे॑ ब॒लमिन्द्रि॑यम् । ह॒स्तौ मे॑ क॒र्म वी॒र्यम्॑ ।
आ॒त्मा क्ष॑त्रमु॒रो म॑म । पृ॒ष्टीर्मे॑ रा॒ष्ट्रमु॒दर॑म॒सौ । ग्री॒वाश्च॑ श्रो॒ण्यौ ।
ऊ॒रू अ॒र॒न्ती जा॑नुनी । वि॒शो मे॑ऽङ्गानि स॒र्वतः॑ ।
ना॒भिर्मे॑ चि॒त्तं वि॒ज्ञान॑म् । पा॒युर्मे॑ऽप॒चिति॑र्भ॒सत् । 24 (10)

T.B.2.6.5.6.

आ॒न॒न्द॒न॒न्दा॒वा॒ण्डौ॑ मे॑ । भ॒गः॑ सौ॒भा॒ग्यं॑ प॒सः॑ । ज॒ङ्घा॑भ्यां प॒द्भ्यां॑
 ध॒र्मो॑ऽस्मि । वि॒शि॒ राजा॑ प्र॒ति॒ष्ठितः॑ । प्र॒ति॒ क्ष॒त्रे प्र॒ति॒ति॒ष्ठामि॑ रा॒ष्ट्रे ।
 प्र॒त्य॒श्वेषु॑ प्र॒ति॒ति॒ष्ठामि॑ गो॒षु । प्र॒त्य॒ङ्गेषु॑ प्र॒ति॒ति॒ष्ठाम्या॒त्मन् । प्र॒ति प्रा॒णेषु॑
 प्र॒ति॒ति॒ष्ठामि॑ पु॒ष्टे । प्र॒ति द्या॒वापृ॒थिव्योः॑ । प्र॒ति॒ति॒ष्ठामि॑ य॒ज्ञे । 25 (10)

T.B.2.6.5.7

त्र॒या दे॒वा ए॒काद॑श । त्र॒यस्त्रि॑ं॒शाः सु॒राध॑सः । बृ॒हस्प॑ति॒ पुरो॑हि॒ताः ।
 दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ स॒वे । दे॒वा दे॒वैर॑वन्तु मा । प्र॒थ॒मा द्वि॒तीयैः॑ ।
 द्वि॒तीया॑स्तृ॒तीयैः॑ । तृ॒तीयाः॑ स॒त्येन॑ । स॒त्यं य॒ज्ञेन॑ ।
 य॒ज्ञो य॒जुर्भिः॑ । 26 (10)

T.B.2.6.5.8

य॒जूंषि॑ सा॒मभिः॑ । सा॒मान्य॑ग्निः । ऋ॒चो या॒ज्याभिः॑ ।
 या॒ज्या व॑षट्कारैः । व॑षट्कारा आ॒हुति॑भिः । आ॒हुत॑यो मे॒ कामा॑न्थ्
 स॒मर्ध॑यन्तु । भूः स्वा॒हा । लो॒मानि॑ प्र॒यति॑र्मम । त्व॒ङ्म
 आ॒नति॑रा॒गतिः॑ । मा॒ं॒सं म॒ उप॑नतिः ( ) । व स्व॒स्थि ।
 म॒ज्जा म॒ आ॒नतिः॑ । 27 (12)

(प॒स्त्या॒स्वा – सर॑स्वत्यै॒ भै॒षज्ये॑न – श्री – र॒ङ्गा॒नि – भ॒सद् –
य॒ज्ञे – य॒ज्ञो य॒जुर्भि॑ – रु॒प॒न॒ति॒र्द्वे च॑) (A5)

2.6.6 अनुवाकं 6 – अवभृथः

T.B.2.6.6.1

यद्-दे॒वा दे॒वहे॑ड॒नम् । दे॒वा॒सश्च॑कृ॒मा व॒यम् । अ॒ग्नि॒र्मा तस्मा॑दे॒नसः॑ ।
वि॒श्वान् मु॒ञ्च॒त्व॒ह॒सः । यदि॑ दि॒वा यदि॑ न॒क्तम् । ए॒ना॒सि च॑कृ॒मा
व॒यम् । वा॒यु॒र्मा तस्मा॑दे॒नसः॑ । वि॒श्वान् मु॒ञ्च॒त्व॒ह॒सः ।
यदि॑ जाग्रद्-यदि॑ स्व॒प्ने । ए॒ना॒सि च॑कृ॒मा व॒यम् । 28 (10)

T.B.2.6.6.2

सू॒र्यो मा तस्मा॑दे॒नसः॑ । वि॒श्वान् मु॒ञ्च॒त्व॒ह॒सः । यद्ग्रा॑मे॒ यद॑रण्ये ।
यथ् स॒भायां य॑दि॒न्द्रि॒ये । यच्छू॒द्रे यद॑र्ये । ए॒नश्च॑कृ॒मा व॒यम् ।
यदे॑कस्याधि॒ धर्म॑णि । तस्या॑व॒य॒ज॒न॒म॒सि । यदा॑पो॒ अ॒घ्निया॑ व॒रु॒णेति॑
श॒पा॒महे॑ । ततो॑ व॒रु॒ण नो॑ मु॒ञ्च । 29 (10)

T.B.2.6.6.3

अव॑भृथ निच॒ङ्कु॒ण नि॒चे॒रु॒र॒सि नि॒च॒ङ्कु॒ण ।
अव॑ दे॒वैर्-दे॒वकृ॑तमे॒नोऽया॑ट् । अव॑ म॒र्त्यैर्म॒र्त्यकृ॑तम् ।

उ॒रो॒रा नो॑ दे॒व रि॒षस्पा॑हि । सु॒मि॒त्रा न॑ आ॒प ओ॒षध॑यः सन्तु ।
 दु॒र्मि॒त्रास्त॑स्मै॒ भुया॑सुः । यो॑ऽस्मा॒न् द्वेष्टि॑ । यं च॑ व॒यं द्वि॒ष्मः ।
 द्रु॒प॒दादि॑वे॒न्-मु॒मुचा॑नः । स्वि॒न्नः स्ना॒त्वी म॑ला॒दिव॑ । 30 (10)

T.B.2.6.6.4

पू॒तं प॑वि॒त्रेणे॑वा॒ज्यम् । आ॒पः शु॒न्धन्तु॑ मै॒नसः॑ । उ॒द्वयं॑ त॒मस॑स्प॒रि ।
 प॒श्यन्तो॑ ज्योति॒रुत्तर॑म् । दे॒वं दे॑व॒त्रा सूर्य॑म् । अ॒गन्म॑ ज्योति॒रुत्त॑मम् ।
 प्र॒तियु॑तो व॒रुण॑स्य पा॒शः । प्र॒त्यस्तो॑ व॒रुण॑स्य पा॒शः ।
 ए॒धोऽस्ये॑धि॒षीम॑हि । स॒मिद॑सि । 31 (10)

T.B.2.6.6.5

ते॒जोऽसि॑ ते॒जो म॑यि धे॒हि । अ॒पो अ॒न्वचा॑रिषम् । र॒सेन॑ स॒मसृ॑क्ष्महि ।
 प॒यस्वा॑ अ॒ग्न आ॑ग॒मम् । तं मा॑ स॒सृज॑ वर्च॒सा । प्र॒जया॑ च॒
 ध॒नेन॑ च । स॒माव॑वर्ति पृथि॒वी । स॒मुषाः॑ । स॒मु सूर्यः॑ ।
 स॒मु वि॒श्वमि॑दं जगत् ( ) । वै॒श्वान॑र ज्योति॒र्-भूया॑सम् । वि॒भुं का॑मं
 व्य॑श्न॒वै । भूः स्वा॑हा । 32 (13) (स्व॒प्न ए॒नाऽसि॑ च॒कृमा॑ व॒यं -
 मुञ्च॑ - म॒लादि॑व - स॒मिद॑सि - जगत् त्रीणि॑ च) (A6)

2.6.7 अनुवाकं 7 – ऐन्द्रे प्रश्नौ प्रयाजानामेकादश मैत्रावरुणप्रैषाः

T.B.2.6.7.1

हो॒ता य॒क्ष॒त्-स॒मि॒धेन्द्र॑-मि॒डस्प॑दे । ना॒भा पृ॒थि॒व्या अ॒धि । दि॒वो
व॒र्ष्मन्त् स॒मि॒ध्यते॑ । ओ॒जि॒ष्ठश्च॑र्ष॒णीस॑हान् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज ।
हो॒ता य॒क्षत्त॑नू॒नपा॑तम् । ऊ॒तिभि॑र्-जे॒तार॑-म॒परा॑जितम् । इन्द्रं॑ दे॒व
सु॒वर्वि॑दम् । प॒थिभि॑र् म॒धुम॑त्तमैः । नरा॒श॒सेन॑ ते॒जसा॑ । 33 (10)

T.B.2.6.7.2

वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॒क्षदि॑डाभि-रिन्द्र-मी॒डित॑म् ।
आ॒जु॒ह्वान॑-म॒मर्त्य॑म् । दे॒वो दे॒वैः स॒वीर्यः॑ । व॒ज्रह॑स्तः पु॒रंद॑रः ।
वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॒क्षद्-ब॒र्हिषीन्द्रं॑ निष॒द्वर॑म् ।
वृ॒षभं॑ न॒र्याप॑सम् । व॒सुभी॑ रु॒द्रैरा॑दित्यैः ।
स॒युग्भि॑र्-ब॒र्हि॒रा ऽस॑दत् । 34 (10)

T.B.2.6.7.3

वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॒क्षदो॑जो न वी॒र्य॑म् ।
स॒हो द्वा॒र इन्द्र॑मव॒र्धय॑न् । सु॒प्राय॑णा वि॒श्रय॑न्तामृ॒तावृ॑धः ।
द्वा॒र इन्द्रा॑य मी॒ढुषे॑ । वि॒यन्त्वा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज ।

हो॒ता यक्ष॑दु॒षे इन्द्र॑स्य धे॒नू । सु॒दु॒घे मा॒तरौ म॒ही ।

सवा॒तरौ न ते॑जसी । व॒थ्समिन्द्र॑-मव॒र्धता॑म् । 35 (10)

T.B.2.6.7.4

वी॒तामा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑द् दै॒व्या हो॒तारा॑ । भिष॑जा
सखा॑या । ह॒विषेन्द्रं॑ भिष॑ज्यतः । क॒वी दे॒वौ प्र॑चे॒तसौ॑ । इन्द्रा॑य ध॒त्त

इन्द्रि॑यम् । वी॒तामा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑त्ति॒स्रो दे॒वीः ।

त्रय॑स्त्रि॒धातवो॑ऽप॒सः । इ॒डा सर॑स्वती भा॒रती॑ । 36 (10)

T.B.2.6.7.5

महीन्द्र॑प॒त्नीर्-ह॒विष्म॑तीः । वि॒यन्त्वा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज ।

हो॒ता यक्ष॑त्त्व॒ष्टार-मिन्द्रं॑ दे॒वम् । भिष॑ज॒ सु॒यजं॑ घृ॒तश्रि॑यम् ।

पु॒रु॒रूप॑ सु॒रेत॑सं म॒घोनि॑म् । इन्द्रा॑य त्व॒ष्टा द॑धदिन्द्रि॒याणि॑ ।

वै॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑द्-व॒नस्प॑तिम् ।

श॒मिता॑र॒ शत॑क्र॒तुम् । धि॒यो जो॑ष्टार-मिन्द्रि॒यम् । 37 (10)

T.B.2.6.7.6.

म॒ध्वा स॑मञ्ज॒न्यथि॑भिः सु॒गेभिः॑ । स्व॒दाति॑ ह॒व्यं म॒धुना॑ घृ॒तेन॑ ।

वै॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑दिन्द्र॒ स्वाहा॑ऽज्यस्य ।

स्वाहा मे॒दसः॑ । स्वाहा॑ स्तो॒काना॑म् । स्वाहा॑ स्वाहा॑कृ॒तीना॑म् ।
 स्वाहा॑ ह॒व्यसू॑क्तीनाम् । स्वाहा॑ दे॒वाँ॑ आ॒ज्य॒पान् । स्वाहे॑न्द्र॒ँ
 हो॒त्राज्जु॑षाणाः ( ) । इन्द्र॑ आ॒ज्यस्य॑ वि॒यन्तु॑ । हो॒तर्य॑ज । 38 (12)
 (ते॒जसा॑-ऽस॒द-द॒वर्ध॑तां-भा॒रती॑-न्द्रि॒यं-जु॑षाणा द्वे च) (A7)

Special Korvai

(स॒मिधे॑न्द्रं त॒नून॑पा॒तमि॒डाभि॑र् ब॒र्हिष्यो॑ज उ॒षे दै॒व्या तिस्र॑स्त्व॒ष्टारं॑
 व॒नस्प॑तिमिन्द्रम् । स॒मिधे॑न्द्रं च॒तुर्वे॑त्वे॒को वि॒यन्तु॑ द्वि॒र्वीता॑मे॒को
 वि॒यन्तु॑ द्वि॒र्वेत्वे॑को वि॒यन्तु॑ हो॒तर्य॑ज)

2.6.8 अनुवाकं 8 – ऐन्द्रे प्रश्नौ प्रयाजयाज्याः

T.B.2.6.8.1

स॒मिद्ध॑ इन्द्र॑ उ॒षसा॑मनी॒के । पु॒रोरु॑चा पूर्॒वकृ॑द्वावृ॒धानः॑ ।
 त्रिभि॑र्दे॒वैस्त्रि॑ँश॒ता व॒ज्रबा॑हुः । ज॒घान॑ वृ॒त्रं वि॑ दुरो॒ ववार॑ ।
 नरा॑श॒सः प्र॑ति शू॒रो मि॑मानः । त॒नून॑पा॒त्-प्र॑ति य॒ज्ञस्य॑ धा॒म ।
 गो॒भिर्-व॒पावा॑न्-म॒धुना॑ स॒मज्ज॑न् । हि॒रण्यैश्च॑न्द्री य॒जति॑ प्र॒चेताः॑ ।
 ई॒डितो॑ दे॒वैर्हरि॑वाँ॒ अभि॑ष्टिः । आ॒जुह्वा॑नो ह॒विषा॑ श॒र्धमा॑नः । 39 (10)

T.B.2.6.8.2

पुर॒न्दरो॑ म॒घवान्॑. वज्र॑बाहुः । आया॑तु य॒ज्ञमु॑प नो जुषा॒णः ।
जुषा॒णो ब॒र्हिर्.ह॑रि॒वान्न॑ इन्द्रः । प्रा॒चीन॑ꣳ सीद॑त्प्रदिशा पृथि॒व्याः ।
उरु॒व्यचाः॑ प्रथ॑मानꣳ स्यो॒नम् । आ॒दि॒त्यैर॑क्तं वसु॑भिः सजोषाः ॥
इन्द्रं॑ दुरः कव॑ष्यो धाव॑मानाः । वृषा॑णं य॒न्तु॑ जन॑यः सु॒पत्नीः॑ । द्वा॒रो
दे॒वीर॑भितो विश्र॑यन्ताम् । सु॒वीरा॑ वी॒रं प्र॑थमा॒ना महो॑भिः । 40 (10)

T.B.2.6.8.3

उषा॑सा नक्ता बृ॒हती॑ बृ॒हन्त॑म् । पय॑स्वती सु॒दु॒धे शू॒रमिन्द्र॑म् ॥
पे॒शस्व॑ती तन्तु॑ना स॒म्व्य॑यन्ती । दे॒वानां॑ दे॒वं य॑जतः सुरु॒क्मे ।
दै॒व्या मि॑माना मन॒सा पु॒रु॒त्रा । हो॒ता॒रा॒विन्द्रं॑ प्रथ॑मा सु॒वाचा॑ ॥ मू॒र्धन्.
य॒ज्ञस्य॑ मधु॒ना द॑धाना । प्रा॒चीनं॑ ज्योति॒र्हवि॑षा वृ॒धातः॑ । ति॒स्रो
दे॒वीर्.ह॑विषा वर्ध॑मानाः । इन्द्रं॑ जुषा॒णा वृष॑णं न पत्नीः ॥ 41 (10)

T.B.2.6.8.4

अच्छि॑न्नं तन्तुं पय॑सा सर॒स्वती॑ । इ॒डा दे॒वी भा॑रती विश्व॑तूर्तिः ॥
त्वष्टा॑ दध॒दिन्द्रा॑य शु॒ष्मम् । अ॒पा॒कोऽचि॑ष्टुर्यश॒से पु॒रू॒णि । वृषा॑ य॒जन्
वृष॑णं भू॒रि॒ताः । मू॒र्धन्. य॒ज्ञस्य॑ स॒मन॑क्तु दे॒वान् ।

वनस्पति-रवसृष्टो न पाशैः । त्मन्या समञ्जञ्छमिता न देवः ।
 इन्द्रस्य हव्यैर्जठरं पृणानः । स्वदाति हव्यं मधुना घृतेन ( ) ।
 स्तोकानामिन्दुं प्रति शूर इन्द्रः । वृषायमाणो वृषभ-स्तुराषाट् ।
 घृतपुषा मधुना हव्यमुन्दन् । मूर्धन् यज्ञस्य जुषता७
 ॥
 स्वाहा । 42 (14)

(शर्धमानो – महोभिः – पत्नीर् – घृतेन चत्वारि च) (A8)

2.6.9 अनुवाकं 9 – ऐन्द्रे प्रश्नौ वपादीनां याज्यानुवाक्याः

T.B.2.6.9.1

"आचर्षणिप्रा{11}", "विवेष यन्मा{12}" । "तञ् सध्रीचीः{13}" ।
 सत्यमित्तन्न त्वावाञ् अन्यो अस्ति । इन्द्र देवो न मर्त्यो ज्यायान् ।
 अहन्नहिं परिशयानमर्णः । अवासृजोऽपो अच्छा समुद्रम् ।
 प्रससाहिषे पुरुहूत शत्रून् । ज्येष्ठस्ते शुष्म इह रातिरस्तु ।
 इन्द्राभर दक्षिणेना वसूनि । पतिः सिन्धूनामसि रेवतीनाम् ( ) । स
 शेवृधमधिधा द्युम्नमस्मे । महि क्षत्रं जनाषाडिन्द्र तव्यम् । रक्षा च
 नो मघोनः पाहि सूरीन् । राये च नः स्वपत्या इषे धाः । 43 (14)

(रैवतीनां चत्वारि च) (A9)

2.6.10 अनुवाकं 10 – ऐन्द्रे प्रश्नौ अनुयाजानामेकादश

मैत्रावरुणप्रैषाः

T.B.2.6.10.1

दे॒वं ब॒र्.हि॒रि॒न्द्रं॑ सु॒दे॒वं दे॒वैः । वी॒र॒व॒थ्-स्ती॒र्णं वे॒द्याम॑व॒र्धय॑त् ।
व॒स्तोर्वृ॑तं प्रा॒क्तोर्भृ॑तम् । रा॒या ब॒र्.हि॒ष्म॒तोऽत्य॑गात् । व॒सु॒वने॑
व॒सु॒धेय॑स्य वे॒तु य॑ज । दे॒वीर्द्वा॒र इ॒न्द्रं॑ सं॒घा॒ते । वि॒ड्वी॒र्याम॑न्नव॒र्धय॑न् ।
आ व॒थ्से॒न तरु॑णे॒न कु॒मा॒रेण॑ च मी॒वि॒ता अ॒पा॒र्वा॒णम् ।
रे॒णु॒क॒काटं॑ नु॒दन्ता॑म् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वि॒यन्तु॑ य॑ज । 44 (10)

T.B.2.6.10.2

दे॒वी उ॒षा॒सा न॒क्ता॑ । इ॒न्द्रं॑ य॒ज्ञे प्र॑य॒त्यह्ने॑ताम् । दै॒वीर्वि॒शः प्रा॑या॒सि॒ष्टाम् ।
सु॒प्री॑ते सु॒धिते॑ अ॒भू॒ताम् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज । दे॒वी जो॒ष्ट्री
व॒सु॒धि॒ती । दे॒वमि॒न्द्रम॑व॒र्धता॑म् । अ॒याव्य॑न्याऽघा द्वे॒षाँ॑सि ।
आऽन्या वा॒क्षी॑द् व॒सु वा॒र्या॑णि । य॒जमा॑नाय शि॒क्षिते॑ । 45 (10)

T.B.2.6.10.3

वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज । दे॒वी ऊ॒र्जाहु॑ती दु॒घे सु॒दुघे॑ ॥
पय॑सेन्द्र॒मव॑र्धताम् । इ॒षमूर्ज॑मन्या ऽवा॒क्षीत् ॥ स॒ग्धिꣳ स॒पीति॑मन्या ।
नवे॑न पूर्वं दय॑माने । पु॒राणे॑न नवम् । अ॒धाता॑-मूर्ज॑मूर्जाहु॑ती वसु॒
वा॒र्याणि॑ । यज॑मानाय शि॒क्षिते॑ । वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य

वी॒तां य॑ज । 46(10)

T.B.2.6.10.4

दे॒वा दै॒व्या हो॑तारा । दे॒वमिन्द्र॑मव॑र्धताम् । ह॒ताघ॑शꣳ सा॒वाभा॑र्ष्टाँ वसु॒
वा॒र्याणि॑ । यज॑मानाय शि॒क्षितौ॑ । वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज ।

दे॒वीस्ति॑स्रस्ति॒स्रो दे॒वीः । प॒तिमिन्द्र॑मव॑र्धयन् ।

अ॒स्पृक्ष॑द्भा॒रती॑ दि॒वम् । रु॒द्रैर्य॑ज्ञꣳ स॒रस्व॑ती ।

इ॒डा वसु॑मती गृ॒हान् । 47 (10)

T.B.2.6.10.5

वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वि॒यन्तु॑ यज । दे॒व इन्द्रो॑ न॒राशꣳसः॑ ।

त्रि॒वरू॑थ-स्त्रि॒वन्धु॑रः । दे॒वमिन्द्र॑मव॑र्धयत् । श॒तेन॑ शि॒तिपृ॑ष्ठाना॒माहि॑तः ।

स॒हस्रे॑ण प्र॒वर्त॑ते । मि॒त्राव॑रुणे॒दस्य॑ हो॒त्रम॑र्ह॒तः । बृ॒हस्प॑तिः स्तो॒त्रम् ।

अ॒श्विनाऽऽध्व॑र्यवम् । व॒सु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वे॒तु यज॑ । 48 (10)

T.B.2.6.10.6.

दे॒व इन्द्रो॑ वन॒स्पतिः॑ । हि॒रण्य॑पर्णो मधु॒शाखः॑ सु॒पिप्पलः॑ ।
 दे॒वमिन्द्र॑मवर्धयत् । दि॒वम॑ग्रे॒णाप्रा॑त् । आऽन्त॑रि॒क्षं पृ॑थि॒वीम॑दृ॒हीत् ।
 व॒सु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वे॒तु यज॑ । दे॒वं ब॒र्हिर्वा॑रितीनाम् ।
 दे॒वमिन्द्र॑मवर्धयत् । स्वा॒स॒स्थ-मि॒न्द्रेणा॑सन्नम् ।
 अ॒न्या ब॒र्हि॒ष्यभ्य॑भूत् ( ) । व॒सु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वे॒तु यज॑ ।
 दे॒वो अ॒ग्निः स्वि॑ष्टकृत् । दे॒वमिन्द्र॑मवर्धयत् । स्वि॑ष्टं कु॒र्वन्थ्
 स्वि॑ष्टकृत् । स्वि॑ष्टम॒द्य क॑रोतु नः । व॒सु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य
 वे॒तु यज॑ । 49 (16) (विय॑न्तु यज – शि॒क्षिते॑ – शि॒क्षिते॑ व॒सु॒वने॑
 वसु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज-गृ॒हान्-वे॒तु यजा॑-भू॒थ् षट्च॑) (A10)

Special Korvai

दे॒वं ब॒र्हिर् दे॒वीर्द्वा॑रो दे॒वी उ॒षा॒सा न॑क्ता दे॒वी जो॒ष्ट्री दे॒वी ऊ॒र्जाहु॑ती
 दे॒वा दै॒व्या हो॑तारा शि॒क्षितौ॑ दे॒वीस्ति॒स्रस्ति॒स्रो दे॒वीः पतिं॑ दे॒व इन्द्रो॑

नरा॒श॒सो॒ दे॒व इन्द्रो॒ वन॒स्पति॒र् दे॒वं ब॒र्हि॒र्वारि॒तीनां॑ दे॒वो अ॒ग्निः
स्वि॒ष्टकृ॒द् दे॒वम् । वे॒तु वि॒यन्तु॑ च॒तुर्वी॒तामे॒को वि॒यन्तु॑ च॒तुर्वे॒तु ।
अव॒र्धय॑दव॒र्धयन्॑ त्रि॒रव॒र्धता॒मेको॑ ऽव॒र्धय॑श्च॒तुरव॒र्धय॑त् । वस्तो॒रा
व॒त्सेन॑ दै॒वीर॒यावी॒षः॑ ह॒तास्पृ॑क्ष॒च्छते॑न दि॒वमिन्द्र॑श्च॒ स्वास॒स्थः॑
स्वि॒ष्टम् । शि॒क्षिते॑ शि॒क्षिते॑ शि॒क्षितौ॑ ।

2.6.11 अनुवाकं 11 – पशुत्रये प्रय जार्था मैत्रावरुणप्रैषाः

T.B.2.6.11.1

हो॒ता यक्ष॑त्-स॒मिधा॑ऽग्नि-मि॒डस्प॑दे । अ॒श्विनेन्द्र॑श्च॒ सर॑स्वतीम् ।
अ॒जो धू॒म्रो न॑ गो॒धूमैः॑ क्वलै॒र्भेष॑जम् । मधु॒ शष्पै॑र्न ते॒ज इन्द्रि॑यम् ।
प॒यः सो॒मः परि॑स्रुता घृ॒तं मधु॑ । वि॒यन्त्वा॒ज्यस्य॑ हो॒तर्य॑ज । हो॒ता
यक्ष॑त्तनू॒नपा॑त् सर॒स्वती॑ । अ॒विर्मे॑षो न भेष॑जम् । प॒था मधु॑मता
ऽऽभ॑रन् । अ॒श्विनेन्द्रा॑य वी॒र्यम्॑ । 50 (10)

T.B.2.6.11.2

ब॒दरै॑रु॒पवा॑काभि॒र् भेष॑जं तो॒क्मभिः॑ । प॒यः सो॒मः परि॑स्रुता घृ॒तं मधु॑ ।
वि॒यन्त्वा॒ज्यस्य॑ हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑न्नरा॒श॒सं न॑ न॒ग्नहु॑म् ।

पति॑ सु॒रायै॑ भेष॒जम् । मेषः॑ सर॒स्वती॑ भिषक् । रथो॑ न च
 न्द्र॑यश्चि॒नोर्व॑पा इन्द्र॑स्य वी॒र्यम् । ब॒दरै॑रुप॒वाका॑भिर् भेष॒जं तो॒क्मभिः॑ ।
 पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ । वि॒यन्त्वा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज । 51 (10)

T.B.2.6.11.3

हो॒ता यक्ष॑दि॒डेडि॑त आ॒जुह्वा॑नः सर॒स्वती॑म् । इन्द्रं॑ ब॒लेन॑ वर्धयन् ।
 ऋष॑भेण ग॒वेन्द्रि॑यम् । अश्चि॒नेन्द्रा॑य वी॒र्यम् । यवैः॑ क॒र्कन्धु॑भिः ।
 मधु॑ ला॒जैर्न॑ मा॒सरम् । पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ ।
 वि॒यन्त्वा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑द्-ब॒र्हिः सु॒ष्टरी॑मो॒र्णम॑दाः ।
 भिष॑ङ्नास॒त्या । 52 (10)

T.B.2.6.11.4

भिष॑जाऽश्चि॒नाऽश्वा॑ शि॒शुम॑ती । भिष॑ग्धे॒नुः सर॒स्वती॑ । भिष॑ग्दु॒ह
 इन्द्रा॑य भेष॒जम् । पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ । वि॒यन्त्वा॑ज्यस्य
 हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑द्दु॒रो दि॑शः । क॒व॒ष्यो न॑ व्य॒चस्व॑तीः ।
 अश्चि॒भ्यां न॑ दु॒रो दि॑शः । इन्द्रो॑ न रो॒दसी॑ दु॒र्घे । दु॒हे का॒मान्थ्
 सर॒स्वती॑ । 53 (10)

T.B.2.6.11.5

अ॒श्विनेन्द्रा॑य भेष॒जम् । शु॒क्रं न ज्योति॑रिन्द्रि॒यम् । पयः॑ सोमः॑
परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ । वियन्त्वाज्यस्य॑ हो॒तर्यज॑ । होता॑ यक्ष॒त्
सुपे॑शसोषे॒ नक्तं॑ दि॒वा । अ॒श्विना॑ सं॒जाना॑ने । सम॒ञ्जाते॑ सर॒स्वत्या॑ ।
त्विषि॑मिन्द्रे॒ न भेष॒जम् । श्ये॒नो न रज॑सा हृ॒दा । पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑
घृ॒तं मधु॑ । 54 (10)

T.B.2.6.11.6.

वियन्त्वाज्यस्य॑ हो॒तर्यज॑ । होता॑ यक्ष॒द्दैव्या॑ हो॒तारा॑ भिष॒जाऽश्वि॑ना ॥
इन्द्रं॑ न जा॒गृवी॑ दि॒वा नक्तं॑ न भेष॒जैः । शूष॑त् सर॒स्वती॑ भिष॒क् ।
सीसे॑न दुह इन्द्रि॒यम् । पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ ।
वियन्त्वाज्यस्य॑ हो॒तर्यज॑ । होता॑ यक्ष॒त् तिस्रो॑ दे॒वीर्न भेष॒जम् ।
त्रय॑स्त्रिधा॒तवो॑ऽपसः॑ । रूप॑मिन्द्रे॒ हिर॑ण्ययम् । 55 (10)

T.B.2.6.11.7

अ॒श्विने॒डा न भा॑रती । वा॒चा सर॑स्वती । मह॑ इन्द्रा॑य दधु॒रिन्द्रि॒यम् ।
पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ । वियन्त्वाज्यस्य॑ हो॒तर्यज॑ ।
होता॑ यक्ष॒त्त्वष्टा॑र-मिन्द्र॒मश्वि॑ना ॥ भिष॒जं न सर॑स्वतीम् ।

ओ॒जो॒ न॒ जू॒तिरिन्द्रि॒यम् । वृ॒को॒ न॒ र॒भ॒सो॒ भि॒षक् ।

य॒शः॒ सु॒रया॒ भेष॒जम् । 56 (10)

T.B.2.6.11.8

श्रि॒या न॒ मा॒सरम् । प॒यः॒ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं म॒धु । वि॒यन्त्वाज्य॑स्य
हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑द्-वन॒स्पति॑म् । श॒मितार॑ꣳ श॒तक्र॑तुम् ।

भी॒मं न॒ म॒न्युꣳ रा॒जानं॑ व्याघ्रं॑ नम॒साऽश्वि॑ना भा॒मं । सर॑स्वती भि॒षक् ।
इन्द्रा॑य दु॒ह इन्द्रि॒यम् । प॒यः॒ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं म॒धु ।

वि॒यन्त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । 57 (10)

T.B.2.6.11.9

हो॒ता यक्ष॑दग्निꣳ स्वा॒हाऽऽज्य॑स्य स्तो॒काना॑म् । स्वा॒हा मे॒दसां॑
पृ॒थक् । स्वा॒हा छा॒गम॑श्चि॒भ्याम् । स्वा॒हा मे॒षꣳ सर॑स्वत्यै ।

स्वा॒हार्ष॑भ-मिन्द्रा॑य सिꣳहाय॑ सह॒सेन्द्रि॒यम् । स्वा॒हाऽग्निं॑ न
भेष॑जम् । स्वा॒हा सोम॑मिन्द्रि॒यम् । स्वाहे॑न्द्रꣳ सु॒त्रामा॑णꣳ स॒वितारं॑
व॒रुणं॑ भि॒षजां॑ पति॑म् । स्वा॒हा वन॑स्पतिं॑ प्रि॒यं पा॒थो न॑ भेष॑जम् ।

स्वा॒हा दे॒वाꣳ आ॒ज्यपा॑न् । 58 (10)

T.B.2.6.11.10

स्वाहा॑ऽग्नि॒ꣳ हो॒त्राज्जु॑षा॒णो अ॒ग्निर् भ॑ेष॒जम् । प॒यः सोमः॑ परि॒स्रुता॑
घृ॒तं म॑धु । वि॒यन्त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॑क्षद॒श्विना॑
सर॒स्वती॑मिन्द्र॒ꣳ सु॒त्रामा॑णम् । इ॒मे सोमाः॑ सु॒रामा॑णः । छा॒गैर्न
मे॒षैर्ऋ॑षभैः सु॒ताः । श॒ष्यैर्न॑ तो॒क्मभिः॑ । ला॒जैर्म॑ह॒स्वन्तः॑ ।
म॒दा मा॑सरेण परि॒ष्कृताः॑ । शु॒क्राः प॑यस्वन्तो॒ऽमृताः॑ ( ) । प्र॒स्थिता॑ वो
म॒धुश्रु॑तः । तान॒श्विना॑ सर॒स्वतीन्द्रः॑ सु॒त्रामा॑ वृ॒त्रहा॑ । जु॒षन्ता॑ꣳ सौ॒म्यं
म॒धु । पि॒बन्तु॑ म॒दन्तु॑ वि॒यन्तु॑ सोम॑म् । हो॒तर्य॑ज । 59 (15)

(वी॒र्यं – वि॒यन्त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज – ना॒सत्या॑ – सर॒स्वती॑ – म॒धु
– हि॒रण्य॑यं – भ॑ेष॒जं – वि॒यन्त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑जा – ज्य॒पा –
न॒मृताः॑ प॒ञ्च च) (A11)

Special Korvai

स॒मिधा॑ऽग्नि॒ꣳ षट् । त॒नून॑पा॒थ् स॒प्त । न॒राश॑ꣳस॒मृषिः॑ । इ॒डेडि॒तो
य॒वैर॑ष्टौ । ब॒र्हिः स॒प्त । दु॒रोऽश्वि॑ना शु॒क्रन्न॑व । सु॒पे॒शसो॑षे न॒क्तमृ॑षिः ।
दै॒व्या हो॑तारा सी॒सेन॑ र॒सः । ति॒स्रस्त्व॑ष्टारम॒ष्टाव॑ष्टौ । व॒नस्प॑तिमृषिः ।

अ॒ग्निं त्रयो॑दश । अ॒श्विना॑ द्वा॒दश त्रयो॑दश । स॒मिधाऽग्निं॑ ब॒दरैर् ब॒दरैर्
यवै॑र॒श्विना॑ त्विषि॑म॒श्विना॑ न भेष॑जं रूप॑म॒श्विना॑ भी॒मं भा॑मम् ।

2.6.12 अनुवाकं 12 – पशुत्रये प्रयाजयाज्या आप्रियः

T.B.2.6.12.1

स॒मिद्धो॑ अ॒ग्निर॒श्विना॑ । त॒प्तो घ॒र्मो वि॒राट् सु॒तः । दु॒हे धे॒नुः
स॒रस्व॑ती । सोम॑ं शु॒क्रमि॒हेन्द्रि॒यम् । त॒नूपा॑ भिष॒जा सु॒ते ।
अ॒श्विनो॒भा स॒रस्व॑ती । म॒ध्वा र॒जासी॑न्द्रि॒यम् । इन्द्रा॑य प॒थिभिर्
व॒हान् । इन्द्रा॑ये॒न्दुः स॒रस्व॑ती । न॒राश॑से॒न न॒ग्नहुः॑ । 60 (10)

T.B.2.6.12.2

अ॒धाता॑म॒श्विना॑ म॒धु । भेष॑जं भिष॒जा सु॒ते । आ॒जुह्वा॑ना स॒रस्व॑ती ।
इन्द्रा॑येन्द्रि॒याणि॑ वी॒र्यम्॑ । इ॒डाभि॑र॒श्विना॑विष॒म् । स॒मूर्जं॑ स॒ रयिं॑
द॒धुः । अ॒श्विना॑ न॒मुचेः॑ सु॒तम् । सोम॑ं शु॒क्रं प॒रिस्रु॑ता ।
स॒रस्व॑ती त॒माभ॑रत् । ब॒र्हिषे॑न्द्रा॒य पा॑तवे । 61 (10)

T.B.2.6.12.3

क॒व॒ष्यो न॑ व्य॒चस्व॑तीः । अ॒श्विभ्यां॑ न दुरो॒ दिशः॑ । इन्द्रो॑ न रो॒दसी॑
दु॒धे । दु॒हे का॒मान्थ्-स॒रस्व॑ती । उ॒षासा॑ न॒क्तम॑श्विना ।

दिवेन्द्र॑ सा॒यमिन्द्रि॒यैः । सं॒जाना॑ने सु॒पेश॑सा । सम॒ञ्जाते॑ सर॒स्वत्या ।
पातं॑ नो॒ अश्वि॑ना दि॒वा । पा॒हि नक्त॑ सर॒स्वति । 62 (10)

T.B.2.6.12.4

दै॒व्या हो॑तारा भिष॒जा । पा॒तमिन्द्र॑ स॒चा सु॒ते । ति॒स्रस्त्रे॒धा सर॒स्वती ।
अश्वि॑ना भा॒रती॒डा । ती॒व्रं परि॑स्रुता सोमम् । इन्द्रा॑य सु॒षवु॑र्मदम् ।
अश्वि॑ना भेष॒जं मधु॑ । भेष॒जं नः॑ सर॒स्वती । इन्द्रे॑ त्वष्टा यशः॑ श्रियम् ।
रूप॑ रूप॒मधुः सु॒ते ( ) । ऋ॒तुथेन्द्रो॑ वनस्पतिः । शश॑मानः परि॒स्रुता ।
की॒लाल॑मश्विभ्यां मधु । दु॒हे धे॒नुः सर॒स्वती । गोभि॑र्न सोममश्विना ।
मास॑रेण परिष्कृ॒ता । सम॑धाता सर॒स्वत्या ।
स्वाहे॑न्द्रे सु॒तं मधु॑ । 63 (18)

(न॒ग्नहुः॑ – पा॒तवे॑ – सर॒स्व – त्यधुः॑ सु॒तेऽष्टौ॑ च) (A12)

2.6.13 अनुवाकं 13 – पशुत्रये वपादीनां याज्यानुवाक्याः

T.B.2.6.13.1

अश्वि॑ना ह॒विरिन्द्रि॒यम् । नमु॑चे॒र्धिया॑ सर॒स्वती । आ शु॒क्रमा॑सु॒राद्व॒सु ।
म॒घमिन्द्रा॑य ज॒भिरे॑ । यम॑श्विना सर॒स्वती । ह॒विषेन्द्र॑-मव॒र्धय॑न् ।

स बिभेद बलं मघम् । नमुचावासुरे सचा । तमिन्द्रं पशवः सचा ।
अश्विनोभा सरस्वती । 64 (10)

T.B.2.6.13.2

दधाना अभ्यनूषत । हविषा यज्ञमिन्द्रियम् । य इन्द्र इन्द्रियं दधुः ।
सविता वरुणो भगः । स सुत्रामा हविष्पतिः । यजमानाय सश्चत ।
सविता वरुणो दधत् । यजमानाय दाशुषे । आदत्त नमुचेर्वसु ।
सुत्रामा बलमिन्द्रियम् । 65 (10)

T.B.2.6.13.3

वरुणः क्षत्रमिन्द्रियम् । भगेन सविता श्रियम् । सुत्रामा यशसा बलम् ।
दधाना यज्ञमाशत । अश्विना गोभिरिन्द्रियम् । अश्वेभिर् वीर्यं बलम् ।
हविषेन्द्रं सरस्वती । यजमान-मवर्धयन् । ता नासत्या सुपेशसा ।
हिरण्यवर्तनी नरा ( ) । सरस्वती हविष्मती । इन्द्र कर्मसु नोऽवत ।
ता भिषजा सुकर्मणा । सा सुदुघा सरस्वती । स वृत्रहा शतक्रतुः ।
इन्द्राय दधुरिन्द्रियम् । 66 (16)

(उभा सरस्वती – बलमिन्द्रियं – नरा षट्च) (A13)

2.6.14 अनुवाकं 14 – पशुत्रये अनूयाजप्रैषाः

T.B.2.6.14.1

दे॒वं ब॒र्हिः॑ सर॒स्वती॑ । सु॒दे॒वमि॒न्द्रे॑ अ॒श्विना॑ ॥ ते॒जो न चक्षु॑र॒क्ष्योः॑ ।
ब॒र्हिषा॑ दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ ।
दे॒वीर्द्वा॒रो अ॒श्विना॑ ॥ भिष॑जे॒न्द्रे सर॒स्वती॑ । प्रा॒णं न वी॒र्यं॑ न॒सि ।
द्वा॒रो दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ । 67 (10)

T.B.2.6.14.2

दे॒वी उषा॑साव॒श्विना॑ ॥ भिष॑जे॒न्द्रे सर॒स्वती॑ । ब॒लं न वाच॑मा॒स्ये॑ ॥
उषा॑भ्यां दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ ।
दे॒वी जोष्ठी॑ अ॒श्विना॑ ॥ सु॒त्रामे॒न्द्रे सर॒स्वती॑ । श्रो॒त्रं न क॑र्णयो॒र्यशः॑ ।
जोष्ठी॑भ्यां दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ । 68 (10)

T.B.2.6.14.3

दे॒वी ऊ॒र्जाहु॑ती दु॒घे सु॒दुघे॑ ॥ प॒यसे॒न्द्रं सर॒स्वत्य॑श्विना॒ भिष॑जाऽव॒त ।
शु॒क्रं न ज्यो॑तिः स्तनयो॒राहु॑ती ध॒त्त इन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य
वियन्तु॒ यज॑ । दे॒वा दे॒वानां॑ भिष॑जा ॥ हो॒तारा॑वि॒न्द्र-म॒श्विना॑ ॥
व॒षट्का॑रैः सर॒स्वती॑ । त्विषिं॑ न हृदये म॒तिम् । हो॒तृभ्यां॑ दधु॒रिन्द्रि॑यम् ।

व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ । 69 (10)

T.B.2.6.14.4

दे॒वी-स्ति॒स्र-स्ति॒स्रो दे॒वीः । सर॑स्वत्य॒श्विना॑ भा॒रती॑डा ॥
 शू॒षं न म॑ध्ये ना॒भ्याम् । इन्द्रा॑य दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य
 वियन्तु॒ यज॑ । दे॒व इन्द्रो॑ नरा॒श॒सः । त्रि॒व॒रू॒थः सर॑स्वत्या
 ऽश्वि॑भ्यामीयते रथः । रे॒तो न रू॒पम॑मृ॒तं ज॒नि॒त्रम् । इन्द्रा॑य त्वष्टा
 दध॑दिन्द्रि॒याणि॑ । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ । 70 (10)

T.B.2.6.14.5

दे॒व इन्द्रो॑ वन॒स्पतिः॑ । हि॒रण्य॑पर्णो अ॒श्विभ्या॑म् । सर॑स्वत्याः
 सु॒पि॒प्पलः॑ । इन्द्रा॑य पच्यते मधु । ओ॒जो न जू॑तिमृष॒भो न भा॑मम् ।
 वन॒स्पति॑र्नो दध॑दिन्द्रि॒याणि॑ । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ ।
 दे॒वं ब॒र्हि॒र्वारि॑तीनाम् । अ॒ध्व॒रे स्ती॑र्णम॒श्विभ्या॑म् ।
 ऊ॒र्णम॑दाः सर॑स्वत्याः । 71 (10)

T.B.2.6.14.6.

स्यो॒नमिन्द्र॑ ते स॒दः । ई॒शायै॑ म॒न्यु॒ राजा॑नं ब॒र्हिषा॑ दधु॒रिन्द्रि॑यम् ।
 व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ । दे॒वो अ॒ग्निः स्वि॑ष्टकृत् ।

दे॒वान् य॒क्षद्-य॒थाय॒थम् । हो॒तारा-वि॒न्द्रम॒श्विना॑ । वा॒चा वा॒चꣳ
 सर॒स्वती॑म् । अ॒ग्निꣳ सोमꣳ स्वि॒ष्टकृ॑त् । स्वि॒ष्ट इ॒न्द्रः सु॒त्रामा॑
 सवि॒ता वरु॑णो भि॒षक् । इ॒ष्टो दे॒वो वन॑सपतिः ( ) । स्वि॒ष्टा दे॒वा
 आ॒ज्यपाः॑ । इ॒ष्टो अ॒ग्निर॒ग्निना॑ । हो॒ता हो॒त्रे स्वि॒ष्टकृ॑त् । यशो॑ न
 दध॑दिन्द्रि॒यम् । ऊ॒र्जम॑पचि॒तिꣳ स्व॒धाम् । वसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु
 यज॑ । 72 (16) (द्वारो॑ दधुरिन्द्रि॒यं वँसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु यज
 - जोष्ट्रि॑भ्यां दधुरिन्द्रि॒यं वँसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु यज - होतृ॑भ्यां
 दधुरिन्द्रि॒यं वँसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु यजे॑ - द्रि॒याणि॑ वसु॒वने
 वसु॒धेय॑स्य वियन्तु यज - सर॒स्वत्या॑ - वन॒स्पतिः॑ षट्च) (A14)

Special Korvai

(दे॒वं ब॒र्हिर् दे॒वीर् द्वा॒रो दे॒वी उ॒षासा॑व॒श्विना॑ दे॒वी जोष्ट्रि॑ दे॒वी
 ऊ॒र्जाहू॑ती दे॒वा दे॒वानां॑ भि॒षजा॑ वषट्कारैर् दे॒वीस्ति॑स्ति॒स्तिस्त्रो॑
 दे॒वीः सर॒स्वती॑ दे॒व इ॒न्द्रो न॒राशꣳसो॑ दे॒व इ॒न्द्रो वन॒स्पति॑र्दे॒वं
 ब॒र्हिर्वा॑रितीनां दे॒वो अ॒ग्निः स्वि॒ष्टकृ॑द् दे॒वान्) ।

(समिधाऽग्निं देवं बर्हिः सरस्वत्याश्विना सर्वं वियन्तु । द्वारस्तिस्रः
सर्वं वियन्तु । अज इन्द्रमोजोऽग्निं परः सरस्वतीम् ।
नक्तंपूर्वः सरस्वति । अन्यत्र सरस्वति । भिषक् पूर्वं दुह इन्द्रियं ।
अन्यत्र दधुरिन्द्रियम् । सौत्रामण्यां सुतासुती ।
अञ्जन्त्ययं यजमानः)

2.6.15 अनुवाकं 15 – सूक्तवाकप्रैषः

T.B.2.6.15.1

अग्निमद्य होतारमवृणीत । अयं सुतासुती यजमानः । पचन्
पक्तीः । पचन् पुरोडाशान् । गृह्णन् ग्रहान् । बध्नन् अश्विभ्यां छागं
सरस्वत्या इन्द्राय । बध्नन् सरस्वत्यै मेषमिन्द्रायाश्विभ्याम् ।
बध्नन् इन्द्रायर्षभमश्विभ्यां सरस्वत्यै । सूपस्था अद्य देवो
वनस्पतिरभवत् । अश्विभ्यां छागेन सरस्वत्या इन्द्राय । 73 (10)

T.B.2.6.15.2

सरस्वत्यै मेषेणेन्द्रायाश्विभ्याम् । इन्द्रायर्षभेणाश्विभ्यां सरस्वत्यै ।
अक्षस्तान्मेदस्तः प्रति पचताग्रभीषुः । अवीवृधन्त ग्रहैः ।

अपा॒ताम॒श्विना॒ सर॒स्वतीन्द्रः॑ सु॒त्रामा॑ वृ॒त्रहा॑ । सो॒मान्त्-सु॒राम्णः॑ ।
उपो॑ उक्थाम॒दाः श्रौ॒द्विम॒दा अद॑न् । अवी॒वृधन्॑ ताङ्गू॒षैः ।
त्वा॒मद्य॑र्ष आ॒र्षेय॑र्षीणां नपादवृणीत । अय॑ञ् सु॒तासु॒ती
यज॑मानः ( ) । बहु॒भ्य आसं॑गतेभ्यः । ए॒ष मे॑ दे॒वेषु॑ वसु॒ वार्या॑
यक्ष्य॑त इति । ता या दे॒वा दे॒वदाना॑न्यदुः । तान्य॑स्मा आ च शास्व ।
आ च॑ गुरस्व । इ॒षित॑श्च हो॒तर॑सि भद्र॒वाच्या॑य प्रेषि॒तो मानु॑षः ।
सू॒क्तवा॒काय॑ सू॒क्ता ब्रू॑हि । 74 (17)

(इन्द्राय – यजमानः सप्त च) (A15)

2.6.16 अनुवाकं 16 – पितृयज्ञयाज्यानुवाक्याः

T.B.2.6.16.1

"उ॒श॒न्तस्त्वा॑ ह॒वाम॑ह{14}", "आ नो॑ अ॒ग्ने सु॒के॒तुना॑{15}" ।
"त्व॑ञ् सो॒म म॑हे भ॒गं {16}", "त्व॑ञ् सो॒म प्र॑चि॒कितो॑ मनी॒षा {17}" ।
"त्वया॑ हि नः पि॒तरः॑ सो॒म पूर्वे॑ {18}", "त्व॑ञ् सो॒म पि॒तृभिः॑
सम्वि॑दानः {19}" । "ब॒र्हिष॑दः पि॒तर {20}", "आऽहं॑ पि॒तृन् {21}" ।
"उप॑हू॒ताः पि॒तरो॑ {22}", "ऽग्नि॑ष्वा॒त्ताः पि॒तरः {23}" ।

अ॒ग्नि॒ष्वा॒त्ता॒नृ॒तु॒म॒तो॒ ह॒वाम॑हे । न॒रा॒श॒ऽसे॒ सो॒म॒पी॒थं॒ य आ॑शुः ।
ते नो॑ अ॒र्व॒न्तः॒ सु॒ह॒वा॒ भ॒वन्तु॑ । शं नो॑ भ॒वन्तु॑ द्वि॒प॒दे॒ शं च॑तु॒ष्प॒दे ।
ये अ॒ग्नि॒ष्वा॒त्ता॒ येऽन॑ग्नि॒ष्वा॒त्ताः । 75 (10)

T.B.2.6.16.2

अ॒ऽहो॑मु॒चः॒ पि॒तरः॑ सो॒म्या॑सः । प॒रेऽव॑रेऽमृ॒ता॒सो भ॑वन्तः । अधि॑ब्रुवन्तु
ते अ॒व॒न्त्व॒स्मान् । वा॒न्या॒यै दु॒ग्धे जु॒ष॒मा॒णाः क॒र॒म्भ॒म् । उ॒दी॒रा॒णा अ॒व॒रे
प॒रे च॑ । अ॒ग्नि॒ष्वा॒त्ता ऋ॒तु॒भिः स॒म्वि॑दा॒नाः । इ॒न्द्र॒व॒न्तो ह॒वि॒रि॒दं
जु॒ष॒न्ता॒म् । "य॒द॒ग्ने क॒व्य॒वा॒ह॒न{24}, "त्व॒म॒ग्न ई॒डि॒तो जा॑त॒वे॒दः{25}" ।
"मा॒त॒ली॒क॒व्यैः{26}" । ये ता॑तृ॒पु॒र्दे॒व॒त्रा जे॑ह॒मा॒नाः ( ) ।

हो॒त्रा॒वृ॒धः स्तो॑म॒त॒ष्टा॒सो अ॒र्कैः॑ । आ॒ग्ने॒ या॒हि सु॒वि॒द॒त्रे॒भि॒र॒वा॒ङ् ।
स॒त्यैः क॒व्यैः पि॒तृ॒भिर्-घ॒र्म॒स॒द्भिः॑ । ह॒व्य॒वा॒ह॒म॒ज॒रं पु॒रु॒प्रि॒य॒म् ।
अ॒ग्निं घृ॑ते॒न ह॒वि॒षा स॒प॒र्य॒न् । उ॒पा॒स॒दं क॒व्य॒वा॒हं पि॒तृ॒णा॒म् ।
स नः॑ प्र॒जां वी॒र॒व॒ती॒ऽस॒मृ॒ण्व॒तु । 76 (17)

(अ॒न॒ग्नि॒ष्वा॒त्ता – जे॑ह॒मा॒नाः स॒प्त च॑) (A16)

2.6.17 अनुवाकं 17 – ऐन्द्रो पशौ एकादश प्रयाजाः

T.B.2.6.17.1

हो॒ता य॑क्षदि॒डस्प॑दे । समि॒धानं॑ मह॒द्यशः॑ । सु॒षमि॑द्धं व॒रेण्य॑म् ।
अग्नि॑मिन्द्रं व॒योध॑सम् । गा॒यत्रीं॑ छन्द॒ इन्द्रि॑यम् । त्र्य॒विं गां॑ व॒यो
द॑धत् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॑क्षच्छुचि॒व्रत॑म् ।
तनू॑नपा॒तमु॑द्भि॒दम् । यं गर्भ॑मदि॒तिर्द॑धे । 77 (10)

T.B.2.6.17.2

शुचि॑मिन्द्रं व॒योध॑सम् । उ॒ष्णिहं॑ छन्द॒ इन्द्रि॑यम् । दि॒त्यवा॑हं गां व॒यो
द॑धत् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॑क्षदी॒डेन्य॑म् । ई॒डितं॑
वृ॒त्रह॑न्तमम् । इ॒डाभि॑री॒ड्यु॒ सहः॑ । सोम॑मिन्द्रं व॒योध॑सम् ।
अनु॑ष्टु॒भं छन्द॒ इन्द्रि॑यम् । त्रि॒व॒थ्सं गां॑ व॒यो द॑धत् । 78 (10)

T.B.2.6.17.3

वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॑क्षथ् सु॒बर्हि॑षदम् । पू॒षण्व॑न्त-
मम॑र्त्यम् । सी॒दन्तं॑ बर्हि॒षि प्रि॑ये । अमृ॑तेन्द्रं व॒योध॑सम् । बृ॒हतीं॑
छन्द॒ इन्द्रि॑यम् । पञ्चा॒विं गां॑ व॒यो द॑धत् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज ।
हो॒ता य॑क्षद् व्यच॒स्वतीः॑ । सु॒प्राय॑णा ऋ॒तावृ॑धः । 79 (10)

T.B.2.6.17.4

द्वा॒रो दे॒वीर्.हि॒र॒ण्ययीः॑ । ब्र॒ह्मा॒ण इन्द्रं॑ व॒यो॒धसम्॑ । प॒ङ्क्तिं॑ छन्द
इ॒हेन्द्रि॒यम् । तु॒र्य॒वा॒हं गां॑ व॒यो दधत्॑ । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒त॒र्यज॑ ।
हो॒ता यक्ष॑त्-सु॒पे॒शसे॑ । सु॒शि॒ल्ये बृ॒हती॑ उ॒भे । नक्तो॑षासा न
दर्श॑ते । वि॒श्वमिन्द्रं॑ व॒यो॒धसम्॑ । त्रि॒ष्टु॒भं छन्द॑ इन्द्रि॒यम् । 80 (10)

T.B.2.6.17.5

प॒ष्ठ॒वा॒हं गां॑ व॒यो दधत्॑ । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒त॒र्यज॑ । हो॒ता यक्ष॑त्
प्र॒चे॒तसा॑ । दे॒वाना॑मु॒त्त॒मं य॑शः । हो॒तारा॑ दै॒व्या क॒वी । स॒यु॒जेन्द्रं॑
व॒यो॒धसम्॑ । जग॑तीं छन्द इ॒हेन्द्रि॒यम् । अ॒न॒ड्वा॒हं गां॑ व॒यो दधत्॑ ।
वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒त॒र्यज॑ । हो॒ता यक्ष॑त् पे॒शस्व॑तीः । 81 (10)

T.B.2.6.17.6.

ति॒स्रो दे॒वीर्.हि॒र॒ण्ययीः॑ । भा॒रती॑र्-बृ॒हती॑र्म॒हीः । प॒तिमिन्द्रं॑ व॒यो॒धसम्॑ ।
वि॒राजं॑ छन्द इ॒हेन्द्रि॒यम् । धे॒नुं गां॑ न व॒यो दधत्॑ । वे॒त्वाज्य॑स्य
हो॒त॒र्यज॑ । हो॒ता यक्ष॑त् सु॒रे॒तसम्॑ । त्व॒ष्टारं॑ पु॒ष्टि॒वर्ध॑नम् ।
रू॒पाणि॑ बि॒भ्रतं॑ पृथक् । पु॒ष्टिमिन्द्रं॑ व॒यो॒धसम्॑ । 82 (10)

T.B.2.6.17.7

द्विपदं छन्द इहेन्द्रियम् । उक्षाणं गां न वयो दधत् । वेत्वाज्यस्य
 होतर्यज । होता यक्षच्छतक्रतुम् । हिरण्यपर्ण-मुक्थिनम् । रशनां
 बिभ्रतं वशिम् । भगमिन्द्रं वयोधसम् । ककुभं छन्द इहेन्द्रियम् ।
 वशां वैहतं गां न वयो दधत् । वेत्वाज्यस्य होतर्यज ( ) ।
 होता यक्षथ्-स्वाहाकृतीः । अग्निं गृहपतिं पृथक् । वरुणं भेषजं
 कविम् । क्षत्रमिन्द्रं वयोधसम् । अतिच्छन्दसं छन्द इन्द्रियम् ।
 बृहदृषभं गां वयो दधत् । वेत्वाज्यस्य होतर्यज । 83 (17)

(दधे - दधद् - ऋतावृध - इन्द्रियं - पेशस्वतीर् - वयोधसं -
 वेत्वाज्यस्य होतर्यज सप्त च) (A17)

Special Korvai

इडस्पदेऽग्निं गायत्रीं त्र्यविम् । शुचिव्रतं शुचिमुष्णिहं दित्यवाहम् ।
 ईडेन्यं सोम-मनुष्टुभं त्रिवथ्सम् । सुबर्हिषदममृतेन्द्रं बृहतीं
 पञ्चाविम् । व्यचस्वतीः सुप्रायणा द्वारो ब्राह्मणः पाङ्क्तिमिह
 तुर्यवाहम् । सुपेशसे विश्वमिन्द्रं त्रिष्टुभं पष्ठवाहम् ।

प्र॒चे॒त॒सा॒ स॒यु॒जे॒न्द्रं॑ ज॒ग॒ती॒मि॒हा॒न॒ड्वा॒हम् । पे॒श॒स्व॒ती॒स्ति॒स्त्रो॒ भा॒र॒तीः॑
 प॒तिं॑ वि॒रा॒ज॒मि॒ह॒ धे॒नुं॑ न । सु॒रे॒त॒सं॑ त्व॒ष्टा॒रं॑ पु॒ष्टिं॑ द्वि॒प॒द॒मि॒हो॒क्षा॒णं॑ न ।
 श॒त॒क्र॒तुं॑ भ॒ग॒मि॒न्द्रं॑ क॒कु॒भ॒मि॒ह॒ व॒शां॑ वै॒ह॒तं॑ गां न ।
 स्वा॒हा॒कृ॒तीः॑ क्ष॒त्र॒म॒ति॒च्छ॒न्द॒सं॑ बृ॒ह॒दृ॒ष॒भं॑ गां वयः ।
 इ॒न्द्रि॒य॒मु॒षि॒व॒सु॒न॒व॒द॒शे॒हे॒न्द्रि॒य॒म॒ष्ट॒ न॒व॒ द॒श॒ गां॑ न वयो दध॒त् सर्व॑वेतु ।

2.6.18 अनुवाकं 18 – ऐन्द्रो पशौ प्रयाजयाज्याः

T.B.2.6.18.1

स॒मि॒द्धो॑ अ॒ग्निः॑ स॒मि॒धा॑ । सु॒ष॒मि॒द्धो॑ व॒रे॒ण्यः॑ । गा॒य॒त्री॒ छ॒न्द॑ इ॒न्द्रि॒यम् ।
 त्र्य॒वि॒गौ॒र्वयो॑ दधुः । त॒नू॒न॒पा॒-छु॒चि॒व्र॒तः॑ । त॒नू॒न॒पा॒च्च॑ सर॒स्व॒ती ।
 उ॒ष्णि॒क्छ॒न्द॑ इ॒न्द्रि॒यम् । दि॒त्य॒वा॒ङ्गौ॒र्वयो॑ दधुः । इ॒डा॒भि॒र॒ग्नि॒री॒ड्यः॑ ।
 सो॒मो॑ दे॒वो॑ अ॒म॒र्त्यः॑ । 84 (10)

T.B.2.6.18.2

अ॒नु॒ष्टु॒प्छ॒न्द॑ इ॒न्द्रि॒यम् । त्रि॒व॒त्सो॑ गौ॒र्वयो॑ दधुः । सु॒ब॒र्हि॒र॒ग्निः॑
 पू॒ष॒ण्वान् । स्ती॒र्ण॒-ब॒र्हि॒र॒म॒र्त्यः॑ । बृ॒ह॒ती॒ छ॒न्द॑ इ॒न्द्रि॒यम् । प॒ञ्चा॒वि॒र्
 गौ॒र्वयो॑ दधुः । दु॒रो॑ दे॒वी॒र्दि॒शो॑ म॒हीः॑ । ब्र॒ह्मा॑ दे॒वो॑ बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ ।

पङ्क्तिः छन्द इहेन्द्रियम् । तुर्यवाङ् गौर्वयो दधुः । 85 (10)

T.B.2.6.18.3

उषे यही सुपेशसा । विश्वे देवा अमर्त्याः । त्रिष्टुप् छन्द इन्द्रियम् ।
पष्ठवाङ्गौर्वयो दधुः । दैव्या होतारा भिषजा । इन्द्रेण सयुजा युजा ।
जगती छन्द इहेन्द्रियम् । अनङ्वान्-गौर्वयो दधुः ।

तिस्र इडा सरस्वती । भारती मरुतो विशः । 86 (10)

T.B.2.6.18.4

विराट्छन्द इहेन्द्रियम् । धेनुगौर्न वयो दधुः । त्वष्टा तुरीपो अद्भुतः ।
इन्द्राग्नी पुष्टिवर्धना । द्विपाच्छन्द इहेन्द्रियम् । उक्षा गौर्न वयो दधुः ।
शमिता नो वनस्पतिः । सविता प्रसुवन्भगम् । ककुच्छन्द
इहेन्द्रियम् । वशा वेहद्गौर्न वयो दधुः ( ) । स्वाहा यज्ञं वरुणः ।
सुक्षत्रो भेषजं करत् । अतिः छन्दाः छन्द इन्द्रियम् । बृहदृषभो
गौर्वयो दधुः । 87 (14) (अमर्त्य – स्तुर्यवाङ्गौर्वयो दधुर् – विशो
– वशा वेहद्गौर्न वयो दधुश्चत्वारि च) (A18)

2.6.19 अनुवाकं 19 – ऐन्द्रो पशौ वपादीनां यज्यानुवाक्याः

T.B.2.6.19.1

व॒स॒न्ते॒न॒र्तु॒ना॑ दे॒वाः । व॒स॒व॒स्त्रि॒वृ॒ता॑ स्तु॒तम् । र॒थ॒न्त॒रे॒ण॑ ते॒ज॒सा॑ ।
ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः । ग्री॒ष्मे॒ण॑ दे॒वा ऋ॒तु॒ना॑ । रु॒द्राः प॒ञ्च॒द॒शे॒ स्तु॒तम् ।
बृ॒ह॒ता य॒श॒सा॑ ब॒लम् । ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः ।
व॒र्षा॒भिर्ऋ॒तु॒नाऽऽदि॒त्याः । स्तो॒मे स॒प्त॒द॒शे॒ स्तु॒तम् । 88 (10)

T.B.2.6.19.2

वै॒रू॒पे॒ण॑ वि॒शौ॒ज॒सा॑ । ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः । शा॒र॒दे॒न॒र्तु॒ना॑ दे॒वाः ।
ए॒क॒वि॒ंश॑ ऋ॒भ॒वः॑ स्तु॒तम् । वै॒रा॒जे॒न॑ श्रि॒या श्रि॒यम् । ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑
द॒धुः । हे॒म॒न्ते॒न॒र्तु॒ना॑ दे॒वाः । म॒रु॒त॒स्त्रि॒ण॒वे॒ स्तु॒तम् । ब॒ले॒न॑ श॒क्व॒रीः
स॒हः । ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः ( ) । शै॒शि॒रे॒ण॒र्तु॒ना॑ दे॒वाः ।
त्र॒य॒स्त्रि॒ंशे॑ ऽमृ॒तं स्तु॒तम् । स॒त्ये॒न॑ रे॒व॒तीः॑ क्ष॒त्रम् ।
ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः । 89 (14) (स्तो॒मे स॒प्त॒द॒शे॒ स्तु॒तं –
स॒हो॑ ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुश्च॒त्वा॒रि॑ च) (A19)

Special Korvai

(व॒स॒न्ते॒न॑ ग्री॒ष्मे॒ण॑ व॒र्षा॒भिः॑ शा॒र॒दे॒न॑ हे॒म॒न्ते॒न॑ शै॒शि॒रे॒ण॑ षट्)

2.6.20 अनुवाकं 20 – ऐन्द्रो पशौ अनूयाजानां मैत्रावरिणप्रैषाः

T.B.2.6.20.1

दे॒वं ब॒र्हि॒रिन्द्रं॑ ँ॒वयो॑ध॒सम् । दे॒वं दे॒वम॑व॒र्धय॑त् । गा॒य॒त्रि॒या
छ॒न्द॒सेन्द्रि॑यम् । ते॒ज इ॒न्द्रे वयो॑ द॒धत् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वे॒तु यज॑ ।
दे॒वीर्द्वा॒रो दे॒वमिन्द्रं॑ ँ॒वयो॑ध॒सम् । दे॒वीर्दे॒वम॑व॒र्धय॑न् ।
उ॒ष्णि॒हा छ॒न्द॒सेन्द्रि॑यम् । प्रा॒णमिन्द्रे॑ वयो॑ द॒धत् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य
वि॒यन्तु॑ यज । 90 (10)

T.B.2.6.20.2

दे॒वी दे॒वं ँ॒वयो॑ध॒सम् । उ॒षे इ॒न्द्रम॑व॒र्धता॑म् । अ॒नु॒ष्टु॒भा छ॒न्द॒सेन्द्रि॑यम् ।
वा॒चमिन्द्रे॑ वयो॑ द॒धत् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वी॒तां ँ॒यज॑ । दे॒वी जो॒ष्ट्री
दे॒वमिन्द्रं॑ ँ॒वयो॑ध॒सम् । दे॒वी दे॒वम॑व॒र्धता॑म् । बृ॒ह॒त्या छ॒न्द॒सेन्द्रि॑यम् ।
श्रो॒त्रमिन्द्रे॑ वयो॑ द॒धत् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वी॒तां ँ॒यज॑ । 91 (10)

T.B.2.6.20.3

दे॒वी ऊ॒र्जा॒हुती॑ दे॒वमिन्द्रं॑ ँ॒वयो॑ध॒सम् । दे॒वी दे॒वम॑व॒र्धता॑म् । प॒ङ्क्त्या
छ॒न्द॒सेन्द्रि॑यम् । शु॒क्रमिन्द्रे॑ वयो॑ द॒धत् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वी॒तां
ुयज॑ । दे॒वा दै॒व्या हो॑तारा दे॒वमिन्द्रं॑ ँ॒वयो॑ध॒सम् । दे॒वा दे॒वम॑व॒र्धता॑म् ।

त्रि॒ष्टु॒भा छ॒न्दसेन्द्रि॒यम् । त्वि॒षिमिन्द्रे॒ वयो॒ दधत् ।

वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज । 92 (10)

T.B.2.6.20.4

दे॒वी-स्ति॒स्र-स्ति॒स्रो दे॒वीर्वयो॑धसम् । पति॒मिन्द्र-मव॑र्धयन् ।

जग॑त्या छ॒न्दसेन्द्रि॒यम् । बल॑मिन्द्रे॒ वयो॒ दधत् । वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य

विय॑न्तु यज । दे॒वो नरा॑श॒सो दे॒वमिन्द्रं॑ य॒योध॑सम् ।

दे॒वो दे॒वमव॑र्धयत् । वि॒राजा छ॒न्दसेन्द्रि॒यम् । रे॒त इन्द्रे॒ वयो॒ दधत् ।

वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वे॒तु य॑ज । 93 (10)

T.B.2.6.20.5

दे॒वो वन॑स्पति॒र्-दे॒वमिन्द्रं॑ य॒योध॑सम् । दे॒वो दे॒वमव॑र्धयत् । द्वि॒पदा॒

छ॒न्दसेन्द्रि॒यम् । भग॑मिन्द्रे॒ वयो॒ दधत् । वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वे॒तु य॑ज ।

दे॒वं ब॒र्हि॒र्वारि॑तीनां दे॒वमिन्द्रं॑ य॒योध॑सम् । दे॒वो दे॒वमव॑र्धयत् ।

क॒कु॒भा छ॒न्दसेन्द्रि॒यम् । य॒श इन्द्रे॒ वयो॒ दधत् । वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य

वे॒तु य॑ज ( ) । दे॒वो अ॒ग्निः स्वि॑ष्ट॒कृद्-दे॒वमिन्द्रं॑ य॒योध॑सम् ।

दे॒वो दे॒वमव॑र्धयत् । अति॑च्छ॒न्दसा॒ छ॒न्दसेन्द्रि॒यम् ।

क्ष॒त्रमि॒न्द्रे वयो॑ दधत् । वसु॒वने॑ वसु॒धेयस्य॑ वे॒तु यज॑ । 94 (15)

(वियन्तु॑ यज॑ – वी॒तां यँज॑-वी॒तां यँज॑-वे॒तु यज॑-

वे॒तु यज॑ पञ्च॑ च) (A20)

Special Korvai

(दे॒वं ब॒र्.हि॒र् गा॒यत्रि॒या तेजः॑ । दे॒वीर्द्वार॑ उ॒ष्णिहा॑ प्रा॒णम् ।

दे॒वी दे॒वमु॒षे अ॒नुष्टु॒भा वा॒चम् । दे॒वी जो॒ष्ट्री बृ॒हत्या॑ श्रो॒त्रम् ।

दे॒वी ऊ॒र्जाहू॑ती प॒ङ्क्त्या॑ शु॒क्रम् । दे॒वा दै॒व्या हो॑तारा त्रि॒ष्टुभा॑

त्वि॒षिम् । दे॒वीस्ति॒स्रस्ति॒स्त्रो दे॒वीः पतिं॑ जग॒त्या ब॒लम् ।

दे॒वो न॒राश॑सो वि॒राजा॑ रे॒तः । दे॒वो व॒नस्प॑तिर् द्वि॒पदा॑ भ॒गम् ।

दे॒वं ब॒र्.हि॒र् वा॒रि॒तीनां॑ क॒कुभा॑ य॒शः । दे॒वो अ॒ग्निः

स्वि॒ष्टकृ॑दति॒च्छन्द॑सा क्ष॒त्रम् । वे॒तु वियन्तु॑ च॒तुर् वी॑तामे॒को वियन्तु॑

च॒तुर्वे॑तु । अ॒व॒र्धय॑दव॒र्धय॑ श्रु॒तुर्व॒र्धता॑मे॒को ऽव॒र्धय॑

श्रु॒तुर्व॒र्धय॑त् ।)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 20 Anuvaakams :-

(स्वा॒द्वीं त्वा॒ – सोमः॑ – सुरा॒वन्त॑ꣳ – सी॒सेन॑ – मि॒त्रोऽसि॑ – यद्
दे॒वा – हो॒ता यक्ष॑त् समि॒धेन्द्र॑ꣳ – समि॒द्ध इन्द्र॑ – आ॒चर्ष॑णि॒प्रा
– दे॒वं बर्हि॑रिन्द्र॑ꣳ सु॒देव॑ꣳ – हो॒ता यक्ष॑त् समि॒धाऽग्नि॑ꣳ –
समि॒द्धो अ॒ग्निर॑श्चि॒ना – ऽश्चि॒ना ह॒विरिन्द्रि॑यं – दे॒वं बर्हिः॑ सर॒स्व
– त्या॒ग्निम॑ – द्यो॒शन्तो॑ – हो॒ता यक्ष॑दि॒डस्प॑दे – समि॒द्धो अ॒ग्निः
समि॒धा – वस॑न्ते॒न – दे॒वं बर्हि॑रिन्द्रं॑ वयो॒धसं॑ वि॒शतिः॑)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(स्वा॒द्वीं त्वाऽ॑ – मी॒ मद॑न्त पि॒तरः॑ – सा॒म्राज्या॑य – पू॒तं प॒वित्रे॑णे
वा॒ज्य – मु॒षासा॑न॒क्ता – ब॒दरै॑ – र॒धाता॑मश्चि॒ना – दे॒व इन्द्रो॑
व॒नस्प॑तिः – प॒ष्ठवा॑हं गां – दे॒वी दे॒वं वयो॑धसं॑ च॒तुर्न॑वतिः)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 6th Prapaatakam :-

(स्वा॒द्वीन्त्वा॑ – वै॒तु य॑ज)

द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – (TB 2.6)

। हरिः ओँ ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः

समाप्तः ।

**Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 –
Prapaatakam 6 (TB 2.6)**

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	5	55
Anuvakam 2	3	38
Anuvakam 3	5	55
Anuvakam 4	6	64
Anuvakam 5	8	82
Anuvakam 6	5	53
Anuvakam 7	6	62
Anuvakam 8	4	44
Anuvakam 9	1	14
Anuvakam 10	6	66
Anuvakam 11	10	105
Anuvakam 12	4	48
Anuvakam 13	3	36
Anuvakam 14	6	66
Anuvakam 15	2	27
Anuvakam 16	2	27
Anuvakam 17	7	77
Anuvakam 18	4	44
Anuvakam 19	2	24
Anuvakam 20	5	55
Total →	94	1042

Appendix (of expansions)

T.B.2.6.3.4 "अ॒ग्न॑ आ॒यू॒षि॑ प॒वसे॑ {3}", "अ॒ग्ने॑ प॒वस्व॑{4}"

अ॒ग्न॑ आ॒यू॒षि॑ प॒वस॑ आ सु॒वो॒र्ज॒मिषं॑ च नः ।

आ॒रे बा॒धस्व॑ दु॒च्छु॒नां ॥ {3}

अ॒ग्ने॑ प॒वस्व॑ स्व॒पा अ॒स्मे वर्चः॑ सु॒वीर्यं॑ ।

दध॑त् पो॒ष॒ रयिं॑ मयि॑ ॥ {4}

(Appearing in T.S.1.3.14.8)

T.B.2.6.3.4 "प॒वमा॑नः सु॒वर्ज॑नः{5}" "पु॒नन्तु॑ मा दे॒वज॑नाः{6}"

प॒वमा॑नः सु॒वर्ज॑नः । प॒वि॒त्रेण॑ वि॒चर्ष॑णिः ।

यः पो॒ता स पु॑नातु मा ॥ {5}

पु॒नन्तु॑ मा दे॒वज॑नाः । पु॒नन्तु॑ मन॑ वो धि॒या ।

पु॒नन्तु॑ वि॒श्व आ॒यवः॑ ॥ {6} (Both appearing in T.B.1.4.8.1)

T.B.2.6.3.4 "जातवेदः पवित्रवद्{7}" "यत्ते पवित्रमर्चिषि{8}"

जातवेदः पवित्रवत् । पवित्रेण पुनाहि मा । शुक्रेण देव दीद्यत् ।

अग्ने क्रत्वा क्रतूँरनु ॥ {7}

यत्ते पवित्र-मर्चिषि । अग्ने विततमन्तरा । ब्रह्म तेन पुनीमहे ॥ {8}

(Both appearing in T.B.1.4.8.2)

T.B.2.6.3.4 "उभाभ्यां देव सवितर{9}" "वैश्वदेवी पुनती{10}"

उभाभ्यां देव सवितः । पवित्रेण सवेन च । इदं ब्रह्म पुनीमहे ॥ {9}

वैश्वदेवी पुनती देव्यागात् । यस्यै बह्वी-स्तनुवो वीतपृष्ठाः ।

तया मदन्तः सधमाद्येषु । वयञ् स्याम पतयो रयीणाम् ॥ {10}

(Both appearing in T.B.1.4.8.2)

T.B.2.6.9.1 "आचर्षणिप्रा{11}"

आचर्षणिप्रा वृषभो जनानाम् । राजा कृष्टीनां पुरुहूत इन्द्रः ।

स्तुतः श्रवस्यन्नवसोपमद्रिक् । युक्त्वा हरी वृषणा ऽऽयाह्यर्वाङ् ॥ {11}

(Appearing in T.B.2.4.3.11)

T.B.2.6.9.1 "विवेष यन्मा{12}"

विवेष॑ यन्मा॑ धि॒षणा॑ ज॒जान॑ स्तवै॑ पु॒रा पा॒र्यादि॑न्द्र॒ महः॑ ।
अ॒ह॒सो यत्र॑ पी॒पर॑द्यथा नो नावे॒व या॑न्त मु॒भये॑ हवन्ते ॥ {12}

(Appearing in T.S.1.6.12.3)

T.B.2.6.9.1 "तꣳ सधीचीः{13}"

तꣳ स॒धीची॑रू॒तयो॑ वृ॒ष्ण्यानि॑ । पौ॒ꣳस्यानि॑ नियु॒तः स॒श्रुरि॑न्द्रम् ।
समु॒द्रं न सि॒न्धव॑ उ॒क्थशु॑ष्माः । उ॒रुव्य॑चसंगिर॒ आवि॑शन्ति ॥ {13}

(Appearing in T.B.2.4.5.2)

T.B.2.6.16.1 "उशन्तस्त्वा हवामह{14}"

उ॒शन्त॑स्त्वा ह॒वामह॑ उ॒शन्तः॑ स॒मिधी॑महि ।
उ॒शन्नु॑शत आ वह॑ पि॒तृन् ह॒विषे॑ अ॒त्तवे॑ ॥ {14}

(Appearing in T.S. 2.6.12.1)

T.B.2.6.16.1 "आ नो॑ अग्ने॑ सु॒के॒तु॒ना{15}" "त्व॑ꣳ सोम॑ म॒हे भ॒गं{16}"

आ नो॑ अग्ने॑ सु॒के॒तु॒ना । रयिं॑ वि॒श्वायु॑पोष॒सम् ।

मा॒र्डीकं॑ धेहि॑ जी॒वसे॑ ॥ {15}

त्व॑ꣳ सोम॑ म॒हे भ॒गम् । त्वं॑ यू॒न ऋ॒ताय॑ते ।

दक्षं॑ दधा॒सि जी॒वसे॑ ॥ {16}

(Both appearing in T.B.2.4.5.3)

T.B.2.6.16.1 "त्व॑ꣳ सोम॑ प्र॒चि॒कितो॑ म॒नीषा{17}",

"त्वया॑ हि नः॑ पि॒तरः॑ सोम॑ पूर्वे॑{18}"

त्व॑ꣳ सोम॑ प्र॒चि॒कितो॑ म॒नीषा त्व॑ꣳ रजि॒ष्ठम॑नु॒ नेषि॑ पन्थां॑ ।

तव॑ प्र॒णीती॑ पि॒तरो॑ न इ॒न्द्रो दे॒वेषु॑ रत्न॑म॒ भज॑न्त॒ धीराः॑ ॥ {17}

त्वया॑ हि नः॑ पि॒तरः॑ सोम॑ पूर्वे॑ क॒र्माणि॑ च॒क्रुः प॑व॒मान॒ धीराः॑ ।

व॒न्वन्न॑वा॒तः प॑रि॒धीꣳ र॒पोर्णु॑ वी॒रेभि॑र॒श्मैर्म॑घ॒वा भ॑वा नः॑ ॥ {18}

(Both appearing in T.S.2.6.12.1)

T.B.2.6.16.1 "त्व॑ सोम॑ पितृ॑भिः सम्॑वि॒दानः{19}"

त्व॑ सोम॑ पितृ॑भिः सम्॑वि॒दानोऽनु॑ द्यावा॑पृथि॒वी आ त॑तन्थ ।

तस्मै॑ त इ॒न्द्रो ह॒विषा॑ वि॒धेम व॒यं स्याम॑ प॒तयो॑ र॒यीणां॑ ॥ {19}

(Appearing in T.S.2.6.12.2)

T.B.2.6.16.1 "बर्॑हिषदः॑ पि॒तर{20}", "आऽहं॑ पि॒तृन्{21}",

"उप॑हृताः॑ पि॒तरो{22}"

बर्॑हिषदः॑ पि॒तर ऊ॒त्यर्वा॑गि॒मा वो ह॒व्या च॑कृ॒मा जु॑षध्वं॑ ।

त आ ग॒ताऽव॑सा शं तमे॑नाथास्मभ्य॑ शं यो॑र॒रपो॑ दधात ॥ {20}

(Appearing in T.S.2.6.12.2)

आऽहं॑ पि॒तृन् सु॒विद॑न्ना॒ अवि॑त्सि॒ नपा॑तं च वि॒क्रम॑णं च वि॒ष्णोः॑ ।

बर्॑हिषदो॑ ये स्व॒धया॑ सु॒तस्य॑ भजन्त॑ पि॒त्वस्त॑ इहाऽऽ ग॒मिष्ठाः॑ ॥ {21}

(Appearing in T.S.2.6.12.3)

उप॒हू॒ताः पि॒तरः॑ सो॒म्यासो॑ बर्हि॒ष्येषु॑ नि॒धिषु॑ प्रि॒येषु॑ ।

त आ ग॒मन्तु॑ त इ॒ह श्रु॑व॒न्त्वधि॑ ब्रु॒वन्तु॑ ते अ॒वन्त्व॑स्मान् ॥ {22}

(Appearing in T.S.2.6.12.3)

T.B.2.6.16.1 "ऽग्नि॒ष्वात्ताः पि॒तरः{23}"

अग्नि॒ष्वात्ताः पि॒तर ए॒ह ग॑च्छ॒त सदः॑ सदः॑ सद॒त सु॒प्रणी॑तयः ।

अ॒त्ता ह॒वी॒षि प्र॑य॒तानि॑ बर्हि॒ष्यथा॑ रयि॒र्ष्व॑ सर्व॒वीरं॑ दधा॒तन ॥ {23}

(Appearing in T.S.2.6.12.2)

T.B.2.6.16.2 "यद॒ग्ने क॒व्यवा॑हन{24},

"त्वम॒ग्न ई॒डितो॑ जा॒तवे॑दः{25}", "मा॒तली॑क॒व्यैः{26}"

यद॒ग्ने क॒व्यवा॑हन पि॒तृन् यक्ष॑य॒तावृ॑धः ।

प्र च ह॒व्यानि॑ वक्ष॒यसि॑ दे॒वैभ्य॑श्च पि॒तृभ्य॑ आ ॥ {24}

त्वम॒ग्न ई॒डितो॑ जा॒तवे॑दो॒ऽवा॒ङ्ढ॒व्यानि॑ सु॒रभी॑णि कृ॒त्वा ।

प्रा॒दाः पि॒तृभ्यः॑ स्व॒धया॑ ते अ॒क्षन्न॑द्धि त्वं दे॒व प्र॑य॒ता ह॒वी॒षि । {25}

द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – (TB 2.6)

मा॒तली॑ क॒व्यैर्य॑मो अ॒ङ्गि॒रोभि॑ बृ॒ह॒स्पति॑र् ऋ॒क्वभि॑ वा॒वृ॒धानः॑ ।

या॒ञ्च दे॒वा वा॒वृ॒धुर्ये॑ च दे॒वान्थ् स्वा॒हाऽन्ये॑

स्व॒धयाऽन्ये॑ म॒दन्ति॑ ॥ {26}

(The above 3 appearing in T.S.2.6.12.5)

2.7 द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः – सवा एकाहविशेषः

2.7.1 अनुवाकं – बृहस्पतिसवः

T.B.2.7.1.1

त्रिवृ॒थ्-स्तो॑मो॒ भव॑ति । ब्र॒ह्मव॑र्चसं॒ वै त्रि॒वृत् । ब्र॒ह्मव॑र्चसमे॒वाव॑रुन्धे ।
अ॒ग्नि॒ष्टोमः॑ सोमो॒ भव॑ति । ब्र॒ह्मव॑र्चसं॒ वा अ॒ग्नि॒ष्टोमः॑ ।
ब्र॒ह्मव॑र्चसमे॒वाव॑रुन्धे । रथ॑न्तर॒ साम॑ भवति । ब्र॒ह्मव॑र्चसं॒ वै
रथ॑न्तरम् । ब्र॒ह्मव॑र्चसमे॒वाव॑रुन्धे । प॒रि॒स्र॒जि हो॑ता भवति । 1 (10)

T.B.2.7.1.2

अ॒रु॒णो मि॒र्मि॒रस्त्रि॑शु॒क्रः । ए॒तद् वै ब्र॒ह्मव॑र्चसस्य॒ रूप॑म् ।
रू॒पेणै॒व ब्र॒ह्मव॑र्चसम॒व॑रुन्धे । बृ॒ह॒स्प॒ति-र॒काम॑यत दे॒वानां॑ पु॒रो॒धां
ग॒च्छे॒यमि॑ति । स ए॒तं बृ॒ह॒स्प॒तिस॑वम॒पश्य॑त् । तमा॒ऽह॒रत् । ते॒ना॒य॒जत॑ ।
ततो॒ वै स दे॒वानां॑ पु॒रो॒धा-म॑गच्छत् । यः पु॒रो॒धाका॑मः स्यात् ।
स बृ॒ह॒स्प॒तिस॑वे॒न य॒जेत॑ । 2 (10)

T.B.2.7.1.3

पु॒रो॒धामे॒व ग॒च्छ॑ति । तस्य॑ प्रा॒तस्स॑वने॒ सन्ने॑षु ना॒रा॒श॒ऽसे॑षु ।
एका॑द॒श द॑क्षिणा नी॒यन्ते॑ ।

एकाद॑श मा॒ध्यंदि॒ने स॒वने॑ स॒न्नेषु॑ ना॒राश॑ऽसेषु ।

एकाद॑श तृ॒तीयस॒वने॑ स॒न्नेषु॑ ना॒राश॑ऽसेषु । त्रय॑स्त्रि॒श॒त्-संप॑द्यन्ते ।

त्रय॑स्त्रि॒श॒द् वै दे॒वताः॑ । दे॒वता॑ ए॒वाव॑रुन्धे । अ॒श्वश्च॑तुस्त्रि॒शः॑ ।

प्रा॒जाप॑त्यो वा अ॒श्वः । 3 (10)

T.B.2.7.1.4

प्र॒जाप॑ति-श्च॒तुस्त्रि॒शो॑ दे॒वता॑नां । याव॑तीरे॒व दे॒वताः॑ ।

ता ए॒वाव॑रुन्धे । कृ॒ष्णाजि॑ने ऽभि॒षिञ्च॑ति । ब्र॒ह्म॒णो वा ए॒तद्-रू॒पम् ।

यत् कृ॒ष्णाजि॑नम् । ब्र॒ह्मव॑र्च॒सेनै॒वैन॑ऽस॒म॒र्धय॑ति । आ॒ज्येना॑भि॒षिञ्च॑ति ।

तेजो॑ वा आ॒ज्यम् । तेज॑ ए॒वास्मिन्॑ द॒धाति॑ ( ) । 4 (10)

(हो॑ता भ॒वति॑ – यजे॑त – वा अ॒श्वो – द॒धाति॑) (A1)

2.7.2 अनुवाकं – वैश्यसवः

T.B.2.7.2.1

यदा॑ग्ने॒यो भ॑वति । अ॒ग्निमु॑खा हृ॒द्धिः । अथ॑ यत् पौ॒ष्णः ।

पु॒ष्टिर्वै पू॒षा । पु॒ष्टिर्-वै॑श्यस्य । पु॒ष्टिमे॒वाव॑रुन्धे । प्र॒सवा॑य सा॒वित्रः॑ ।

अथ॑ यत् त्वा॒ष्ट्रः । त्व॒ष्टा हि रू॒पाणि॑ वि॒करो॑ति ।

निर्वरुणत्वाय वारुणः । 5 (10)

T.B.2.7.2.2

अथो॑ य ए॒व कश्च॑ सन्ध॒सूयते॑ । स हि॑ वारु॒णः । अथ॑ यद् वै॒श्वदे॑वः ।
 वै॒श्वदे॑वो हि॑ वैश्यः । अथ॑ यन् मा॒रुतः॑ । मा॒रुतो॑ हि॑ वैश्यः ।
 सप्तै॑तानि॒ हवी॑षि॒ भवन्ति॑ । सप्त॑गणा॒ वै म॒रुतः॑ । पृ॒श्निः प॑ष्ठौही
 मा॒रुत्या॑लभ्यते । वि॒ड्वै म॒रुतः॑ ( ) । वि॒श ए॒वैतन्-म॑ध्यतो॒ऽभिषि॑च्यते ।
 तस्मा॑द् वा ए॒ष वि॒शः प्रि॒यः । वि॒शो हि॑ म॑ध्यतो॒ऽभिषि॑च्यते ।
 ऋ॒षभ॑च॒र्मेऽध्य॑भिषिञ्चति । स हि॑ प्र॒जन॑यिता । द॒ध्नाऽभि॑षिञ्चति ।
 ऊ॒र्वा अ॒न्नाद्यं॑ दधि॑ । ऊ॒र्जै॒वैन-म॑न्नाद्ये॒न स॑म॒र्धय॑ति । 6 (18)

(वारुणो – विड्वै मरुतोऽष्टौ च) (A2)

2.7.3 अनुवाकं 3 – ब्राह्मणसवः

T.B.2.7.3.1

यदा॑ग्नेयो॒ भव॑ति । आ॒ग्नेयो॒ वै ब्रा॑ह्मणः । अथ॑ यथ् सौ॒म्यः ।
 सौ॒म्यो हि॑ ब्रा॒ह्मणः॑ । प्र॒सवा॑यै॒व सा॑वि॒त्रः । अथ॑ यद् बा॒र्हस्प॑त्यः ।
 ए॒तद्वै ब्रा॑ह्मण॒स्य वा॑क्प॒तीयम्॑ । अथ॑ यद॒ग्नीषो॑मीयः ।

आग्ने॒यो वै ब्रा॒ह्मणः॑ । तौ यदा संगच्छे॑ते । 7 (10)

T.B.2.7.3.2

अथ॑ वी॒र्या॑व॒त्तरो॑ भवति । अथ॑ यथ् सार॒स्वतः॑ । ए॒तद्धि॑ प्र॒त्यक्षं॑
ब्रा॒ह्मण॑स्य वाक्प॒तीयम्॑ । निर्व॒रुण॑त्वायैव वा॒रुणः॑ । अथो॒ य ए॒व कश्च॑
सन्थ॒सूयते॑ । स हि वा॒रुणः॑ । अथ॑ यद् द्यावापृ॒थिव्यः॑ ।
इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ वज्रमुदयच्छत् । तं द्यावापृ॒थिवी॑ नान्वमन्येताम् ।
तमे॒तेनै॒व भा॒गधे॒येना॑-न्वमन्येताम् । 8 (10)

T.B.2.7.3.3

वज्र॑स्य वा ए॒षोऽनु॑मा॒नाय॑ । अनु॑मतवज्रः सू॒याता॑ इति । अ॒ष्टावे॒तानि॑
हवी॑ष्णि भवन्ति । अ॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री । गाय॑त्री ब्र॒ह्मव॑र्चसम् ।
गाय॑त्रियैव ब्र॒ह्मव॑र्चसमव॒रुन्धे॑ । हि॒रण्ये॑न घृ॒तमु॑त् पु॒नाति॑ । तेज॑स
ए॒व रु॒चे । कृ॒ष्णाजि॑नेऽभि॒षिञ्च॑ति । ब्र॒ह्मणो॑ वा ए॒तदृ॑ख्सा॒मयो॑ रू॒पम्
( ) । यत् कृ॒ष्णाजि॑नम् । ब्र॒ह्मन्ने॒वैन॑-मृ॒ख्सा॒मयो॑-र॒ध्यभि॑षिञ्चति ।
घृ॒तेना॑-भि॒षिञ्च॑ति । तथा॑ वी॒र्या॑व॒त्तरो॑ भवति । 9 (14)

(संगच्छे॑ते – भा॒गधे॒येना॑न्वमन्येताम् – रू॒पं च॒त्वारि॑ च) (A3)

2.7.4 अनुवाकं 4 – सोमसवः

T.B.2.7.4.1

न वै सो॒मेन॑ सो॒मस्य॑ स॒र्वोऽस्ति॑ । ह॒तो ह्ये॒षः । अ॒भिषु॑तो ह्ये॒षः ।
 न हि ह॒तः सू॒यते॑ । सौ॒मीꣳ सू॒तव॑शा॒माल॑भते । सो॒मो वै रे॒तोधाः॑ ।
 रे॒त ए॒व तद्-द॑धाति । सौ॒म्यर्चा॑ ऽभिषि॒ञ्चति॑ । रे॒तोधा॑ ह्ये॒षा । रे॒तः
 सो॒मः ( ) । रे॒त ए॒वास्मिन्॑ द॒धाति॑ । यत् किञ्च॑ रा॒जसू॑यमृ॒ते सो॒मम् ।
 तथ् स॒र्वं भ॑वति । अ॒षाढं॑ यु॒थ्सु॑ पृ॒तना॑सु प॒प्रिम् । सु॒वर्षा॑म॒प्स्वां
 वृ॒जन॑स्य गो॒पाम् । भ॒रेषु॑जाꣳ सु॒क्षितिꣳ सु॒श्रव॑सम् ।
 ज॒यन्तं॑ त्वा॒मनु॑ म॒देम॑ सो॒म । 10 (17) (रे॒तः सो॒मः स॒प्त च॑) (A4)

2.7.5 अनुवाकं 5 – पृथिसवः

T.B.2.7.5.1

यो वै सो॒मेन॑ सू॒यते॑ । स दे॒वस॑वः । यः प॒शुना॑ सू॒यते॑ । स दे॒वस॑वः ।
 य इ॒ष्ट्या॑ सू॒यते॑ । स म॒नुष्य॑सवः । ए॒तं वै पृ॑थ॒ये दे॒वाः प्रा॑यच्छन् ।
 ततो॑ वै सोऽप्यार॒ण्यानां॑ प॒शूना॑मसू॒यत॑ । या॒वतीः॑ कि॒यती॑श्च प्र॒जा वाचं॑
 व॒दन्ति॑ । तासाꣳ स॒र्वासाꣳ सू॒यते॑ । 11 (10)

T.B.2.7.5.2

य ए॒तेन॑ य॒जते॑ । य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द । ना॒रा॒श॒स्य॑र्चा ऽभि॒षि॒ञ्च॑ति ।
म॒नु॒ष्या॑ वै न॒रा॒श॒सः॑ । नि॒हु॒त्य॑ वा॒वै॒तत् । अ॒था॒भि॒षि॒ञ्च॑ति ।
यत् किञ्च॑ रा॒ज॒सू॒य-म॒नु॒त्तर॑वे॒दीक॑म् । तथ् सर्वं॑ भ॒वति॑ । ये मे॑
पञ्चा॒श॒तं द॒दुः । अ॒श्वा॒ना॒स॒ध॒स्तु॑तिः ( ) । द्यु॒म॒द॒ग्ने॑ म॒हि श्र॑वः ।
बृ॒ह॒त् कृ॑धि म॒घो॒नाम् । नृ॒व॒द॒मृ॒त नृ॑णाम् । 12 (13)

(सू॒य॒ते - स॒ध॒स्तु॑ति॒स्त्री॒णि च) (A5)

2.7.6 अनुवाकं 6 – गोसवः

T.B.2.7.6.1

ए॒ष गो॑स॒वः । ष॒ट्त्रि॑ंश उ॒क्थ्यो॑ बृ॒ह॒त् सा॒मा । प॒व॒मा॒ने क॑ण्व॒र॒थ॒न्तरं॑
भ॒वति॑ । यो वै वा॒ज॒पे॒यः । स स॒म्रा॒ट्थ॒स॒वः । यो रा॒ज॒सू॒यः ।
स व॑रु॒ण॒स॒वः । प्र॒जा॒प॒तिः स्वा॑रा॒ज्यं॑ प॒रमे॑ष्ठी । स्वा॑रा॒ज्यं॑ गो॒रै॒व ।
गो॒रि॒व भ॑वति । 13 (10)

T.B.2.7.6.2

य ए॒तेन॑ य॒जते॑ । य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द । उ॒भे बृ॑ह॒द्-र॒थ॒न्त॒रे भ॑वतः ।
तद्धि॑ स्वा॑रा॒ज्यम् । अ॒यु॒तं द॑क्षि॒णाः । तद्धि॑ स्वा॑रा॒ज्यम् ।

प्रति॑धुषा ऽभि॑षिञ्चति । तद्धि॑ स्वारा॒ज्यम् । अनु॑द्धते वे॒द्यै दक्षि॑णत
आह॑वनी॒यस्य॑ बृ॒हतः॑ स्तो॒त्रं प्रत्य॑भिषिञ्चति ।

इ॒यं वा॑व रथ॒न्तरम् । 14 (10)

T.B.2.7.6.3

असौ॑ बृ॒हत् । अन॑यो॒रेवैन॑-मन॒न्तर्-हि॑त-मभि॑षिञ्चति । प॒शुस्तो॑मो
वा ए॒षः । तेन॑ गो॒सवः॑ । षट्त्रि॑ंशः॒ सर्वः॑ । रेव॑ज्जातः॒ सह॑सा
वृ॒द्धः । क्ष॒त्राणां॑ क्ष॒त्रभृ॑त्तमो॒ वयो॑धाः । म॒हान् महि॑त्वे॒ तस्त॑भानः ।
क्ष॒त्रे रा॒ष्ट्रे च॑ जागृ॒हि । प्र॒जाप॑तेस्त्वा परमे॒ष्ठिनः॑ स्वा॒राज्ये॑नाभिषिञ्चा
-मी॒त्याह॑ ( ) । स्वा॒राज्य॑-मे॒वैनं॑ गमयति । 15 (11)

(इ॒व भ॑वति – रथ॒न्तर – मा॒हैकं॑ च) (A6)

2.7.7 अनु॒वाकं॑ 7 – ओ॒दन॑सवमन्त्राः

T.B.2.7.7.1

सि॒ंहे व्या॑घ्र उ॒त या॑ पृ॒दाकौ॑ । त्विषि॑रग्नौ ब्रा॒ह्मणे॑ सू॒र्ये या॑ ।
इन्द्रं॑ या॒ दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न॒ आग॑न् वर्च॒सा सम्॑वि॒दाना॑ ।
या रा॑ज॒न्ये दु॒न्दुभा॑वाय॒तायाम्॑ । अ॒श्वस्य॑ क्र॒न्धे पु॑रुषस्य मा॒यौ ।

इन्द्रं॑ या॒ दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न॒ आगन्॑ वर्च॒सा सम्॑वि॒दाना॑ ।
या ह॒स्तिनि॑ द्वी॒पिनि॑ या हिर॒ण्ये । त्विषि॑-र॒श्वेषु॑ पु॒रुषे॑षु गो॒षु । 16 (10)

T.B.2.7.7.2

इन्द्रं॑ या॒ दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न॒ आगन्॑ वर्च॒सा सम्॑वि॒दाना॑ ।
रथे॑ अ॒क्षे॒षु वृ॒षभ॑स्य वा॒जे । वा॒ते पर्ज॑न्ये वरु॒णस्य॑ शु॒ष्मे । इन्द्रं॑ या॒
दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न॒ आगन्॑ वर्च॒सा सम्॑वि॒दाना॑ । रा॒डसि॑
वि॒राडसि॑ । स॒म्राडसि॑ स्व॒राडसि॑ । इन्द्रा॑य त्वा ते॒जस्व॑ते ते॒जस्व॑न्तः॒
श्री॑णामि । इन्द्रा॑य त्वौ॒जस्व॑त ओ॒जस॑वन्तः॒ श्री॑णामि । 17 (10)

T.B.2.7.7.3

इन्द्रा॑य त्वा प॒यस्व॑ते प॒यस्व॑न्तः॒ श्री॑णामि । इन्द्रा॑य त्वाऽऽयु॒ष्मन्तः॒
आयु॑ष्मन्तः॒ श्री॑णामि । ते॒जोऽसि॑ । तत् ते॒ प्रय॑च्छामि । ते॒जस्व॑दस्तु
मे॒ मुख॑म् । ते॒जस्व॑च्छि॒रो अस्तु॑ मे॒ । ते॒जस्वा॑न् विश्व॑तः प्र॒त्यङ् ।
ते॒जसा॑ संपि॒पृग्धि॑ मा । ओ॒जोऽसि॑ । तत् ते॒ प्रय॑च्छामि । 18 (10)

T.B.2.7.7.4

ओ॒जस्व॑दस्तु मे॒ मुख॑म् । ओ॒जस्व॑च्छि॒रो अस्तु॑ मे॒ ।

ॐज॒स्वान्॒ वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । ॐज॒सा सं॒पिपृ॑ग्धि मा । पयो॑ऽसि ।
तत्ते॑ प्र॒यच्छा॑मि । प॒यस्व॑दस्तु मे॒ मुख॑म् । प॒यस्व॑च्छि॒रो अस्तु॑ मे ।
प॒यस्वान्॒ वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । प॒यसा॑ सं॒पिपृ॑ग्धि मा । 19 (10)

T.B.2.7.7.5

आयु॑रसि । तत् ते॑ प्र॒यच्छा॑मि । आ॒युष्म॑दस्तु मे॒ मुख॑म् ।
आ॒युष्म॑च्छि॒रो अस्तु॑ मे । आ॒युष्मान्॒ वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् ।
आ॒युषा॑ सं॒पिपृ॑ग्धि मा । इ॒मम॑ग्न आ॒युषे॑ वर्च॒से कृ॑धि ।
प्रि॒यꣳ रे॒तो व॑रुण सोम राजन् । मा॒तेवा॑स्मा अदि॒ते श॑र्म यच्छ ।
वि॒श्वे दे॒वा ज॑रद॒ष्टिर्य॑था ऽसत् । 20 (10)

T.B.2.7.7.6

आयु॑रसि वि॒श्वायु॑रसि । सर्वा॑यु॒रसि॒ सर्व॑मायु॒रसि॒ । यतो॑ वातो॒ मनो॑
जवाः । यतः॑ क्ष॒रन्ति॑ सिन्ध॒वः । तासां॑ त्वा सर्वा॑साꣳ रु॒चा ।
अ॒भिषि॑ञ्चामि वर्च॒सा । स॒मुद्र॑ इ॒वासि॑ ग॒ह्वना॑ । सोम॑ इ॒वास्य॑दा॒भ्यः ।
अ॒ग्निरि॑व वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । सूर्य॑ इ॒व ज्यो॑तिषा वि॒भूः । 21 (10)

T.B.2.7.7.7

अपां॑ यो॑ द्र॒वणे॑ र॒सः । तम॑हम॒स्मा आ॑मु॒ष्याय॑णाय ।
 तेज॑से ब्र॒ह्मव॑र्चसाय॑ गृह्णामि । अपां॑ य ऊ॒र्मो र॒सः ।
 तम॑हम॒स्मा आ॑मु॒ष्याय॑णाय । ओज॑से वी॒र्याय॑ गृह्णामि । अपां॑ यो॑
 म॒ध्यतो॑ र॒सः । तम॑हम॒स्मा आ॑मु॒ष्याय॑णाय । पु॒ष्ट्यै प्र॑जन॒नाय॑ गृह्णामि ।
 अपां॑ यो॑ य॒ज्ञियो॑ र॒सः ( ) । तम॑हम॒स्मा आ॑मु॒ष्याय॑णाय ।
 आयु॑षे दी॒र्घायु॑त्वाय॑ गृह्णामि । 22 (12)

(गोष् - वो॒जस्व॑न्त॒ श्रीणा॑ - म्यो॒जो॑ऽसि॒ तत्ते॑ प्र॒यच्छा॑मि -
 प॒यसा॑ संपि॒पृग्धि॑ मा-स॒द् - वि॒भूर् - य॒ज्ञियो॑ र॒सो द्वे॑ च) (A7)

2.7.8 अनुवाकं 8 – औदनसवगता स्थारोहणमन्त्राः

T.B.2.7.8.1

अभि॑प्रेहि॒ वीर॑यस्व । उ॒ग्रश्चे॑त्ता स॒पत्न॑हा । आ॒तिष्ठ॑ मि॒त्रव॑र्धनः ।
 तुभ्यं॑ दे॒वा अ॑धिब्र॒वन् । "अ॒ङ्कौ न्य॑ङ्काव॒भित॑{27}"
 "आ॒तिष्ठ॑ वृ॒त्रह॑न्-रथ॒म्{28}" । आ॒तिष्ठ॑न्तं॒ परि॑ वि॒श्वे अ॑भूषन् । श्रियं॑
 व॒सान॑श्चरति॒ स्वरो॑चाः । म॒हत्-तद॑स्यासु॒रस्य॑ नाम ।

आ॒ वि॒श्व॒रूपो॑ अ॒मृ॒तानि॑ तस्थौ । अनु॒ त्वेन्द्रो॑ म॒द॒त्व॒नु बृ॒ह॒स्पतिः॑ ।

23 (10)

T.B.2.7.8.2

अनु॒ सोमो॑ अ॒न्व॒ग्निरा॑वीत् । अनु॒ त्वा वि॒श्वे दे॒वा अव॑न्तु ।

अनु॒ सप्त॑ रा॒जानो॑ य उ॒ताभि॑षि॒क्ताः । अनु॒ त्वा मि॒त्राव॑रु॒णावि॑हा॒वत॑म् ।

अनु॒ द्यावा॑पृ॒थिवी॑ वि॒श्वशं॑भू । सूर्यो॑ अ॒होभि॑रनु॒ त्वाऽव॑तु । च॒न्द्रमा॑
नक्ष॑त्रैरनु॒ त्वाऽव॑तु । द्यौश्च॑ त्वा पृ॒थिवी॑ च प्र॒चेत॑सा । शु॒क्रो बृ॒हद्-
दक्षि॑णा त्वा पि॒पर्तु॑ । अनु॒ स्वधा॑ चि॒किता॑ꣳ सोमो॑ अ॒ग्निः ( ) ।

आ॒ऽयं पृ॑णक्तु॒ रज॑सी उ॒पस्थ॑म् । 24 (11)

(बृ॒ह॒स्पतिः॑ – सोमो॑ अ॒ग्निरेकं॑ च) (A8)

2.7.9 अनुवाकं 9 – ओदनसवः

T.B.2.7.9.1

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत । ता अ॒स्मात्-सृ॑ष्टाः प॒राची॑रायन् ।

स ए॒तं प्र॒जाप॑तिरो॒दन-म॑पश्यत् । सोऽन्नं॑ भू॒तोऽति॑ष्ठत् ।

ता अ॒न्यत्रा॑न्नाद्यमवि॒त्त्वा । प्र॒जाप॑तिं प्र॒जा उ॒पाव॑र्तन्त ।

अ॒न्नमे॒वैनं॑ भू॒तं प॑श्यन्तीः प्र॒जा उ॒पाव॑र्तन्ते । य ए॒तेन॑ यज॒ते ।

य उ चैनमे॒वं वे॒द । सर्वा॑ण्यन्ना॒नि भव॑न्ति । 25 (10)

T.B.2.7.9.2

सर्वे॑ पु॒रुषाः॑ । सर्वा॑ण्ये॒वान्ना॒न्यवरु॑न्धे । सर्वा॑न् पु॒रुषान्॑ ।
रा॒डसि॑ वि॒राड॑सीत्याह । स्वा॒राज्य॑मे॒वैनं॑ गमयति । यद्वि॒रण्यं॑ द॒दाति॑ ।
तेज॑स्ते॒नावरु॑न्धे । यत्ति॑सृ॒धन्वम्॑ । वी॒र्यं॑ ते॒न । यदष्ट्रा॑म् । 26 (10)

T.B.2.7.9.3

पु॒ष्टिं ते॒न । यत्-क॑म॒ण्डलु॑म् । आ॒युष्टे॑न । यद्वि॒रण्यमा॑ब॒ध्नाति॑ ।
ज्योति॑र्वै हि॒रण्यम्॑ । ज्योति॑रे॒वास्मिन्-द॑धाति ।
अथो॑ ते॒जो वै हि॒रण्यम्॑ । तेज॑ ए॒वात्मन्॑ ध॒त्ते । यदो॑द॒नं प्रा॑श्नाति ।
ए॒तदे॒व सर्व॑मवरु॒ध्य । 27 (10)

T.B.2.7.9.4

तदस्मिन्-ने॒कधाऽधा॑त् । रो॒हिण्यां॑ का॒र्यः॑ । यद्ब्रा॒ह्मण॑ ए॒व रो॒हिणी॑ ।
तस्मा॑दे॒व । अथो॑ व॒र्ष्मे॒वैनं॑ स॒मानानां॑ करोति । उ॒द्यता॑ सू॒र्येण॑ का॒र्यः॑ ।
उ॒द्यन्तं॑ वा ए॒तं सर्वाः॑ प्र॒जाः प्र॑तिनन्दन्ति । दि॒दृक्षे॑ण्यो द॒र्शनी॑यो
भव॑ति । य ए॒वं वे॒द । ब्र॒ह्मवा॑दि॒नो वद॑न्ति । 28 (10)

T.B.2.7.9.5

अवे॒त्योऽव॑भृ॒था(३) ना(३) इति॑ । यद्-दर्भ॑पु॒ञ्जीलैः॑ पव॑यति ।
तथ् स्वि॑दे॒वावै॑ति । तन्ना॑वैति । त्रि॒भिः पव॑यति । त्रय॑ इ॒मे लो॒काः ।
एभि॑रे॒वैनं॑ लो॒कैः पव॑यति । अथो॑ अ॒पां वा ए॒तत् तेजो॑ वर्चः ।
यद्-दर्भाः॑ । यद्-दर्भ॑पु॒ञ्जीलैः॑ पव॑यति ( ) । अ॒पा॒मे॒वैनं॑ तेज॑सा
वर्च॑साऽभि॒षिञ्च॑ति । 29 (11) (भव॑ – न्य॒ष्ट्रा – म॒वरु॑ध्य – वद॑न्ति
– दर्भा॑ यद् दर्भ॑पु॒ञ्जीलैः॑ पव॑यत्ये॒कं च) (A9)

2.7.10 अनुवाकं 10 – पञ्चशारदीयविधिः

T.B.2.7.10.1

प्र॒जाप॑तिर॒काम॑यत॒ बहो॑र्भू॒यान्त्-स्या॑मिति॑ । स ए॒तं प॑ञ्चशारदीय-
मप॑श्यत् । तमा॑ऽहरत् । तेना॑यजत । ततो॑ वै स ब॒होर्भू॒या-न॑भवत् ।
यः का॒मये॑त॒ बहो॑र्भू॒यान्त्-स्या॑मिति॑ । स प॑ञ्चशारदीयेन यजे॑त ।
ब॒होरे॑व भू॒यान् भ॑वति । म॒रुथ् स्तो॒मो वा ए॒षः ।
म॒रुतो॑ हि दे॒वानां॑ भू॒यिष्ठाः॑ । 30 (10)

T.B.2.7.10.2

ब॒हु॒र्भ॒वति॑ । य ए॒तेन॑ यज॑ते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॒द । पञ्च॑शा॒रदी॒यो
भ॒वति॑ । पञ्च॑ वा ऋ॒तवः॑ स॒म्व॑त्स॒रः । ऋ॒तुष्वे॒व स॑व॒त्सरे॑
प्र॒ति॒ति॒ष्ठति॑ । अथो॑ पञ्चा॒क्षरा॑ प॒ङ्क्तिः॑ । पा॒ङ्क्तो॑ य॒ज्ञः । य॒ज्ञमे॒वाव॑रुन्धे ।
स॒प्तद॑श॒ स्तो॒मा ना॑ति॒यन्ति॑ ( ) । स॒प्तद॑शः प्र॒जाप॑तिः ।
प्र॒जाप॑ते॒राप्त्यै॑ । 31 (12) (भू॒यि॒ष्टा – य॒न्ति द्वे च॑) (A10)

2.7.11 अनुवाकं 11 – पञ्चशारदीयगतपशुविधिः

T.B.2.7.11.1

अ॒गस्यो॑ म॒रुद्भ्य॑ उ॒क्ष्णः॑ प्रौक्ष॑त् । तानि॒न्द्र आ॑दत्त । त ए॒नं
व॒ज्रमु॒द्यत्या॑भ्या॒यन्त॑ । तान॒गस्त्य॑श्चै॒वेन्द्र॑श्च॒ कया॑शु॒भीर्ये॑ना॒शम॑यताम् ।
ताञ्छा॒न् तानु॑पा॒ह्वय॑त । यत् कया॑शु॒भीयं॑ भ॒वति॑ शा॒न्त्यै॑ । तस्मा॑दे॒त
ऐ॒न्द्रा मा॑रु॒ता उ॒क्षाणः॑ स॒वनी॑या भ॒वन्ति॑ । त्रयः॑ प्र॒थमे॑ऽह॒न्नाल॑भ्यन्ते ।
ए॒वं द्वि॒तीये॑ । ए॒वं तृ॒तीये॑ । 32 (10)

T.B.2.7.11.2

ए॒वं च॒तुर्थे॑ । पञ्चो॒त्तमे॑ऽह॒न्नाल॑भ्यन्ते । वर्॒षि॒ष्ठमि॑व ह्ये॒तद॑हः ।
वर्॒षि॒ष्ठः स॒माना॑नां भ॒वति॑ । य ए॒तेन॑ यज॑ते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॒द ।

स्वाराज्यं॑ वा॑ ए॒ष य॒ज्ञः । ए॒तेन॑ वा ए॒कया॑वा का॒न्दमः॑ स्वाराज्य-
मगच्छ॑त् । स्वाराज्यं॑ गच्छ॑ति । य ए॒तेन॑ यज॑ते । 33 (10)

T.B.2.7.11.3

य उ॑ चैनमे॒वं वे॒द । मा॒रुतो॑ वा ए॒ष स्तो॒मः । ए॒तेन॑ वै म॒रुतो॑ दे॒वानां॑
भूयि॑ष्ठा अ॒भवन् । भूयि॑ष्ठः स॒मानानां॑ भव॑ति । य ए॒तेन॑ यज॑ते ।

य उ॑ चैनमे॒वं वे॒द । पञ्च॑शा॒रदी॒यो वा ए॒ष य॒ज्ञः । आ पञ्च॑मात्-
पुरु॑षाद॒न्नम॑त्ति । य ए॒तेन॑ यज॑ते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॒द ( ) ।

सप्त॑दश॒ स्तो॒मा ना॑ति॒यन्ति॑ । सप्त॑दशः प्र॒जाप॑तिः ।

प्र॒जाप॑ते॒रेव॑ नैति॑ । 34 (13) (तृ॒तीये॑ – गच्छ॑ति य ए॒तेन॑ यज॑ते –

ॽति॑ य ए॒तेन॑ यज॑ते य उ॑ चैनमे॒वं वे॒द त्री॑णि च) (A11)

Special Korvai

(अ॒गस्त्यः॑ स्वाराज्यं॑ मा॒रुतः॑ पञ्च॑शा॒रदी॒यो वा ए॒ष य॒ज्ञः सप्त॑दशं
प्र॒जाप॑ते॒रेव॑ नैति॑)

2.7.12 अनुवाकं 12 – अग्निष्टुद्यागे ग्रहाणां पुरोरुचः

T.B.2.7.12.1

अस्या॑जरा॒सो द॒मा म॑रि॒त्राः । अ॒र्च॒द्धूमा॑सो अ॒ग्नयः॑ पा॒वकाः॑ ।

श्वि॒ची॒चयः॑ श्वा॒न्नासो॑ भु॒रण्यवः॑ । व॒नर्ष॑दो वा॒यवो॑ न सो॒माः ।
यजा॑ नो मि॒त्रावरु॑णा । यजा॑ दे॒वाꣳ ऋ॑तं बृ॒हत् ।
अग्ने॑ यक्षि॒स्वं द॑मम् । अ॒श्विना॑ पि॒बतꣳ सु॒तम् ।
दी॒द्यग्नी॑ शु॒चि व्र॑ता । ऋ॒तुना॑ य॒ज्ञवा॑हसा । 35 (10)

T.B.2.7.12.2

द्वे वि॒रूपे॑ च॒रतः॑ स्व॒र्थे । अ॒न्याऽन्या॑ व॒त्समु॑प॒धाप॑येते । ह॒रिर॑न्यस्यां
भ॒वति॑ स्व॒धावान् । शु॒क्रो अ॒न्यस्यां॑ ददृ॒शे सु॒वर्चाः॑ । पू॒र्वापरं॑ च॒रतो॑
मा॒ययै॑तौ । शि॒शू क्री॑डन्तौ प॒रिया॑तो अ॒ध्वर॑म् । वि॒श्वान्य॑न्यो
भु॒वनाऽभि॑चष्टे । ऋ॒तून॑न्यो वि॒दध॑ज्जायते पु॒नः । त्री॑णि श॒ता
त्री॒षह॑स्राण्यग्निम् । त्रि॒ꣳश॑च्च दे॒वा न॑व चा॒सपर्य॑न् । 36 (10)

T.B.2.7.12.3

औ॒क्षन्-घृ॒तैरा॑स्तृ॒णन्-बर्॒हिर॑स्मै । आ॒दि॒द्धो॒तारं॑ न्य॒षाद॑यन्त ।
अ॒ग्निना॑ऽग्निः॑ स॒मिध्य॑ते । क॒विर्-गृ॒हप॑तिर्यु॒वा । ह॒व्यवा॑ङ्-जु॒ह्वास्यः॑ ।
अ॒ग्निर्-दे॒वानां॑ ज॒ठर॑म् । पू॒तद॑क्षः क॒विक्र॑तुः । दे॒वो दे॒वेभि॑राग॒मत् ।
अ॒ग्निश्रि॑यो म॒रुतो॑ वि॒श्वकृ॑ष्टयः ।

आ त्वेषमुग्रमव ईमहे वयम् । 37 (10)

T.B.2.7.12.4

ते स्वानिनो रुद्रिया वर्षनिर्णिजः । सि॒हा न हेष॑क्रतवः सु॒दानवः ।
यदु॒त्तमे॑ मरुतो मध्यमे वा । यद्वा॒ऽवमे॑ सु॒भगा॑सो दि॒विष्ठ । ततो॑ नो
रुद्रा उत वा॒ऽन्वस्य॑ । अग्ने॑ वि॒त्ताद्ध॑विषो यद्य॒जामः॑ । ईडे॑ अ॒ग्निः
स्वव॑सं नमो॒भिः । इ॒ह प्र॑सप्तो वि॒चय॑त्कृतं नः । रथै॑रिव प्र॒भरे
वाज॑यद्धिः । प्र॒दक्षि॑णिन्-मरुता॒ऽस्तोम॑मृ॒ध्याम् । 38 (10)

T.B.2.7.12.5

श्रु॒धि श्रु॒त्कर्ण॑ वह्नि॒भिः । दे॒वैर॑ग्ने स॒याव॑भिः । आसी॑दन्तु बर्हि॒षि ।
मि॒त्रो वरु॑णो अर्य॒मा । प्रा॒तर्या॑वा॒णो अध्व॑रम् । वि॒श्वेषा॑-मदि॒तिर्-
य॒ज्ञिया॑नाम् । वि॒श्वेषा॑-मति॒थिर्-मा॑नु॒षाणाम् । अ॒ग्निर्-दे॒वाना॑मव
आवृ॑णानः । सु॒मृडी॑को भवतु वि॒श्ववे॑दाः । त्वे अग्ने॑ सु॒मतिं
भि॒क्षमा॑णाः । 39 (10)

T.B.2.7.12.6

दि॒वि श्रवो॑ दधिरे॒ यज्ञि॑यासः । नक्ता॑ च च॒क्रुरु॑षसा वि॒रूपे॑ ।
कृ॒ष्णं च॑ वर्ण॒मरु॑णं च स॒न्धुः । त्वा॒मग्न॑ आदि॒त्यास॑ आ॒स्यम् ।

त्वां जि॒ह्वाꣳ शु॒चयश्च॑क्रिरे क॒वे । त्वाꣳ रा॒तिषा॑चो अ॒ध्वरे॑षु स॒श्विरे ।
 त्वे दे॒वा ह॑वि॒रद॑न्त्याहु॒तम् । नि त्वा य॑ज्ञस्य सा॒धन॑म् ।
 अ॒ग्ने हो॑तार-मृ॒त्विज॑म् । व॒नुष्वद्-दे॒व धी॑महि प्र॒चे॑त॒सम् ( ) ।
 जी॒रं दू॒तम॑मर्त्यम् । 40 (11)

(य॒ज्ञवा॑ह॒सा – ऽस॑पर्यन् – व॒य – मृ॑ध्यां – भि॒क्ष॑माणाः –
 प्र॒चे॑त॒समे॑कं च) (A12)

2.7.13 अनुवाकं 13 – इन्द्रस्तुद्यागे ग्रहाणां पुरोरुचः

T.B.2.7.13.1

ति॒ष्ठा ह॑री रथ आ यु॒ज्यमा॑ना या॒हि । वा॒युर्न॑ नियु॒तो नो॑ अ॒च्छ ।
 पि॒बास्य॑न्धो अ॒भिसृ॑ष्टो अ॒स्मो । इन्द्र॑ स्वाहा र॒रिमा॑ ते म॒दाय॑ । क॒स्य
 वृ॒षा सु॑ते स॒चा । नि॒युत्वान् वृ॑ष॒भो र॑णत् । वृ॒त्रहा॑ सोम॒पीत॑ये । इन्द्रं॑
 व॒यं म॑हा॒धने॑ । इन्द्र॑म॒र्भे ह॑वामहे । यु॒जं वृ॒त्रेषु॑ व॒ज्रिण॑म् । 41 (10)

T.B.2.7.13.2

द्वि॒तायो॑ वृ॒त्रह॑न्त॒मः । वि॒द इन्द्रः॑ श॒तक्र॑तुः । उप॑ नो ह॒रिभिः॑ सु॒तम् ।
 स सूर॑ आ॒जन॑य॒ज्योति॑रिन्द्रम् । अ॒या धि॒या तर॑णिर॒द्रिब॑र्हाः ।

ऋ॒तेन॑ शु॒ष्मीन॑व॒मानो॑ अ॒र्कैः । व्यु॒स्रि॒धो अ॒स्रो अ॒द्रिर्बि॑भेद । उ॒त त्य॑दा
श्व॒श्चि॒यम् । य॒दिन्द्र॑ नाहु॒षी॒ष्वा । अ॒ग्रे वि॒क्षु प्र॑ती॒दय॑त् । 42 (10)

T.B.2.7.13.3

भ॒रे॒ष्विन्द्र॑ सु॒हव॑ ह॒वाम॑हे । अ॒हो॒मु॒च सु॒कृतं॑ दै॒व्यज्ज॑नम् ।
अ॒ग्निं मि॒त्रं व॑रु॒ण सा॒तये॑ भ॒गम् । द्या॒वापृ॑थि॒वी म॒रुतः॑ स्व॒स्तये॑ ।
म॒हि क्षे॑त्रं पु॒रुश्च॑न्द्रं वि॒वि॒द्वान् । आ॒दि॒थ् स॒खिभ्य॑श्च र॒थ स॑मै॒रत् ।
इन्द्रो॑ नृ॒भिर॑ज॒नद्-दी॑द्यानः सा॒कम् । सूर्य॑मु॒षसं॑ गा॒तुम॑ग्निम् । उ॒रुं नो॑
लो॒कम॑नु॒नेषि॑ वि॒द्वान् । सु॒वर्व-ज्ज्यो॑ति॒रभ॑य॒ स्व॒स्ति । 43 (10)

T.B.2.7.13.4

ऋ॒ष्वा त इन्द्र॑ स्थ॒वि॒रस्य॑ बा॒हू । उ॒प॒स्थे॑याम॒ शर॑णा बृ॒हन्ता॑ । आ नो॑
वि॒श्वाभि॑रू॒तिभिः॑ स॒जोषाः॑ । ब्र॒ह्म जु॑षा॒णो ह॑र्यश्च या॒हि । व॒रीवृ॑ज॒थ्
स्थ॒वि॒रेभिः॑ सु॒शि॒प्र । अ॒स्मै द॑धद्-वृ॒षण॑ शु॒ष्ममिन्द्र॑ ।
इन्द्रा॑य गा॒व आ॒शि॒रम् । दु॒दु॒हे व॒ज्रि॒णे म॑धु । य॒थ् सी॑मु॒पह्व॑रेऽवि॒दत् ।
तास्ते॑ व॒ज्रिन् धे॑न॒वो जो॑जयु॒र्नः ( ) । 44 (10)

T.B.2.7.13.5

ग॒भस्त॒यो॒ न॒युतो॑ वि॒श्ववा॑राः । अ॒हर॒ह॒र्भू॒य इ॒ज्जो॑गु॒वानाः॑ । पू॒र्णा इ॒न्द्र
क्षु॒मतो॑ भो॒जन॒स्य । इ॒मां ते॑ धि॒यं प्र॒भरे॑ म॒हो म॒हीम् । अ॒स्य स्तो॒त्रे
धि॒षणा॑ यत्त॒ आ॒न॒जे । तमु॒थ्सवे॑ च प्र॒सवे॑ च सा॒सहि॑म् ।
इ॒न्द्रं दे॒वासः॑ शव॒सा म॒दन्न॑नु । 45 (7)

(व॒ज्रिण॑ – म॒यथ् – स्व॒स्ति – जो॑ज॒युर्नः॑ – +स॒प्त च॑) (A13)

2.7.14 अनुवाकं 14 – अ॒प्तो॒र्या॒मावि॑धिः

T.B.2.7.14.1

प्र॒जाप॑तिः प॒शून्सृ॑जत । ते॒ऽस्मा॒त् सृ॒ष्टाः प॒राञ्च॑ आ॒यन् ।
ता॒न॒ग्नि॒ष्टोमे॑न ना॒प्नो॑त् । ता॒नु॒क्थ्ये॑न ना॒प्नो॑त् । ता॒न्थ षो॑ड॒शिना॑
ना॒प्नो॑त् । ता॒न् रा॒त्रिया॑ ना॒प्नो॑त् । ता॒न्थ स॒न्धिना॑ ना॒प्नो॑त् ।
सो॒ऽग्नि॑मब्रवीत् । इ॒मान्म ई॒प्से॑ति ।

ता॒न॒ग्नि॒स्त्रिवृ॑ता स्तो॒मेन॑ ना॒प्नो॑त् । 46 (10)

T.B.2.7.14.2

स इ॒न्द्रम॑ब्रवीत् । इ॒मान्म ई॒प्से॑ति । ता॒निन्द्रः॑ पञ्चद॒शेन॑ स्तो॒मेन॑
ना॒प्नो॑त् । स वि॒श्वान् दे॒वा-न॑ब्रवीत् । इ॒मान्म ई॒प्से॑ति ।

तान्॑ वि॒श्वे दे॒वाः स॒प्तद॒शेन॑ स्तो॒मेन॑ ना॒प्नुव॑न् । स वि॒ष्णुम॑ब्रवीत् ।

इ॒मान्म ई॒प्सेति॑ । तान्॑ वि॒ष्णुरे॒कवि॒ंशेन॑ स्तो॒मेना॑प्नोत् ।

वा॒रव॑न्तीये॒नावार॑यत ( ) । 47 (10)

T.B.2.7.14.3

इ॒दं वि॒ष्णुर् वि॒चक्रम॑ इति॑ व्य॒क्रम॑त । यस्मा॑त् प॒शवः॑ प्र प्रे॒व
भ्र॑ंशे॒रन् । स ए॒तेन॑ यजे॑त । यदा॑प्नोत् । तद॑प्तो॒र्याम॑स्या॒प्तो॒र्याम॑त्वम् ।

ए॒तेन॑ वै दे॒वा जै॑त्वानि जि॒त्वा । यं का॒म-म॑का॒मय॑न्त॒ तमा॑प्नुवन् ।

यं का॒मं का॒मय॑ते । तमे॑ते॒नाप्नो॑ति । 48 (9)

(स्तो॒मेन॑ ना॒प्नो - द॒वार॑यत - +न॒व च) (A14)

2.7.15 अनुवाकं 15 – राजाभिषेकः

T.B.2.7.15.1

व्या॒घ्रोऽय॑म॒ग्नौ च॑रति॒ प्रवि॑ष्टः । ऋ॒षीणां॑ पु॒त्रो अ॑भि॒शस्ति॑पा अ॒यम् ।

न॒मस्का॑रेण॒ नम॑सा ते जु॒होमि॑ । मा दे॒वानां॑ मि॒थुया॑ क॒र्म भा॑गम् ।

सा॒वीर्.हि॑ दे॒व प्र॑स॒वाय॑ पि॒त्रे । व॒र्ष्माण॑म॒स्मै व॑रि॒माण॑म॒स्मै ।

अथा॑स्मभ्य॑ स॒वितः॑ स॒र्वता॑ता । दि॒वे दि॒व आ॑सु॒वा भू॑रि॒पश्चः॑ ।

भू॒तो भू॒तेषु॑ च॒रति॑ प्र॒विष्टः॑ । स भू॒ताना॑-म॒धिप॑तिर्-ब॒भूव॑ । 49 (10)

T.B.2.7.15.2

तस्य॑ मृ॒त्यौ च॒रति॑ रा॒जसू॑यम् । स रा॒जा रा॒ज्य-म॑नु॒मन्य॑तामिदम् ।
 ये॒भिः शिल्पैः॑ पप्र॒थाना॑मदृ॒हत् । ये॒भिर्द॑र्याम॒भ्यपि॑ श॒त्-प्र॒जाप॑तिः ।
 ये॒भिर्वाचं॑ वि॒श्वरू॑पां॒ सम॑व्ययत् । तेने॒मम॑ग्न इ॒ह वर्च॑सा॒ सम॑ङ्गि॒धि ।
 ये॒भिरा॑दित्यस्तपति प्र॒केतु॑भिः । ये॒भिः सू॒र्यो द॑दृशे चि॒त्रभा॑नुः ।
 ये॒भिर्वाचं॑ पु॒ष्कले॑भि॒रव्य॑यत् । तेने॒मम॑ग्न इ॒ह वर्च॑सा
 सम॑ङ्गि॒धि । 50 (10)

T.B.2.7.15.3

आ॒ऽयं भा॑तु श॒वसा॑ पञ्च कृ॒ष्टीः । इन्द्र॑ इ॒व ज्ये॑ष्ठो भ॒वतु॑ प्र॒जावा॑न् ।
 अ॒स्मा अ॒स्तु पु॒ष्कलं॑ चि॒त्रभा॑नु । आ॒ऽयं पृ॑णक्तु र॒जसी॑ उ॒पस्थ॑म् ।
 यत्ते॑ शिल्पं कश्यप रो॒चना॑वत् । इन्द्रि॒याव॑त्-पु॒ष्कलं॑ चि॒त्रभा॑नु ।
 यस्मि॒न् सूर्या॑ अ॒र्पिताः॑ स॒प्त सा॒कम् । तस्मि॒न्-रा॒जान॑-
 म॒धिवि॑श्रये॒मम् । द्यौ॑रसि पृथि॒व्यसि॑ । व्याघ्रो॑ वैयाघ्रे॒ऽधि । 51 (10)

T.B.2.7.15.4

वि॒श्रय॑स्व दि॒शो म॑हीः । वि॒शस्त्वा॑ सर्वा॑ वाञ्छन्तु । मा त्वद्-
 रा॒ष्ट्रमधि॑भ्र॒शत् । या दि॒व्या आपः॑ पय॑सा सं॒बभू॑वुः । या अ॒न्तरि॑क्ष उ॒त
 पा॒र्थि॒वीर्याः॑ । ता सां॑ त्वा सर्वा॑सां रु॒चा । अ॒भिषि॑ञ्चामि॒ वर्च॑सा ।
 अ॒भि त्वा॑ वर्च॑सा सि॒चं दि॒व्येन॑ । पय॑सा सह ।

यथाऽऽसा॑ रा॒ष्ट्रव॑र्धनः । 52 (10)

T.B.2.7.15.5

तथा॑ त्वा स॒विता॑ क॒रत् । इन्द्रं॑ वि॒श्वा अ॒वीवृ॑धन् ।
 स॒मुद्र॑ व्य॒चसं॑ गि॒रः । र॒थीत॑मं र॒थीना॑म् । वा॒जा॒नां स॑त् प॒तिं
 प॒तिम् । व॒सव॑स्त्वा पु॒रस्ता॑द॒भिषि॑ञ्चन्तु गाय॒त्रेण॑ छ॒न्दसा॑ ।
 रु॒द्रास्त्वा दक्षि॑णतो॒ऽभिषि॑ञ्चन्तु त्रै॒ष्टुभे॑न छ॒न्दसा॑ । आ॒दि॒त्यास्त्वा
 प॒श्चाद॑भिषि॑ञ्चन्तु जा॒गते॑न छ॒न्दसा॑ । वि॒श्वे त्वा॑ दे॒वा
 उ॒त्तर॑तो॒ऽभिषि॑ञ्चन्-त्वा॒नुष्टु॑भे॒न छ॒न्दसा॑ । बृ॒हस्प॑ति-स्त्वो॒परि॑ष्टा-
 द॒भिषि॑ञ्चतु पा॒ङ्केन॑ छ॒न्दसा॑ । 53 (10)

T.B.2.7.15.6

अरु॒णं त्वा वृ॒कमु॒ग्रं ख॒जं क॒रम् । रोच॑मानं मरु॒ताम॒ग्रे अ॒र्चिषः॑ ।
 सूर्य॑वन्तं म॒घवा॑नं वि॒षास॑हिम् । इन्द्र॑मु॒क्थ्येषु॑ ना॒महू॑तम॒ हुवे॑म ।
 प्र बा॒हवा॑ सि॒सृतं॑ जी॒वसे॑ नः । आ नो॑ ग॒व्यूति॑मु॒क्षतं॑ घृ॒तेन॑ ।
 आ नो॑ जने॑ श्रव॒यतं॑ यु॒वाना॑ । श्रु॒तं मे॑ मि॒त्राव॑रुणा ह॒वेमा॑ ।
 इन्द्र॑स्य ते वी॒र्य॑कृ॒तः । बा॒हू उ॒पाव॑हरामि ( ) । 54 (10)

(ब॒भू – वा॒व्यय॑त् तेने॒मम॑ग्न इ॒ह वर्च॑सा सम॒ङ्गिधि॑ – वैया॒घ्रेऽधि॑ –
 रा॒ष्ट्रव॑र्ध॒नः – पा॒ङ्गेन॑ छन्द॒सो – पा॒व॑हरामि) (A15)

2.7.16 अनुवाकं 16 – राजाभिषेकाङ्गं रथारोहणम्

T.B.2.7.16.1

अ॒भि प्रे॑हि वी॒रय॑स्व । उ॒ग्रश्चे॑त्ता स॒पत्न॑हा । आ॒तिष्ठ॑ वृ॒त्रह॑न्तमः । तु॒भ्यं
 दे॒वा अ॒धिब्रु॑वन् । अ॒ङ्गौ न्य॑ङ्काव॒भितो॑ रथं यौ । ध्वा॒न्तं वा॑ताग्र॒मनु॑सं
 च॒रन्तौ॑ । दू॒रे हे॑ति-रिन्द्रि॒यावा॑न् प॒त॒त्री । ते नो॑ऽग्नयः प॒प्रयः॑ पा॒रय॑न्तु ।
 नम॑स्त ऋ॒षे ग॑द । अ॒व्यथा॑यै त्वा स्व॒धायै॑ त्वा । 55 (10)

T.B.2.7.16.2

मा न इन्द्राभितस्त्व-दृष्वारिष्टासः । एवा ब्रह्मन्तवेदस्तु । तिष्ठा रथे
अधि यद्-वज्रहस्तः । आ रश्मीन्देव युवसे स्वश्वः । "आतिष्ठ
वृत्रहन् {29}", "नातिष्ठन्तं परि {30}" । "अनु त्वेन्द्रो मद {31}" ।
"त्वन्नु त्वा मित्रावरुणौ {32}" । द्यौश्च त्वा पृथिवी च प्रचेतसा ।
शुक्रो बृहद्-दक्षिणा त्वा पिपर्तु । अनु स्वधा चिकिताꣳ सोमो
अग्निः । अनु त्वाऽवतु सविता सवेन । 56 (10)

T.B.2.7.16.3

इन्द्रं विश्वा अवीवृधन् । समुद्र व्यचसं गिरः । रथीतमꣳ रथीनाम् ।
वाजानाꣳ सत् पतिं पतिम् । परि मा सेन्या घोषाः । ज्यानां वृञ्जन्तु
गृध्नवः । मेथिष्ठाः पिन्वमाना इह । मां गोपतिमभि सम्विशन्तु ।
तन्मेऽनुमति-रनुमन्यताम् । तन्माता पृथिवी तत् पिता द्यौः । 57 (10)

T.B.2.7.16.4

तद्ग्रावाणः सोमसुतो मयोभुवः । तदश्विना शृणुतꣳ सौभगा युवम् ।
"अवते हेड {33}", "उदुत्तमम् {34}" । एना व्याघ्रं परिषस्वजानाः ।
सिꣳहꣳ हिन्वन्ति महते सौभगाय । समुद्रं न सुहवं तस्थिवाꣳसम् ।

म॒र्म॒ज्यन्ते॑ द्वी॒पिन॑म॒प्स्वन्तः॑ । उ॒द॒सावे॑तु सूर्यः । उ॒दि॒दं मा॑म॒कं व॑चः ।
 उ॒दि॒हि दे॒व सूर्य॑ ( ) । स॒ह व॒ग्नुना॑ म॒म । अ॒हं वा॑चो वि॒वाच॑नम् ।
 म॒यि वा॑गस्तु ध॒र्णसिः॑ । य॒न्तु न॒दयो॑ व॒र्षन्तु॑ प॒र्जन्याः॑ ।
 सु॒पिप्प॒ला ओ॑ष॒धयो॑ भ॒वन्तु॑ । अ॒न्न॒वता॑मो॒दन॑वता॒मामि॑क्ष॒वता॑म् ।
 ए॒षाञ् राजा॑ भूया॒सम् । 58 (17)

(स्व॒धायै॑ त्वा – स॒वेन॑ – द्यौः – सु॒र्य स॒प्त च॑) (A16)

2.7.17 अनुवाकं 17 – राजाभिषेकाङ्गं वपनम्

T.B.2.7.17.1

ये के॒शिनः॑ प्रथ॒माः स॒त्रमा॑स॒त । ये॒भिरा॑भृतं य॒दिदं॑ वि॒रोच॑ते ।
 तेभ्यो॑ जु॒होमि॑ बहु॒धा घृ॒तेन॑ । रा॒यस्पो॑षेणे॒मं व॑र्च॒सा स॒सृ॒जाथ॑ ।
 न॒र्ते ब्र॑ह्म॒णस्त॑प॒सो वि॒मो॒कः । द्वि॒नाम्नी॑ दी॒क्षा व॑शिनी ह्यु॒ग्रा ।
 प्र॒केशाः॑ सु॒वते॑ का॒ण्डिनो॑ भ॒वन्ति॑ । तेषां॑ ब्र॒ह्मोदी॑शे व॒पन॑स्य नान्यः ।
 आ॒रोह॑ प्रो॒ष्ठं वि॑ष॒हस्व॑ श॒त्रून् । अ॒वा॒स्राग्दी॑क्षा व॑शिनी ह्यु॒ग्रा । 59 (10)

T.B.2.7.17.2

दे॒हि दक्षि॑णां प्रति॒रस्वा॑युः । अथा॑ मु॒च्यस्व॑ वरु॒णस्य॑ पा॒शात् ॥
येना॑वपथ् सवि॒ता क्षु॑रेण । सोम॑स्य रा॒ज्ञो वरु॑णस्य वि॒द्वान् ।
तेन॑ ब्रह्मा॒णो वप॑ते॒दमस्यो॑र्जेमम् । रय्या॑ वर्च॒सा स॒सृजा॑थ ।
मा ते॑ के॒शान॑नु गा॒द्वर्च॑ ए॒तत् । तथा॑ धा॒ता करो॑तु ते ।
तुभ्य॑मिन्द्रो बृ॒हस्प॑तिः । सवि॒ता वर्च॑ आ॒दधा॑त् । 60 (10)

T.B.2.7.17.3

तेभ्यो॑ नि॒धानं॑ बहु॒धा व्यै॑च्छन् । अन्तरा॑ द्यावा॒पृथि॒वी अपः॑ सु॒वः ।
दर्भ॑स्तम्बे वी॒र्य॑कृ॒ते नि॒धाय॑ । पौ॒स्येने॑मं व॒र्चसा॑ स॒सृजा॑थ ।
बलं॑ ते बा॒हुवोः॑ सवि॒ता द॑धातु । सोम॑स्त्वा॒नक्तु॑ पय॒सा घृ॑तेन ।
स्त्रीषु॑ रू॒पम॑श्चि॒नैत॑-न्नि॒धत्त॑म् । पौ॒स्येने॑मं व॒र्चसा॑ स॒सृजा॑थ ।
यथ् सी॒मन्तं॑ कङ्क॒तस्ते॑ लि॒लेख॑ । यद्वा॑ क्षु॒रः परि॑ववर्ज वप॒स्ते ( ) ।
स्त्रीषु॑ रू॒पम॑श्चि॒नैत॑-न्नि॒धत्त॑म् । पौ॒स्येने॑मं स॒सृजा॑थो
वी॒र्येण॑ । 61 (12) (अवा॑स्राग्दी॒क्षा वा॒शिनी॑ ह्यु॒ग्रा – ऽद॑धाद् –
ववर्ज॑ वप॒स्ते द्वे च॑) (A17)

Special Korvai

(ये के॒शि॒नो न॒र्ते मा ते॒ बलं॒ य॒थ् सी॒मन्तं॒ प॒ञ्च॑)

2.7.18 अनुवाकं 18 – विघनाख्य एकाहविशेषः

T.B.2.7.18.1

इन्द्रं॑ वै स्वा॒ विशो॑ मरु॒तो नापा॑चायन् । सोऽन॑पचाय्यमान ए॒तं
वि॒घन॑मपश्यत् । तमाऽह॑रत् । तेना॑यजत । तेनै॒वासां॒ त॒ स॒स्त॒म्भं
व्य॑हन् । यद् व्य॑हन् । तद्-वि॒घन॑स्य वि॒घन॑त्वम् । वि पा॒प्मानं॒
भ्रातृ॑व्य॒ ह॒ते । य ए॒तेन॒ यज॑ते । य उ॒ चैन॑मे॒वं वै॒द । 62 (10)

T.B.2.7.18.2

य॒ राजा॑नं वि॒शो नाप॑चार्येयुः । यो वा॑ ब्राह्म॒णस्त॑मसा पा॒प्मना॒
प्रावृ॑तः स्यात् । स ए॒तेन॒ यज॑ेत । वि॒घने॒नैवैन॑द्-वि॒हत्य॑ ।
वि॒शामा॑धिपत्यं गच्छति । तस्य॒ द्वे द्वा॒दशे॒ स्तो॒त्रे भ॑वतः ।
द्वे च॑तुर्वि॒ंशे । औ॒दि॒भ॒द्यमे॒व तत् । ए॒तद्वै क्ष॒त्रस्य॑ौदि॒भ॒द्यम् ।
यद॑स्मै स्वा॒ विशो॑ ब॒लि॒ हर॑न्ति । 63 (10)

T.B.2.7.18.3

हर॑न्त्यस्मै॒ विशो॑ ब॒लिम् । ऐ॒नम॑प्रति॒ख्यातं॑ गच्छति । य ए॒वं वै॑द ।
 प्र॒बाहु॑ग्वा अ॒ग्रे क्ष॑त्रा॒ण्याते॑पुः । तेषा॒मिन्द्रः॑ क्ष॒त्राण्या॑दत्त । न वा इ॒मानि॑
 क्ष॒त्राण्य॑ भू॒वन्निति॑ । तन्नक्ष॑त्राणां नक्ष॒त्रत्वम्॑ । आ श्रेय॑सो भ्रातृ॒व्यस्य॑
 तेज॑ इन्द्रि॒यं दत्ते॑ । य ए॒तेन॑ यज॒ते । य उ॑ चैनमे॒वं वै॑द । 64 (10)

T.B.2.7.18.4

तद् यथा॑ ह॒ वै स॑चा॒क्रिणौ॑ क॒प्लका॑वु॒पा-व॑हितौ स्याता॒म् ।
 ए॒वमे॒तौ यु॒ग्मन्तौ॑ स्तो॒मौ । अ॒युक्षु॑ स्तो॒मेषु॑ क्रिये॒ते । पा॒प्मनो॑ऽप॒हत्यै॑ ।
 अ॒प पा॒प्मानं॑ भ्रातृ॒व्यं ह॑ते । य ए॒तेन॑ यज॒ते । य उ॑ चैनमे॒वं वै॑द ।
 तद् यथा॑ ह॒ वै सू॑त॒ग्राम॑ण्यः । ए॒वं छ॒न्दाँसि॑ । तेष्व॒सावा॑दित्यो
 बृ॒हती॑र॒भ्यूढः॑ । 65 (10)

T.B.2.7.18.5

स॒तो बृ॒हती॑षु स्तुव॒ते स॒तो बृ॒हन् । प्र॒जया॑ प॒शुभि॑-र॒सानी॑त्ये॒व ।
 व्य॒तिष॑क्ताभिः स्तुव॒ते । व्य॒तिष॑क्तं वै क्ष॒त्रं वि॒शा । वि॒शैवैनं॑ क्ष॒त्रेण॑
 व्य॒तिष॑जति । व्य॒तिष॑क्ताभिः स्तुव॒ते । व्य॒तिष॑क्तो वै ग्रा॒मणीः
 स॒जातैः॑ । स॒जातै॑रे॒वैनं॑ व्य॒तिष॑जति । व्य॒तिष॑क्ताभिः स्तुव॒ते ।

द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः – (TB 2.7)

व्यतिषक्तो॒ वै पु॒रुषः॑ पा॒प्मभिः॑ ( ) । व्यतिषक्ता॒-भिरे॒वास्य॑ पा॒प्मनो॑
नुद॑ते । 66 (11) (वे॒द - ह॒रन् - त्ये॒नमे॒वं वे॒दा - भ्यू॒ढः - पा॒प्मभि॑
रे॒कं च॑) (A18)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 18 Anuvaakams :-

(त्रि॒वृद् - य॒दाग्ने॒योऽग्नि॑मु॒खा हृ॒द्धिर् - य॒दाग्ने॒य आ॒ग्नेयो॑ - न वै
सो॒मेन॑ - यो वै सो॒मे - नैष॑ गो॒सवः॑ - सि॒॒हे - ऽभि॑प्रेहि
मि॒त्रव॑र्धनः - प्र॒जाप॑तिस्ता ओ॒दनं॑ - प्र॒जाप॑तिर॒काम॑यत ब॒होर् भू॒या -
न॒गस्त्यो॑ - ऽस्या॒जरा॑स - स्ति॒ष्ठा ह॒री - प्र॒जाप॑तिः प॒शून् -
व्याघ्रो॑ऽयम - भि॑प्रेहि वृ॒त्रह॑न्त॒मो - ये के॒शिन॑ - इन्द्रं॑ वा अ॒ष्टाद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(त्रि॒वृद् - यो वै सो॒मे - ना॒युर॑सि वि॒श्वायु॑र् - ब॒हुर् भ॑वति -
ति॒ष्ठा ह॒री रथ॑ - आ॒ज्यं॑ भा॒तु - तेभ्यो॑ नि॒धानं॑ षट्॒त्षष्टिः॑)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 6th Prapaatakam :-

(त्रि॒वृत् - पा॒प्मनो॑ नुद॑ते)

। हरिः ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः ।

=====

**Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 –
Prapaatakam 7 – TB 2.7**

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	4	40
Anuvakam 2	2	28
Anuvakam 3	3	34
Anuvakam 4	1	17
Anuvakam 5	2	23
Anuvakam 6	3	31
Anuvakam 7	7	72
Anuvakam 8	2	21
Anuvakam 9	5	51
Anuvakam 10	2	22
Anuvakam 11	3	33
Anuvakam 12	6	61
Anuvakam 13	5	47
Anuvakam 14	3	29
Anuvakam 15	6	60
Anuvakam 16	4	47
Anuvakam 17	3	32

Anuvakam 18	5	51
Total →	66	699

Appendix (of expansions)

T.B.2.7.8.1 "अङ्कौ न्यङ्कावभित{27}"

अङ्कौ न्यङ्का वभितो रथं यौ ध्वान्तं वाताग्रमनु संचरन्तौ
दूरे हेतिरिन्द्रियावान् पतन्नी ते नोऽग्नयः पप्रयः पारयन्तु ॥ {27}

(Appearing in T.S. 1.7.7.2),

(Also same appearing above, in T.B.2.7.16.1)

T.B.2.7.8.1 "आ तिष्ठ वृत्रहन्-रथम्{28}"

आ तिष्ठ वृत्रहन् रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरी ।
अर्वाचीन् सु ते मनो ग्रावा कृणोतु वग्नुना ॥ {28}

(Appearing in T.S 1.4.37.1)

T.B.2.7.16.2 "आ तिष्ठ वृत्रहन् {29}"

Same as item no. {28} above

T.B.2.7.16.2 "नातिष्ठन्तं परि {30}", "अनु त्वेन्द्रो मद {31}",

"त्वनु त्वा मित्रावरुणौ {32}"

आ॒ति॒ष्ठ॒न्तं॒ परि॒ विश्वे॑ अ॒भूष॑न् । श्रि॒यं व॑सान॒श्चर॑ति स्वर॒ोचाः॑ ।

म॒हत्-तद॑स्यासुर॒स्य ना॑म । आ॒ विश्व॑रूपो अ॒मृता॑नि तस्थौ ॥ {30}

(Appearing in T.B.2.7.8.1)

अनु॑ त्वेन्द्रो॑ मद॒त्वनु॑ बृह॒स्पतिः॑ । अनु॑ सोमो॒ अन्व॑ग्निरा॒वीत् ।

अनु॑ त्वा विश्वे॑ दे॒वा अव॑न्तु । अनु॑ स॒प्त रा॒जानो॑ य उ॒ताभि॑षि॒क्ताः ॥ {31}

(Appearing in T.B.2.7.8.1 & 2)

अनु॑त्वा मि॒त्रावरु॑णाविहा॒वत॑म् । अनु॑ द्यावा॒पृथि॑वी विश्व॒शंभू॑ ।

सूर्यो॑ अ॒होभि॑रनु॒ त्वाऽव॑तु । च॒न्द्रमा॒ नक्ष॑त्रैरनु॒ त्वा ऽव॑तु ॥ {32}

(Appearing in T.B.2.7.8.2)

T.B.2.7.16.4 "अव॑ते हे॒ड {33}", "उदु॑त्तमम् {34}"

अव॑ ते हे॒डो वरु॑ण नमो॒भिर॑व यज्ञे॒भिरी॑महे ह॒विर्भिः॑ ।

क्षय॑न्न॒स्मभ्य॑मसुर॒ प्रचे॑तो॒ राज॑न्नेना॒सि शि॑श्रथः कृ॒तानि॑ ॥ {33}

उदु॑त्तमं वरु॑ण पा॒शम॑स्मदवा॒ऽधमं॑ विम॒ध्यम॑ श्र॒थाय॑ ।

द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः – (TB 2.7)

अथा वयमादित्य व्रते तवाऽनागसो अदितये स्याम ॥ {34}

(Both Appearing in T.S.1.5.11.3)

2.8 द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः – काम्यपशुयाज्यानुवाक्या ब्राह्मणम्

2.8.1 अनुवाकं 1 – वायव्यादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.1.1

पी॒वो॑न्ना॒ꣳ र॒यि॒वृ॒धः॑ सु॒मे॒धाः॑ । श्वे॒तः॑ सि॒ष॒क्ति॑ नि॒यु॒ता॒म॒भि॒श्रीः॑ ।
ते वा॒य॒वे॒ सम॑न॒सो॒ वि॒त॒स्थुः॑ । वि॒श्वे॑न्नरः स्वप॒त्यानि॑ चक्रुः ।
रा॒येऽनु॑ यं ज॒ज्ञतू॑ रो॒दसी॑ उ॒भे । रा॒ये दे॒वी धि॒षणा॑ धाति दे॒वम् ।
अ॒धा वा॒युं नि॒युतः॑ स॒श्र॒त स्वाः॑ । उ॒त श्वे॒तं व॑सु॒धितिं॑ नि॒रे॒के ।
"आ वा॒यो {35}" "प्र या॒भिः {36}" ।

प्र वा॒युम॑च्छा बृ॒हती॑ म॒नीषा॑ । 1 (10)

T.B.2.8.1.2

बृ॒ह॒द् र॒यिं व॑श्व॒वारा॑ꣳ रथ॒प्राम् । द्यु॒त॒द्या॒मा नि॒युतः॑ प॒त्य॒मानः॑ ।
क॒विः क॒वि॒मि॒यक्ष॑सि प्र॒यज्यो॑ । आ नो॑ नि॒युद्धिः॑ श॒ति॒नी॒भिः-र॑ध्व॒रम् ।
स॒ह॒स्रि॒णी॒भि॒रुप॑ या॒हि य॒ज्ञम् । वा॒यो अ॒स्मिन् ह॒विषि॑ मा॒दय॑स्व ।
यू॒यं पा॑त स्व॒स्ति॒भिः स॒दा नः॑ । प्र॒जा॒प॒ते न त्व॑दे॒तान्य॑न्यः । वि॒श्वा
जा॒तानि॑ परि॒ ता ब॑भूव । यत् का॒मास्ते॑ जुहु॒मस्त॑न्नो अस्तु । 2 (10)

T.B.2.8.1.3

वय॑ स्या॑म प॑तयो र॑यीणाम् । र॑यीणां प॑तिं य॑जतं बृ॑हन्तम् ॥
अ॒स्मिन्भ॑रे नृ॒तमं॑ वा॒जसा॑तौ । प्र॒जाप॑तिं प्रथ॒मजा॑मृतस्य । य॒जाम
दे॒वमधि॑ नो ब्रवीतु । प्र॒जाप॑ते त्वं नि॒धिपाः॑ पु॒राणः॑ । दे॒वानां॑ पि॒ता
ज॒निता॑ प्र॒जाना॑म् । प॒तिर्-वि॒श्वस्य॑ ज॒गतः॑ प॒रस्याः॑ । ह॒विर्नो॑ दे॒व
वि॒हवे॑ जुष॒स्व । तवे॑मे लो॒काः प्र॑दिशो दि॒शश्च॑ । 3 (10)

T.B.2.8.1.4

प॒राव॑तो नि॒वत॑ उ॒द्धत॑श्च । प्र॒जाप॑ते वि॒श्वसृ॑ज्जीव॒धन्य॑ इ॒दं नो॑ दे॒व ।
प्र॒तिह॑र्य ह॒व्यम् । प्र॒जाप॑तिं प्रथ॒मं य॑ज्ञि॒याना॑म् । दे॒वाना॑मग्रे य॒जतं
य॑ज॒ध्वम् । स नो॑ द॒दातु॑ द्र॒विण॑ सु॒वीर्य॑म् । रा॒यस्पोषं॑ वि॒ष्यतु॑
ना॒भि॒मस्मो॑ । यो रा॒य ई॒शो श॑तदा॒य उ॒क्थ्यः॑ । यः प॑शूनां र॒क्षिता॑
वि॒ष्टिता॑नाम् । प्र॒जाप॑तिः प्रथ॒मजा॑ ऋ॒तस्य॑ । 4 (10)

T.B.2.8.1.5

स॒हस्र॑धा॒मा जु॑षतां ह॒विर्नः॑ । "सो॒मापू॑षणे {37}" "मौ दे॒वौ {38}" ।
सो॒मापू॑षणा र॒जसो॑ वि॒मान॑म् । स॒प्तच॑क्रं रथ॒मवि॑श्वमि॒न्वम् ।

वि॒षू॒वृ॒तं॑ म॒नसा॑ यु॒ज्यमा॑नम् । तं जि॒न्वथो॑ वृष॒णा प॒ञ्चर॑श्मिम् ।
 दि॒व्यन्यः॑ स॒दनं॑ च॒क्र उ॒च्चा । पृ॒थिव्या॑म॒न्यो अ॒ध्यन्त॑रि॒क्षे । ताव॑स्मभ्यं
 पु॒रुवा॑रं पु॒रुक्षु॑म् । रा॒यस्पोषं॑ वि॒ष्यतां॑ ना॒भि॒मस्मे॑ । 5 (10)

T.B.2.8.1.6

धि॒यं पू॒षा जि॒न्वतु॑ वि॒श्वमि॒न्वः । र॒यिꣳ सोमो॑ र॒यिप॑तिर्-दधातु ।
 अ॒वतु॑ दे॒व्यदि॑तिर-न॒र्वा । बृ॒हद्-व॑दे॒म वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑ । वि॒श्वान्य॑न्यो
 भु॒वना॑ ज॒जान॑ । वि॒श्वम॑न्यो अ॒भिच॑क्षा॒ण ए॒ति । सोमा॑पूष॒णा-व॑व॒तं
 धि॒यं मे॑ । यु॒वभ्यां॑ वि॒श्वाः पृ॑त॒ना ज॑ये॒म । "उ॒दुत्त॑मं व॒रुणा॑ {39}"
 "स्त॑भ्नाद्द॒द्याम् {40}" । "यत् कि॒ञ्चेदं॑ {41} "कि॒त॒वा॒सः {42}"
 ( ) । "अ॒व ते॑ हे॒ड {43}, "स्त॑त्त्वा॒ यामि॑ {44} ।
 "आ॒दि॒त्याना॑म॒वसा॑ {45}, "न दक्षि॒णा {46}" ।
 "धा॒रय॑न्त आ॒दि॒त्यास॑ {47}, "स्ति॒स्रो भू॑मी॒र्धार॑यन् {48}" ।
 "य॒ज्ञो दे॒वानाꣳ {49}" "शु॒चिर॑पः {50}" । 6 (14)
 (म॒नीषा-ऽस्तु॑-च-र॒त-स्या॑स्मे-कि॒त॒वा॒स श्र॑त्वा॒रि च॑) (A1)

2.8.2 अनुवाकं 2 – वशादीनां सूक्तानि

T.B.2.8.2.1

ते शुक्रासः शुचयो रश्मिवन्तः । सीदन्नादित्या अधि बर्हिषि प्रिये ।
कामेन देवाः सरथं दिवो नः । आयान्तु यज्ञमुप नो जुषाणाः ।
ते सूनवो अदितेः पीवसामिषम् । घृतं पिन्वत्-प्रतिहर्यन्नृतेजाः ।
प्र यज्ञिया यजमानाय येमुरे । आदित्याः कामं पितुमन्तमस्मै ।
आ नः पुत्रा अदितेर्यान्तु यज्ञम् ।
आदित्यासः पथिभिर्-देवयानैः । 7 (10)

T.B.2.8.2.2

अस्मै कामं दाशुषे सन्नमन्तः । पुरोडाशं घृतवन्तं जुषन्ताम् ।
स्कभायत निर्ऋतिं सैधतामतिम् । प्र रश्मिभिर् यतमाना अमृधाः ।
आदित्याः काम प्रयतां वषट्कृतिम् । जुषध्वं नो हव्यदातिं यजत्राः ।
आदित्यान्-काममवसे हुवेम । ये भूतानि जनयन्तो विचिख्युः ।
सीदन्तु पुत्रा अदितेरुपस्थम् । स्तीर्णं बर्हिर्हविरद्याय
देवाः । 8 (10)

T.B.2.8.2.3

स्ती॒र्णं॑ ब॒र्हिः॑ सी॒दता॑ य॒ज्ञे अ॒स्मिन् । धा॒जाः से॒धन्तो॑ अ॒म॒तिं॑
दु॒रे॒वाम्॑ । अ॒स्मभ्यं॑ पु॒त्रा अ॒दि॒तेः प्र॒य॒त्स॒त । आ॒दि॒त्याः का॒म ह॒विषो॑
जुषा॒णाः । अ॒ग्ने न॒य सु॒प॒था रा॒ये अ॒स्मान् । वि॒श्वानि॑ दे॒व व॒यु॒नानि॑
वि॒द्वान् । यु॒यो॒ध्य॒स्म-ज्जु॒हुरा॒णमे॒नः । भू॒यि॒ष्ठां ते॒ नम॑ उ॒क्तिं वि॑धेम ।
प्र॒वः शु॒क्राय॑ भा॒नवे॑ भ॒रध्व॑म् । ह॒व्यं म॒तिं चा॒ग्नये॑ सु॒पू॒तम् । 9 (10)

T.B.2.8.2.4

यो दै॒व्यानि॑ मा॒नुषा॑ ज॒नू॒षि । अ॒न्तर् वि॒श्वानि॑ वि॒द्वना॑ जिगा॒ति ।
अ॒च्छा गि॒रो म॒तयो॑ दे॒वय॑न्तीः । अ॒ग्निं य॑न्ति द्र॒विणं॑ भि॒क्षमा॑णाः ।
सु॒सं॒दृश॑ सु॒प्र॒ती॒क॒ स्व॒ञ्च॑म् । ह॒व्यवा॑ह॒म॒र॒तिं मा॒नुषा॑णाम् ।
अ॒ग्ने त्व॑म॒स्मद्-यु॒यो॒ध्यमी॑वाः । अ॒न॒ग्नि॒त्रा अ॒भ्य॑म॒न्त कृ॒ष्टीः ।
पु॒न॒र॒स्मभ्य॑ सु॒वि॒ताय॑ दे॒व । क्षां वि॑श्वे॒भिर॒जरे॑भिर्-य॒जत्र॑ । 10 (10)

T.B.2.8.2.5

अ॒ग्ने त्वं॑ पा॒रया॑ न॒व्यो अ॒स्मान् । स्व॒स्ति॒भिर॑ति दु॒र्गाणि॑ वि॒श्वा ।
पू॒श्च पृ॒थ्वी ब॒हु॒ला न॑ उ॒र्वी । भ॒वा तो॑का॒य त॑नया॒य शं योः॑ ।
प्र॒ का॒रवो॑ म॒न॒ना व॒च्य॑मा॒नाः । दे॒व॒द्री॒चीं न॑यथ दे॒वय॑न्तः ।

दक्षि॒णा॒वाङ्-वा॒जिनी॒ प्रा॒च्येति॑ । ह॒विर्भ॑रन्त्य॒ग्नये॑ घृ॒ताची॑ ।

"इन्द्रं॑ नरो॑ {51} "यु॒जे रथ॑म् {52}" । ज॒गृ॒भ्णा ते॒ दक्षि॑णामिन्द्र॒
हस्त॑म् । 11 (10)

T.B.2.8.2.6

व॒सू॒यवो॑ व॒सुप॑ते व॒सूना॑म् । वि॒द्मा हि॑ त्वा गो॒पति॑ꣳ शूर॒ गोना॑म् ।
अ॒स्मभ्यं॑ चि॒त्रं वृ॑षणꣳ रयिं॑ दाः । तवे॑दं वि॒श्वम॑भितः प॒शव्य॑म् ।
यत् प॒श्यसि॑ चक्ष॒सा सूर्य॑स्य । गवा॑मसि गो॒पति॑रेक॒ इन्द्र॑ । भक्षी॑महि॒
ते प्र॑यतस्य व॒स्वः । समि॑न्द्र णो॒ मन॑सा नेषि गो॒भिः । सꣳ सूरि॑भिर्
मघ॑वन्त् सꣳ स्व॒स्त्या । सं ब्र॑ह्मणा दे॒वकृतं॑ यदस्ति । 12 (10)

T.B.2.8.2.7

सं दे॒वानाꣳ सु॑म॒त्या य॒ज्ञिया॑नाम् । आ॒राच्छ॑त्रु-मप॒बाध॑स्व दूर॑म् ।
उ॒ग्रो यः॑ श॒म्बः पु॑रुहू॒त तेन॑ । अ॒स्मो धे॑हि यव॑मद्गो॒मदिन्द्र॑ ।
कृ॒धी धि॑यं ज॒रित्रे॑ वा॒जर॑त्नाम् । "आ॒वे॒धसꣳ {53}" स हि॑ शु॒चिः ।
बृ॒हस्प॑तिः प्रथ॑मं जा॒यमा॑नः । महो॑ ज्योतिषः पर॑मे व्यो॒मन् ।
स॒प्तास्य॑स्तुविजा॒तो रवे॑ण । वि स॒प्तर॑श्मि॒रध॑मत्तमाꣳसि । 13 (10)

T.B.2.8.2.8

बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ स॒म॒ज॒य॒द्-व॒सू॒नि । म॒हो व्र॒जान् गो॒म॒तो दे॒व ए॒षः ।
 अ॒पः सि॒षास॒न्त्-सु॒वर प्र॒ती॒त्तः । बृ॒ह॒स्प॒तिर्ह॒न्त्य॒मि॒त्र-म॒र्कैः ।
 "बृ॒ह॒स्प॒ते पर् {54}" "ये॒वा पि॒त्रे {55}" । "आ नो॑ दि॒वः {56}"
 "पा॒वी॒र॒वी {57}" । "इ॒मा जु॒ह्वा॒ना {58}" "य॒स्ते स्त॒नः {59}" ।
 "स॒र॒स्व॒त्य॒भि नो॑ नै॒षि {60}" । इ॒य॒श् शु॒ष्मे॒भिर्बि॒स॒खा इ॒वा॒रु॒ज॒त् ।
 सा॒नु गि॒री॒णां त॒वि॒षे॒भिर्मु॒र्मि॒भिः ( ) । पा॒रा॒व॒द॒घ्नी॒म॒व॒से सु॒वृ॒त्ति॒भिः ।
 स॒र॒स्व॒ती-मा॒वि॒वा॒से॒म धी॒ति॒भिः । 14 (12) (दे॒व॒या॒नैर्- दे॒वाः -
 सु॒पू॒तं-यँ॒ज॒त्र-ह॒स्त-म॒स्ति-त॒मा-स्यु॒र्मि॒भिर् द्वे च॑) (A2)

2.8.3 अनुवाकं 3 – सौम्यादीनां सूक्तानि

T.B.2.8.3.1

सो॒मो धे॒नु॒श् सो॒मो अ॒र्व॒न्त॒मा॒शु॒म् । सो॒मो वी॒रं क॒र्म॒ण्यं द॒दा॒तु ।
 सा॒द॒न्यं वि॒द॒थ्य॒श् स॒भे॒य॒म् । पि॒तुः श्र॒व॒णं यो॑ द॒दा॒श॒द॒स्मै ।
 "अ॒षा॒ढं यु॒थ्सु {61}" त्व॒श् सो॒म क्र॒तु॒भिः । "या ते॑ धा॒मा॒नि ह॒वि॒षा
 य॒ज॒न्ति {62}" । त्व॒मि॒मा ओ॒ष॒धीः सो॒म वि॒श्वाः ।

त्वम॒पो अ॒जनय॑स्त्वं गाः । त्वमा॑ततन्थो॒र्वन्तरि॑क्षम् ।

त्वं ज्योति॑षा वित॒मो वव॑र्थ । 15 (10)

T.B.2.8.3.2

या ते॒ धामा॑नि दि॒वि या पृ॑थिव्याम् । या पर्व॑तेष्वोष॒धीष्वप्सु॑ ।

तेभि॑र्नो विश्वैः॑ सु॒मना॑ अहे॒डन् । राज॑न्त् सोम॒ प्रति॑ ह॒व्या गृ॑भाय ।

"विष्णो॑र्नु कं {63}" "तद॑स्य प्रि॒यम् {64}" । "प्र॒तद् विष्णुः॑ {65}" ।

परो॒ मात्र॑या त॒नुवा॑ वृ॒धान । न ते॒ महि॑त्व-मन्व॑श्नुवन्ति । उ॒भे ते॒

विद्म॑ रज॒सी पृ॑थिव्या विष्णो॑ दे॒व त्वम् । पर॑मस्य वि॒थ्से । 16 (10)

T.B.2.8.3.3

"विच॑क्रमे {66}" "त्रि॑र्दे॒वः {67}" । "आ ते॒ महो॑ {68}" "यो जा॒त

ए॒व {69}" । "अभि॑ गो॒त्राणि॑ {70}" । आभिः॑ स्पृ॒धो मि॑थती-

ररि॑षण्यन् । अमि॑त्रस्य व्यथ॒या मन्यु॑मिन्द्र । आभिर्वि॑श्वा अभि॒युजो॑

विषू॑चीः । आर्या॑य वि॒शोऽव॑तारी॒र्दासीः॑ । अय॑ञ् शृ॒ण्वे अ॒ध ज॑यन्नु॒त

घ्नन् । अ॒यमु॑त प्र॒कृणु॑ते यु॒धा गाः । य॒दा स॒त्यं कृ॑णु॒ते म॒न्युमिन्द्रः॑ ।

17 (10)

T.B.2.8.3.4

वि॒श्वं दृ॒ढं भ॑यत ए॒जद॑स्मात् । अनु॑ स्व॒धा-म॑क्षरन्नापो॑ अस्य ।
 अव॑र्धत म॒ध्य आ॒ ना॒व्याना॑म् । स॒ध्रीची॑नेन॒ मन॑सा तमिन्द्र॒ ओजि॑ष्ठेन ।
 ह॒न्मना॑ऽह॒न्नभि॑द्यून् । म॒रुत्व॑न्तं वृ॒षभं॑ वावृ॒धान॑म् । अ॒क॒वारिं॑ दि॒व्यञ्
 शा॒समिन्द्र॑म् । वि॒श्वासा॑ह॒मव॑से नू॒तना॑य । उ॒ग्रञ् स॒हो॒दामि॑ह
 तञ् हु॒वेम॑ । ज॒निष्ठा॒ उ॒ग्रः स॒हसे॑ तु॒राय॑ । 18 (10)

T.B.2.8.3.5

म॒न्द्र ओजि॑ष्ठो बहु॒लाभि॑मानः । अव॑र्धन्निन्द्रं म॒रुत॑श्चि॒दत्र॑ ।
 मा॒ता यद्-वी॑रं द॒धन॑द्धनिष्ठा । क्व॑ स्या वो॑ म॒रुतः॑ स्व॒धाऽऽसी॑त् ।
 यन् मा॑मेकञ् स॒मध॑त्ताहि॒हत्ये॑ । अ॒हञ् ह्यु॑ग्रस्तविष-स्तुवि॒ष्मान् ।
 वि॒श्वस्य॑ श॒त्रो॒रन॑मं व॒धस्नैः॑ । वृ॒त्रस्य॑ त्वा श्व॒सथा॑दी॒षमा॑णाः । वि॒श्वे
 दे॒वा अ॑ज॒हुर्ये॑ स॒खायः॑ । म॒रुद्भि॑रिन्द्र स॒ख्यं ते॑ अस्तु । 19 (10)

T.B.2.8.3.6

अथे॒मा वि॒श्वाः पृ॑त॒ना ज॑यासि । व॒धीं वृ॒त्रं म॑रुत इन्द्रि॒येण॑ ।
 स्वे॒न भा॑मे॒न त॒विषो॑ ब॒भूवा॑न् । अ॒हमे॒ता म॑नवे वि॒श्वश्चन्द्राः॑ ।
 सु॒गा अ॒पश्च॑कर व॒ज्रबा॑हुः । स यो॑ वृ॒षा वृ॑ष्णिये॒भिः स॒मो॒काः ।

म॒हो दि॒वः पृ॒थि॒व्याश्च॑ स॒म्राट् । स॒ती॒नस॑त्त्वा ह॒व्यो भ॑रेषु ।
म॒रु॒त्वान्नो॑ भ॒वत्वि॒न्द्र ऊ॒ती । इ॒न्द्रो वृ॒त्रम॑तरद्-वृ॒त्रतू॑र्ये ॥ 20 (10)

T.B.2.8.3.7

अ॒नाधृ॑ष्यो म॒घवा॑ शू॒र इ॒न्द्रः । अ॒न्वे॒नं वि॒शो अ॑मदन्त पू॒र्वीः ।
अ॒य॒ राजा॑ ज॒गतश्च॑र॒षणी॑नाम् । स ए॒व वी॑रः स उ॒ वी॒र्या॑वान् ।
स ए॒करा॑जो ज॒गतः प॑र॒स्याः । य॒दा वृ॒त्रम॑तरच्छू॒र इ॒न्द्रः । अ॒था
भ॒वद्मि॒ताऽभि॑क्र॒तूना॑म् । इ॒न्द्रो य॒ज्ञं व॑र्धयन् वि॒श्ववे॑दाः । पु॒रोडा॑शस्य
जुष॒ता ह॒विर्नः॑ । वृ॒त्रं ती॒र्त्वा दा॑न॒वं व॑ज्र॒बाहुः॑ ॥ 21 (10)

T.B.2.8.3.8

दि॒शोऽदृ॑ ह॒द्दृहि॑ता दृ॒हणे॑न । इ॒मं य॒ज्ञं व॑र्धयन् वि॒श्ववे॑दाः ।
पु॒रोडा॑शं प्र॒तिगृ॑भ्णा॒त्वि॒न्द्रः । य॒दा वृ॒त्रम॑तरच्छू॒र इ॒न्द्रः । अ॒थैकरा॑जो
अ॒भ॒वज्ज॑नानाम् । इ॒न्द्रो दे॒वाञ्छ॑म्बर॒हत्य॑ आवत् । इ॒न्द्रो दे॒वाना॑-
म॒भवत् पु॑रो॒गाः । इ॒न्द्रो य॒ज्ञे ह॒विषा॑ वावृ॒धानः॑ । वृ॒त्रतू॑र्णो अ॒भय॑
श॒र्म य॑स्यत् । यः स॒प्त सि॒न्धू र॑दधात्-पृ॒थि॒व्याम् ( ) । यः स॒प्त
लो॒कान॑कृ॒णोद्-दि॑शश्च । इ॒न्द्रो ह॒विष्मा॑न्थ-स॒गणो॑ म॒रुद्भिः॑ ।

वृ॒त्र॒तू॒र्णो॑ य॒ज्ञ॒मि॒हो॒प॒या॒सत् । 22 (13)

(व॒व॒र्थ – वि॒थ्स – इ॒न्द्र – स्तु॒रा – या॒स्तु – वृ॒त्र॒तू॒र्ये – व॒ज्र॒बा॒हुः
– पृ॒थि॒व्यां॑ त्री॒णि॑ च) (A3)

2.8.4 अनुवाकं 4 – अभिमातिहैन्द्रादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.4.1

इ॒न्द्र – स्त॒र॒स्वा – न॒भि॒मा॒ति॒हो॒ग्रः॑ । हि॒र॒ण्य॒वा॒शी – रि॒षि॒रः॑ सु॒व॒र्षाः॑ ।
तस्य॑ वय॑ सु॒म॒तौ॑ य॒ज्ञि॒य॒स्य॑ । अ॒पि॑ भ॒द्रे॑ सौ॒म॒न॒से॑ स्या॒म ।
हि॒र॒ण्य॒व॒र्णो॑ अ॒भयं॑ कृ॒णो॒तु॑ । अ॒भि॒मा॒ति॒है॒न्द्रः॑ पृ॒त॒ना॒सु॑ जि॒ष्णुः॑ ।
स नः॑ श॒र्म त्रि॒व॒रू॒थं॑ वि॒य॑सत् । यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति॒भिः॑ स॒दा॒नः॑ ।
इ॒न्द्र॑ स्तु॒हि व॒ज्रि॒ण॑ स्तो॒म॒पृ॒ष्ठम्॑ । पु॒रो॒डा॒श॒स्य॑ जु॒ष॒ता॑
ह॒वि॒र्नः॑ । 23 (10)

T.B.2.8.4.2

ह॒त्वा॒भि॒मा॒तीः॑ पृ॒त॒नाः॑ स॒ह॒स्वा॒न् । अ॒था॒भयं॑ कृ॒णु॒हि वि॒श्व॒तो॑ नः॑ ।
स्तु॒हि शू॒रं व॒ज्रि॒ण – म॒प्र॒ती॒तम्॑ । अ॒भि॒मा॒ति॒ह॒नं॑ पु॒रु॒हू॒त॒मि॒न्द्रम्॑ ।
य ए॒क इ॒च्छ॒त॒प॒ति॒र्ज॒ने॒षु॑ । तस्मा॑ इ॒न्द्रा॒य ह॒वि॒रा॒जु॒हो॒त॑ ।

इन्द्रो दे॒वाना॑मधि॒पाः पु॒रोहि॑तः । दि॒शां प॑तिर॒भवद्-वा॑जिनी॒वान् ।
अभि॑माति॒हा त॑विषस्तुवि॒ष्मान् । अ॒स्मभ्यं॑ चि॒त्रं वृ॑षण्
रयिं॑ दा॒त् । 24 (10)

T.B.2.8.4.3

य इ॒मे द्या॑वापृथि॒वी म॑हि॒त्वा । ब॒लेना॑दृ॒हद॑भिमाति॒हेन्द्रः॑ ।
स नो॑ ह॒विः प्र॑तिगृ॒ष्णातु॑ रा॒तये॑ ॥ दे॒वानां॑ दे॒वो नि॑धि॒पा नो॑ अ॒व्यात् ।
"अ॒नव॑स्ते रथं {71}" "वृ॒ष्णे य॑त्ते {72} । "इन्द्र॑स्य नु वी॒र्या {73}
"ण्य॑हन्नहि॒म् {74} । इन्द्रो॑ या॒तोऽव॑सितस्य रा॒जा ॥
श॒मस्य॑ च शृ॒ङ्गिणो॑ वज्र॒बाहुः॑ । से॒दु रा॒जा क्षे॑ति चर्ष॒णीना॑म् ।
अ॒रान्न॑ ने॒मिः प॑रि॒ता ब॑भूव । 25 (10)

T.B.2.8.4.4

अ॒भि सि॒ध्मो अ॑जिगादस्य श॒त्रून् । वि ति॒ग्मेन॑ वृष॒भेणा॑ पु॒रोऽभे॑त् ।
सं वृ॒ज्रेणा॑सृजद्-वृ॒त्रमिन्द्रः॑ । प्र स्वां॑ म॒तिम॑तिरच्छाश॒दानः॑ ।
विष्णुं॑ दे॒वं वृ॑रुणमू॒तये॑ भ॒गम् । मे॒दसा॑ दे॒वा व॑पया यजध्वम् ।
ता नो॑ य॒ज्ञमा॑गतं वि॒श्वधे॑ना । प्र॒जाव॑दस्मे द्रवि॒णेह॑ ध॒त्तम् ।

मे॒द॒सा दे॒वा व॒प॒या य॒ज॒ध्वम् । वि॒ष्णुं च दे॒वं व॑रु॒णं च रा॒तिम् । 26

(10)

T.B.2.8.4.5

ता नो॑ अमी॒वा अप॑बा॒धमा॑नौ । इ॒मं य॑ज्ञं जु॒षमा॑णावु॒पेत॑म् ॥
वि॒ष्णूव॑रु॒णा यु॒वम॑ध्व॒राय॑ नः । वि॒शे ज॑नाय॒ महि॑ श॒र्म य॑च्छ॒तम् ।
दी॒र्घप्र॑य॒ज्यू ह॒विषा॑ वृ॒धाना॑ । ज्यो॒तिषा॑ऽरा॒तीर्द॑हतं॒ तमा॑सि ।
ययो॑रो॒जसा॑ स्क्वि॒ता र॒जासि॑ । वी॒र्ये॑भिर् वी॒रत॑मा श॒विष्ठा॑ ।
या प॒त्येते॑ अप्र॒तीत्ता॑ स॒होभिः॑ । वि॒ष्णू अ॒गन्व॑रु॒णा पू॒र्वहू॑तौ । 27 (10)

T.B.2.8.4.6

वि॒ष्णूव॑रु॒णा व॒भि॒श॒स्ति॒पा वा॑म् । दे॒वा य॑जन्त॒ हवि॑षा घृ॒तेन॑ ।
अपा॑मी॒वा स॑ेध॒त र॑क्ष॒सश्च॑ । अथा॑ ध॒त्तं य॑ज॒माना॑य शं योः ।
अ॒होमु॑चा वृष॒भा सु॒प्रतू॑र्ती । दे॒वानां॑ दे॒वत॑मा श॒चिष्ठा॑ ।
वि॒ष्णूव॑रु॒णा प्र॑ति॒हर्य॑तं नः । इ॒दं न॒रा प्र॑य॒तमू॑तये॒ हविः॑ । म॒ही नु॑
द्या॒वापृ॑थि॒वी इ॒ह ज्ये॑ष्ठे । रु॒चा भ॑व॒ता शु॒चय॑द्भि॒रर्केः॑ । 28 (10)

T.B.2.8.4.7

यथ्सीं॑ व॒रि॒ष्ठे बृ॑ह॒ती वि॒मि॒न्वन् । नृ॒वद्भ्यो॑ऽक्षा प॒प्रथा॑ने॒भिरे॑वैः ।

प्र पूर्वजे पितरा नव्यसीभिः । गीर्भिः कृणुध्वँ सदने ऋतस्य ।
 आ नो द्यावापृथिवी दैव्येन । जनेन यातं महि वां वरूथम् ।
 स इथस्वपा भुवनेष्वास । य इमे द्यावापृथिवी जजान । उर्वी गभीरे
 रजसी सुमेके । अवँशो धीरः शच्या समैरत् । 29 (10)

T.B.2.8.4.8

भूरिं द्वे अचरन्ती चरन्तम् । पद्वन्तं गर्भमपदी दधाते । नित्यं न सूनुं
 पित्रोरुपस्थे । तं पिपृतँ रोदसी सत्य वाचम् । इदं द्यावापृथिवी
 सत्यमस्तु । पितर्-मातर्-यदिहोपब्रुवे वाम् । भूतं देवानामवमे
 अवोभिः । विद्यामेषं वृजनं जीरदानुम् । उर्वी पृथ्वी बहुले दूरे अन्ते ।
 उपब्रुवे नमसा यज्ञे अस्मिन् ( ) । दधाते ये सुभगे सुप्रतूर्ति ।
 द्यावा रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् । "या जाता ओषधयो {75},
 "ऽति विश्वाः परिष्ठाः {76}" । "या ओषधयः सोमराज्ञी {77}
 "रश्वावतीँ सोमवतीम् {78}" । "ओषधीरिति मातरो {79}
 "ऽन्या वो अन्यामवतु {80} । 30 (15)

(ह॒वि॒र्नो॑ – दा॒द् – ब॒भू॒व – रा॒तिं॑ – पू॒र्व॒हू॒ता – व॒र्के॑ – रै॒र दृ॑
द॒स्मिन् प॒ञ्च च॑) (A4)

2.8.5 अनुवाकं 5 – ऐन्द्राग्नपश्वादीनां सूक्तानि

T.B.2.8.5.1

"शु॒चिं नु॑ स्तो॒म॒ {81}" , "श्न॑थ॒द्-वृ॒त्रम् {82}" । "उ॒भा
वा॒मिन्द्रा॑ग्नी {83}, "प्र॑च॒र्ष॒णिभ्यः॑ {84}" । "आ वृ॒त्रह॑णा {85}"
"गी॒र्भिर्-वि॒प्रः {86}" । ब्र॒ह्म॒णस्प॑ते त्वमस्य यन्ता ।
सू॒क्तस्य॑ बो॒धि तन॑यं च जि॒न्व । वि॒श्वं तद्-भ॒द्रं य॑दवन्ति दे॒वाः ।
बृ॒ह॒द्वदे॑म वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑ । स ई॒र् स॒त्येभिः॑ स॒खिभिः॑ शु॒चि॒द्भिः॑ ।
गो॒धाय॑स॒म्वि ध॑न॒सैर॑तर्दत् । ब्र॒ह्म॒णस्प॑तिर्-वृ॒षभि॑र्व॒राहैः॑ । 31 (10)

T.B.2.8.5.2

घ॒र्मस्वे॑देभिर्-द्र॒विणं॑ व्या॒नट् । ब्र॒ह्म॒णस्प॑ते-र॒भव॑द्यथा व॒शम् । स॒त्यो
म॒न्युर्म॑हि क॒र्मा करि॑ष्यतः । यो गा उ॒दाज॑त्स दि॒वे वि॑ चा॒भज॑त् ।
म॒हीव॑ रीतिः श॒वसा॑ सर॒त् पृथ॑क् । इ॒न्धा॒नो अ॒ग्निं व॑नवद्वनुष्यतः ।
कृ॒तब्र॑ह्मा शू॒शुव॑द्-रा॒तह॑व्य इ॒त् । जा॒तेन॑ जा॒तम॑ति सृ॒त् प्र॑सृ॒त्सते॑ ।

यं॑ यं॑ यु॒जं कृ॒णुते॑ ब्र॒ह्म॒ण॒स्पतिः॑ । ब्र॒ह्म॒ण॒स्पते॑ सु॒यम॑स्य
वि॒श्वहा॑ ॥ 32 (10)

T.B.2.8.5.3

रा॒यः स्या॑म र॒थ्यो वि॒वस्व॑तः । वी॒रेषु॑ वी॒राꣳ उ॒पपृ॑डि॒न्धि न॒स्त्वम् ।
यदी॑शानो ब्र॒ह्म॒णा वे॒षि मे॑ ह॒वम् । स इ॒ज्जने॑न स वि॒शा स जन्म॑ना ।
स पु॒त्रैर्वा॑जं भ॒रते॑ ध॒ना नृ॑भिः । दे॒वानां॑ यः पि॒तर॑मा॒विवा॑सति ।
श्र॒द्धाम॑ना ह॒विषा॑ ब्र॒ह्म॒ण॒स्पति॑म् । "या॒स्ते पू॒षन्ना वो॑ अ॒न्तः {87}" ।
"शु॒क्रं ते॑ अ॒न्यत् {88}" , "पू॒षेमा॑ आ॒शाः {89}" ।
प्र॒पथे॑ प॒थाम॑जनिष्ट पू॒षा । 33 (10)

T.B.2.8.5.4

प्र॒पथे॑ दि॒वः प्र॒पथे॑ पृ॒थि॒व्याः । उ॒भे अ॒भि प्रि॒यत॑मे स॒धस्थे॑ ॥
आ च॑ प॒रा च॑ च॒रति॑ प्र॒जान॑न् । पू॒षा सु॒बन्धु॑र्दिव आ पृ॒थि॒व्याः ।
इ॒डस्प॑तिर्-म॒घवा॑ द॒स्मव॑र्चाः । तं दे॒वासो॑ अ॒ददुः॑ सू॒र्यायै॑ ॥ का॒मेन॑
कृ॒तं तव॑सꣳ स्व॒ञ्चम् । अ॒जाश्चः॑ प॒शुपा॑ वा॒जव॑स्त्यः । धि॒यंजि॑न्वो
वि॒श्वे भु॒वने॑ अ॒र्पितः॑ ॥ अ॒ष्टां पू॒षा शि॒थिरा॑मु॒द्वरी॑वृ॒जत् । 34 (10)

T.B.2.8.5.5

संच॑क्षा॒णो भुव॑ना दे॒व ई॑यते । शु॒ची वो ह॒व्या म॑रुतः शु॒चीना॑म् ।
 शु॒चि॑ हिनो॒म्यध्व॑र शु॒चिभ्यः॑ । ऋ॒तेन॑ स॒त्यमृ॑तसाप॒ आय॑न् ।
 शु॒चिज॑न्मानः शु॒चयः॑ पाव॒काः । प्र चि॒त्रम॑र्कं गृ॒णते॑ तुरा॒य । मा॒रुता॑य
 स्व॒तव॑से भर॒ध्वम् । ये सहा॑सि स॒हसा॑ सह॒न्ते । रे॒जते॑ अ॒ग्ने
 पृथि॑वी म॒खेभ्यः॑ । अ॒से॒ष्वा म॑रुतः खा॒दयो॑ वः । 35 (10)

T.B.2.8.5.6

वक्षः॑सु रु॒क्मा उप॑शि॒श्रिया॑णाः । वि वि॒द्युतो॑ न वृ॒ष्टिभी॑ रु॒चानाः॑ ।
 अनु॑ स्व॒धामा॑युधैर्-यच्छ॒मानाः॑ । या वः श॒र्म श॑श॒मानाय॑ सन्ति ।
 त्रिधा॑तूनि दा॒शुषे॑ यच्छ॒ताधि॑ । अ॒स्मभ्यं॑ तानि म॒रुतो॑ वि॒यन्त॑ । रयिं॑ नो
 धत्त॑ वृष॒णः सु॒वीर॑म् । इ॒मे तुरं॑ म॒रुतो॑ रा॒मय॑न्ति । इ॒मे स॒हः स॒हस॑
 आ॒नम॑न्ति । इ॒मे श॒सं व॑नुष्य॒तो नि॑पान्ति । 36 (10)

T.B.2.8.5.7

गुरु॑द्वेषो अ॒ररु॑षे दध॒न्ति । अ॒रा इ॒वेद॑च॒रमा॑ अ॒हेव॑ । प्र प्र॒जाय॑न्ते
 अ॒कवा॑ महो॒भिः । पृ॒श्नेः पु॒त्रा उप॑मासो र॒भिष्ठाः॑ । स्व॒या म॒त्या
 म॒रुतः॑ संमि॒मिक्षुः॑ । अनु॑ ते दा॒यि मह॑ इन्द्रि॒याय॑ । स॒त्रा ते॑ वि॒श्वम॑नु

वृ॒त्रह॑त्ये । अनु॑ क्ष॒त्रम॒नु स॒हो य॑जत्र । इन्द्र॑ दे॒वेभि॒रनु॑ ते नृ॒षह्ये॑ ।
य इन्द्र॑ शु॒ष्मो म॒घव॑न्ते अ॒स्ति । 37 (10)

T.B.2.8.5.8

शि॒क्षा स॒खिभ्यः॑ पु॒रुहू॑त नृ॒भ्यः । त्व॑ हि दृ॒ढा म॒घव॑न् वि॒चेताः॑ ।
अपा॑वृ॒धि परि॑वृ॒तिं न रा॑धः । इन्द्रो॑ राजा जग॑तश्चर्ष॒णीना॑म् ।
अधि॑क्षमि वि॒षुरूपं॑ यद॒स्ति । ततो॑ ददा॒तु दा॒शुषे॑ व॒सूनि॑ । चो॒दद्रा॑ध
उप॑स्तुतश्चि॒दर्वाक् । तमु॑ षु॒हि यो अ॒भिभू॑त्यो॒जाः । व॒न्वन्न॑वातः
पु॒रुहू॑त इन्द्रः॑ । अषा॑ढमु॒ग्रं स॒हमा॑नमा॒भिः ( ) । 38 (10)

T.B.2.8.5.9

गी॒र्भिर्व॑र्ध वृ॒षभं॑ चर्ष॒णीना॑म् । स्थू॒रस्य॑ रा॒यो बृ॒हतो॑ य ई॒शे ।
तमु॑ ष॒वाम वि॒दथे॑ष्विन्द्र॒म् । यो वा॒युना॑ जय॒ति गो॑मतीषु ।
प्र धृ॑ष्णु॒या न॑यति व॒स्यो अ॒च्छ । आ ते॑ शु॒ष्मो वृ॒षभ॑ ए॒तु प॒श्चात् ।
ओ॒त्तरा॑दधरागा पु॒रस्ता॑त् । आ वि॒श्वतो॑ अ॒भि स॒मेत्व॑र्वाङ् ।
इन्द्र॑ द्यु॒म्नं सु॒वर्व॑द्धे॒ह्यस्मे॑ । 39 (9)

(व॒राहैर् - वि॒श्वहा॑ - ऽज॒निष्ट॑ पू॒षो - द॒रीवृ॑जत् - खा॒दयो॑ वः -

पान् – त्यस्त – याभिर् – + नव च) (A5)

2.8.6 अनुवाकं 6 – सावित्रादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.6.1

आ दे॒वो या॒तु स॒विता सु॒रत्नः॑ । अ॒न्तरि॑क्ष॒प्रा वह॑मानो अ॒श्वैः॑ ॥ ह॒स्ते
द॒धानो॑ न॒र्या पु॒रूणि॑ । नि॒वेश॑यन् च प्र॒सुवन् च॑ भू॒म । अ॒भीवृ॑तं
कृ॒शनैर् विश्व॑रूपम् । हि॒रण्य॑श॒म्यं य॑जतो बृ॒हन्त॑म् । आ॒स्थाद्-रथ॑
स॒विता चि॒त्रभा॑नुः । कृ॒ष्णा र॒जाँसि॑ त॒विषीं॑ द॒धानः॑ । स॒घा नो॑ दे॒वः
स॒विता स॒वाय॑ । आ॒सावि॑षद्-व॒सुप॑तिर्-व॒सूनि॑ । 40 (10)

T.B.2.8.6.2

वि॒श्रय॑माणो अ॒मति॑मु॒रूची॑म् । म॒र्तभो॑जनम॒ध रा॑सते न ।
वि ज॒नाञ्छ॑यावाः शि॒तिपा॑दो अ॒ख्यन् । रथ॑ हिर॒ण्य प्र उ॑गं व॒हन्तः॑ ।
श॒श्वद्-दि॑शः स॒वितु॑र्-दै॒व्यस्य॑ । उ॒पस्थे॑ वि॒श्वा भु॑वनानि तस्थुः ।
वि सु॒पर्णो॑ अ॒न्तरि॑क्षाण्य॒ख्यत् । ग॒भीर॑वे॒पा अ॒सुरः॑ सु॒नीथः॑ ।
क्वे॒दानी॑ सूर्यः कश्चि॑केत । क॒तमां॑ द्या र॒श्मिर॑स्यात॒तान॑ । 41 (10)

T.B.2.8.6.3

भगं धियं वाजयन्तः पुरन्धिम् । नराशंसो ग्नास्पतिर्नो अव्यात् ।
आऽये वामस्य संगथे रयीणाम् । प्रिया देवस्य सवितुः स्याम ।
आ नो विश्वे अस्क्रा गमन्तु देवाः । मित्रो अर्यमा वरुणः सजोषाः ।
भुवन् यथा नो विश्वे वृधासः । करन्थ सुषहा विथुरं न शवः । शं
नो देवा विश्वदेवा भवन्तु । शं सरस्वती सह धीभिरस्तु । 42 (10)

T.B.2.8.6.4

शमभिषाचः शमु रतिषाचः । शं नो दिव्याः पार्थिवाः शं नो अप्याः ।
ये सवितुः सत्यसवस्य विश्वे । मित्रस्य व्रते वरुणस्य देवाः ।
ते सौभगं वीरवद्गोमदप्लः । दधातन द्रविणं चित्रमस्मे । अग्ने याहि
दूत्यं वारिषेण्यः । देवां अच्छा ब्रह्मकृता गणेन । सरस्वतीं मरुतो
अश्विनाऽपः । यक्षि देवान् रत्नधेयाय विश्वान् । 43 (10)

T.B.2.8.6.5

द्यौः पितः पृथिवि मातरधुक् । अग्ने भ्रातर्वसवो मृडता नः ।
विश्व आदित्या आदिते सजोषाः । अस्मभ्यं शर्म बहुलं वियन्त ।
विश्वे देवाः शृणुतेमं हवं मे । ये अन्तरिक्षे य उप द्यवि ष्ट ।

ये॒ अ॒ग्नि॒जि॒ह्वा॒ उ॒त॒ वा॒ य॒ज॒त्राः॑ । आ॒सद्-या॒स्मिन् ब॒र्हि॒षि॒
मा॒दय॑ध्वम् । आ॒ वां॑ मि॒त्रा॒व॒रु॒णा ह॒व्य॒जु॒ष्टिम् । न॒म॒सा दे॒वा
व॒व॒साऽऽव॑वृ॒त्याम् । 44 (10)

T.B.2.8.6.6

अ॒स्माकं॑ ब्र॒ह्म पृ॒त॒ना॒सु स॒ह्या अ॒स्माक॑म् । वृ॒ष्टिर्-दि॒व्या सु॒पा॒रा ।
यु॒वं व॑स्त्रा॒णि पी॒व॒सा व॒साथे॑ । यु॒वो॒र॒च्छि॒द्रा म॒न्त॒वो ह॒ सर्गाः॑ ।
अ॒वा॒ति॒र॒त॒म॒नृ॒ता॒नि वि॒श्वा॑ । ऋ॒ते॒न मि॒त्रा॒व॒रु॒णा स॒चे॒थे । त॒थ्सु॑ वां
मि॒त्रा॒व॒रु॒णा म॒हि॒त्वम् । ई॒र्मा त॒स्थु॒षी॒र॒ह॒भिर्-दु॒दु॒हे । वि॒श्वाः पि॒न्व॒थ
स्व॒स॒र॒स्य धे॒नाः॑ । अ॒नु वा॒मे॒कः प॒वि॒रा॒व॒व॒र्ति । 45 (10)

T.B.2.8.6.7

य॒द्व॒हि॒ष्ठं ना॒ति॒वि॒दे सु॒दा॒नू । अ॒च्छि॒द्र॒श्म॑ भु॒व॒न॒स्य गो॒पा । ततो॑
नो॑ मि॒त्रा॒व॒रु॒णा-व॒वी॒ष्टम् । सि॒षा॒स॒न्तो जी॒गि॒वा॒सः॑ स्या॒म । आ॒ नो॑
मि॒त्रा॒व॒रु॒णा ह॒व्य॒दा॒तिम् । घृ॒तैर्-ग॒व्यू॒ति॒मु॒क्ष॒त॒मि॒डा॒भिः । प्र॒ति वा॒म॒त्र
व॒र॒मा ज॒ना॒य । पृ॒णी॒त॒मु॒द्गो दि॒व्य॒स्य चा॒रोः॑ । प्र॒ बा॒ह॒वा सि॒सृ॒तं
जी॒व॒से नः॑ । आ॒ नो॑ ग॒व्यू॒ति॒मु॒क्ष॒तं घृ॒ते॒न । 46 (10)

T.B.2.8.6.8

आ नो॑ जने॑ श्रवय॑तं यु॒वाना॑ । श्रु॒तं मे॑ मि॒त्रावरु॑णा हवे॑मा । इ॒मा
रु॒द्राय॑ स्थि॒रधन्व॑ने गि॒रः । क्षि॒प्रेष॑वे दे॒वाय॑ स्व॒धाम्ने॑ । अ॒षाढा॑य
सह॑मानाय मी॒ढुषे॑ । ति॒ग्मायु॑धाय भ॒रता॑ शृ॒णोत॑न । त्वा द॑त्तेभी रु॒द्र
श॑न्तमेभिः । श॒त॒ꣳ हि॒मा अ॑शीय भेष॑जेभिः । व्य॑स्मद्वे॒षो वि॒तरं
व्य॑ꣳहः । व्य॑मीवाꣳ श्रा॒तय॑स्वा वि॒षूचीः॑ । 47 (10)

T.B.2.8.6.9

"अ॒र्हन् बि॒भर्षि॑ {90}, "मा न॑स्तो॒के {91}" । आ ते॑ पि॒तर्म॑रुताꣳ
सु॒म्नमे॑तु । मा नः॑ सूर्य॑स्य संदृ॒शो यु॒योथाः॑ । अ॒भि नो॑ वी॒रो अ॑र्वति
क्ष॑मेत । प्र॒जाये॑महि रु॒द्र प्र॒जाभिः॑ । ए॒वा ब॑भ्रो वृष॑भ चे॒कितान॑ । य॒था
दे॒व न ह॑णीषे न हꣳसि । हा॒वन॑श्रू॒र्नो रु॒द्रेह॑ बो॒धि । बृ॒हद्व॑दे॒म वि॒दथे॑
सु॒वीराः॑ । "परि॑णो रु॒द्रस्य॑ हे॒तिः{92}", "स्तु॒हि श्रु॒तम् ( ) {93}" ।
"मी॒ढुष्ट॑मा {94}" "र्हन् बि॒भर्षि॑ {95}" । "त्वम॑ग्ने रु॒द्र {96},
"आ वो॑ राजा॑नम् {97}" । 48 (12) (व॒सूनि॑ – त॒ता – नास्तु॑ –
वि॒श्वान्-व॒वृत्यां-वै॒वर्ति॑-घृ॒तेन॑-वि॒षूचीः-श्रु॒तं द्वे च॑) (A6)

2.8.7 अनुवाकं 7 – सौर्यादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.7.1

सूर्यो॑ दे॒वीमु॒षस॑ꣳ रोच॑माना मर्यः॑ । न योषाम॑भ्येति पश्चात् ।
यत्रा॑ नरो॑ दे॒वय॑न्तो यु॒गानि॑ । वि॒तन्व॑ते प्र॒ति भ॑द्राय भद्रम् ।
भद्रा॑ अश्वा॑ हरि॒तः सूर्य॑स्य । चि॒त्रा ए॒दग्वा॑ अनु॒माद्या॑सः । नम॑स्यन्तो
दि॒व आ पृ॑ष्ठम॒स्थुः । परि॑ द्यावापृ॒थिवी॑ यन्ति सद्यः । तथ् सूर्य॑स्य
दे॒वत्वं तन् म॑हि॒त्वम् । म॒ध्या क॑र्तोर्-वि॒तत॑ꣳ संज॑भार । 49 (10)

T.B.2.8.7.2

यदे॑दयु॒क्त ह॑रि॒तः स॒धस्था॑त् । आ॒द्रात्री॑ वास॑स्तनुते सि॒मस्मै॑ ॥
तन् मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्या॑भिचक्षे ॥ सूर्यो॑ रू॒पं कृ॑णुते द्यौरु॒पस्थे॑ ॥
अ॒नन्त॑म॒न्यद्-रु॑श॒दस्य॑ पाजः । कृ॒ष्णम॒न्यद्ध॑रि॒तः संभ॑रन्ति । अद्या
दे॒वा उ॒दिता॑ सूर्य॑स्य । नि॒रꣳह॑सः पि॒पृता॑न्नि॒रव॑द्यात् । तन्नो॑ मि॒त्रो
वरु॑णो मा॒मह॑न्ताम् । अ॒दि॒तिः सि॒न्धुः पृ॒थिवी॑ उ॒त द्यौः । 50 (10)

T.B.2.8.7.3

दि॒वो रु॒क्म उ॒रुच॑क्षा उ॒देति॑ । दू॒रे अ॒र्थस्तर॑णिर्-भ्राज॑मानः । नूनं
जनाः॑ सूर्ये॑ण प्र॒सूताः॑ । आ॒यन्न॑र्था॒नि कृ॑णवन्नपाꣳसि । शं नो॑ भव॑

चक्ष॒सा शं॑ नो॒ अ॒ह्ना । शं॑ भानु॒ना श॑ हि॒मा शं॑ घृ॒णेन॑ । यथा॒
शम॒स्मै शम॑सद्-दु॒रोणे॑ । तथ् सूर्य॑ द्रवि॒णं धे॑हि चि॒त्रम् । चि॒त्रं
दे॒वाना॑-मुदगा॒दनी॑कम् । चक्षु॑र्मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्या॑ग्नेः । 51 (10)

T.B.2.8.7.4

आ॒ऽप्रा द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒न्तरि॑क्षम् । सूर्य॑ आ॒त्मा जग॑तस्त॒स्थुष॑श्च ।
"त्वष्टा॑ दधत् {98}, "तन्न-स्तु॒रीप॑म् {99}" । "त्वष्टा॑ वी॒रं {100}"
"पिशङ्ग॑रूपः {101}" । दशे॒मं त्वष्टु॑र्जनयन्त॒ गर्भ॑म् । अत॑न्द्रासो
युव॑तयो बिभ॒र्त्रम् । ति॒ग्मानी॑क॒ स्वय॑शसं जने॒षु । वि॒रोच॑मानं
प॒रिषीं॑ नयन्ति । आ॒विष्यो॑ वर्ध॒ते चा॑रु॒रासु॑ । जिह्वा॑नामूर्ध्वः स्वय॑शा
उप॑स्थे । 52 (10)

T.B.2.8.7.5

उ॒भे त्वष्टु॑र्बिभ्यतु॒र्-जाय॑मानात् । प्र॒तीची॑ सि॒ंहं प्र॑तिजोषयेते ।
"मि॒त्रो जना॑न् {102}, "प्र॒समि॑त्र {103}" । अयं॑ मि॒त्रो नम॑स्यः
सु॒शेवः॑ । राजा॑ सु॒क्षत्रो॑ अजनिष्ट वे॒धाः । तस्य॑ वय॑ सु॒मतौ॑
य॒ज्ञिय॑स्य । अपि॑ भ॒द्रे सौ॑मनसे॒ स्याम॑ । अन॑मीवा॒स इ॒डया॑

मदन्तः । मितज्मवो वरिमन्ना पृथिव्याः ।

आदित्यस्य व्रतमुपक्ष्यन्तः । 53 (10)

T.B.2.8.7.6

वयं मित्रस्य सुमतौ स्याम । मित्रं न ई॒ ऽ शिम्या गोषु गव्यवत् ।
स्वाधियो विदथे॑ अ॒प्स्वजी॑जनन् । अ॒रेज॑यता॒ ऽ रो॑दसी पाजसा
गिरा । प्रति॑ प्रियं य॒जतं॑ जनुषामवः । महा॒ ऽ आ॑दित्यो नमसोपसद्यः ।
यातय॑ज्जनो गृणते सुशेवः । तस्मा ए॒तत् प॑न्यतमाय जुष्टम् ।
अ॒ग्नौ मि॒त्राय॑ ह॒विरा॑जुहोत । आवा॒ ऽ रथो॑ रो॒दसी॑ बद्धधानः । 54 (10)

T.B.2.8.7.7

हिरण्ययो वृषभिर्यात्वश्चैः॑ । घृत॑वर्तनिः पविभी रुचानः । इषां वो॒ढा
नृपति॑र्वाजिनीवान् । स पप्र॑थानो अभि पञ्च भूम । त्रि॒वन्धु॑रो
मनसा॑ऽऽयातु युक्तः । विशो॑ येन गच्छथो देवयन्तीः । कुत्रा
चि॒द्याम॑मश्विना दधाना । स्वश्वा यशसा॑ऽऽयातमर्वाक् । दस्रा निधिं
मधु॑मन्तं पिबाथः । वि वा॒ ऽ रथो॑ वध्वा यादमानः । 55 (10)

T.B.2.8.7.8

अ॒न्ता॒न् दि॒वो बा॑धते॒ वर्त॑नि॒भ्याम् । यु॒वोः श्रि॑यं परि॒ योषा॑ वृणीत ।
सू॒रो दु॑हिता परि॒तक्मि॑यायाम् । यद्-दे॒वय॑न्तमवथः॒ शची॑भिः ।
परि॑घ्न॒स् वां म॑ना वां व॒यो गा॑म् । यो ह॒ स्य वा॑ रथि॒रा व॑स्त
उ॒स्राः । रथो॑ यु॒जानः॑ परि॒याति॑ वर्तिः । तेन॑ नः शं यो॒रुष॑सो व्यु॒ष्टौ ।
न्य॒श्विना॑ वह॒तं य॑ज्ञे अ॒स्मिन् । यु॒वं भु॒ज्युम॑वविद्ध॒ समु॒द्रे । 56 (10)

T.B.2.8.7.9

उ॒दूह॑थु॒र्णसो॑ अ॒सि॒धानैः॑ । प॒त॒त्रि॒भि-र॑श्र॒मै-र॑व्यथि॒भिः ।
द॒स्ना॒भिर॑श्विना॒ पार॑यन्ता । अ॒ग्नी॒षो॒मा यो अ॒द्य वा॑म् ।
इ॒दं व॑चः स॒पर्य॑ति । तस्मै॑ ध॒त्त॒ सु॒वीर्य॑म् । ग॒वां पो॑ष॒ स्व॒श्चि॒यं ।
यो अ॒ग्नी॒षो॒मा ह॒विषा॑ स॒पर्या॑त् । दे॒व॒द्द्री॒चा म॑न॒सा यो घृ॑तेन ।
तस्य॑ व्र॒त॒ र॑क्ष॒तं पा॑तम॒ह॒सः । 57 (10)

T.B.2.8.7.10

वि॒शे ज॑नाय॒ महि॑ श॒र्म य॑च्छ॒तम् । अ॒ग्नी॒षो॒मा य आ॑हु॒तिम् । यो वां
दा॒शा॒द्ध॒विष्कृ॑तिम् । स प्र॒जया॑ सु॒वीर्य॑म् । वि॒श्व॒मायु॑र्-व्य॒श्नव॑त् ।
अ॒ग्नी॒षो॒मा चे॒ति तद्-वी॑र्यं वा॑म् । यद॑मु॒ष्णीत॑मव॒सं प॑णिं गोः ।

अवाति॑रतं प्रथ॑यस्य शेषः । अवि॑न्दतं ज्योति॑रेकं बहु॑भ्यः ।

"अग्नी॑षोमावि॒मꣳ सु॒मे {104}" "ऽग्नी॑षोमा ह॒विषः॑ प्र॒स्थित॑स्य ( )
{105}" । 58 (10) (ज॒भार – द्यौ – र॒ग्ने – रु॒पस्थ – उप॑क्ष्यन्तो
– ब॒द्धधा॑नो-याद॒मानः – स॒मुद्रे – ऽह॑सः – प्र॒स्थित॑स्य) (A7)

2.8.8 अनुवाकं 8 – वेहदादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.8.1

अ॒हम॑स्मि प्रथ॑मजा ऋ॒तस्य॑ । पूर्वं॑ दे॒वेभ्यो॑ अ॒मृत॑स्य नाभिः ।
यो मा द॑दाति स इ॒देव मा वाः॑ । अ॒ह-म॒न्न-म॒न्न-म॒दन्त॑मग्नि ।
पूर्व॑-म॒ग्नेर॑पि द॒हत्य॑न्नं । यत्तौ हाऽऽसा॑ते अ॒हमु॑त्तरेषु । व्या॒त्तम॑स्य
प॒शवः॑ सु॒जंभं॑ । प॒श्यन्ति॑ धी॒राः प्र॑चरन्ति पा॒काः । ज॒हाम्य॑न्यं
न ज॒हाम्य॑न्यं । अ॒हम॑न्नं व॒शमि॑च्चरामि । 59 (10)

T.B.2.8.8.2

स॒मान॑मर्थं पर्ये॑मि भुं॒जत् । को मा॑मन्नं म॒नुष्यो॑ दयेत । प॒राके॑ अन्नं
नि॒हितं॑ लो॒क ए॒तत् । वि॒श्वैर्-दे॒वैः पि॒तृभिर्-गु॒प्तम॑न्नं । यद॒द्यते॑
लु॒प्यते॑ यत् प॒रोप्य॑ते । श॒तत॑मी सा त॒नूर्मे॑ बभूव ।

महान्तौ चरू सकृद्-दुग्धेन पप्रौ । दिवञ्च पृश्नि पृथिवीं
च साकं । तथ् संपिबन्तो न मिनन्ति वेधसः ।
नैतद्-भूयो भवति नो कनीयः । 60 (10)

T.B.2.8.8.3

अन्नं प्राण-मन्न-मपान-माहुः । अन्नं मृत्युं तमु जीवातुमाहुः ।
अन्नं ब्रह्माणो जरसं वदन्ति । अन्नमाहुः प्रजननं प्रजानां । मोघमन्नं
विन्दते अप्रचेताः । सत्यं ब्रवीमि वध इत्थस तस्य । नार्यमणं पुष्यति
नो सखायं । केवलाघो भवति केवलादी । अहं मेघः स्तनयन्.
वर्षन्नस्मि । मामदन्त्यहमदम्यन्यान् । 61 (10)

T.B.2.8.8.4

अहं सदमृतो भवामि । मदादित्या अधि सर्वे तपन्ति ।
"देवीं वाचमजनयन्त {106}, "यद्-वाग्-वदन्ति {107}" ।
अनन्ता-मन्तादधि निर्मितां महीं । यस्यां देवा अदधुर् भोजनानि ।
एकाक्षरां द्विपदां षट्पदाञ्च । वाचं देवा उपजीवन्ति विश्वे ।
वाचं देवा उपजीवन्ति विश्वे । वाचं गन्धर्वाः पशवो मनुष्याः ।

वा॒ची॒मा वि॒श्वा भुव॑ना॒न्यर्पि॑ता । 62 (10)

T.B.2.8.8.5

सा नो॑ ह॒वं जु॒षता॑-मि॒न्द्रप॑त्नी । वा॒गक्ष॑रं प्रथ॒मजा॑ ऋ॒तस्य॑ ।
 वे॒दानां॑ मा॒ता-ऽमृ॑तस्य नाभिः । सा नो॑ जु॒षाणो॑प य॒ज्ञमा॑गात् ॥
 अ॒वन्ती॑ दे॒वी सु॒हवा॑ मे अस्तु । या मृ॒षयो॑ मन्त्र॒कृतो॑ मनी॒षिणः॑ ।
 अ॒न्वैच्छ॑न् दे॒वा-स्त॑पसा श्रमे॒ण । तां दे॒वीं वा॒चं ह॒विषा॑ यजामहे ।
 सा नो॑ दधातु सु॒कृत॑स्य लो॒के । च॒त्वारि॑ वाक् परि॒मिता॑

प॒दानि॑ । 63 (10)

T.B.2.8.8.6

ता॒नि वि॒दुर् ब्रा॒ह्मणा॑ ये मनी॒षिणः॑ । गु॒हा त्री॑णि नि॒हिता॑ नेङ्ग॒यन्ति॑ ।
 तुरी॑यं वा॒चो म॑नु॒ष्या व॑दन्ति । श्रद्ध॒याऽग्निः॑ समि॒ध्यते॑ । श्रद्ध॒या
 वि॒न्दते॑ ह॒विः । श्रद्धां॑ भग॒स्य मूर्ध॑नि । वच॒सा ऽऽवे॑दयामसि ।
 प्रि॒यं श्रद्धे॑ ददतः । प्रि॒यं श्रद्धे॑ दि॒दास॑तः ।
 प्रि॒यं भो॒जेषु॑ यज्व॒सु । 64 (10)

T.B.2.8.8.7

इ॒दं॑ म॒ उ॒दि॒तं॑ कृ॒धि । य॒था॑ दे॒वा अ॒सुरे॑षु । श्र॒द्धा-मु॒ग्रेषु॑ च॒क्रिरे॑ ।
ए॒वं भो॒जेषु॑ य॒ज्वसु॑ । अ॒स्माक॑-मु॒दि॒तं॑ कृ॒धि । श्र॒द्धां दे॒वा य॒जमा॑नाः ।
वा॒युगो॑पा उ॒पास॑ते । श्र॒द्धाँ हृ॒दय्य॑या-ऽऽकू॒त्या । श्र॒द्धया॑ हू॒यते॑
ह॒विः । श्र॒द्धां प्रा॒तर् ह॒वामहे॑ । 65 (10)

T.B.2.8.8.8

श्र॒द्धां म॒द्ध्यन्दि॑नं॒ परि॑ । श्र॒द्धाँ सूर्य॑स्य नि॒मृचि॑ । श्र॒द्धे श्र॒द्धाप॑ये
ह॒मा । श्र॒द्धा दे॒वा-न॑धि॒वस्ते॑ । श्र॒द्धा वि॒श्वमि॑दं जगत् । श्र॒द्धां
का॒मस्य॑ मा॒तरं॑ । ह॒विषा॑ वर्द्ध॒याम॑सि । ब्र॒ह्मज॑ज्ञानं॒ प्रथ॑मं पु॒रस्ता॑त् ।
वि सी॑मतः सु॒रुचो॑ वे॒न आ॑वः । स बु॒द्धि॒नया॑ उ॒पमा॑ अ॒स्य वि॒ष्ठाः ।
66 (10)

T.B.2.8.8.9

स॒तश्च॑ यो॒नि-म॑स॒तश्च॑ वि॒वः । पि॒ता वि॒राजा॑मृष॒भो र॑यी॒णां । अ॒न्तरि॑क्षं
वि॒श्वरू॑प आ॒वि॒वेश॑ । तम॑कै-र॒भ्यर्च॑न्ति व॒थ्सं । ब्र॒ह्म स॒न्तं ब्र॑ह्म॒णा
वर्द्ध॑यन्तः । ब्र॒ह्म दे॒वान॑ज॒नय॑त् । ब्र॒ह्म वि॒श्वमि॑दं जगत् । ब्र॒ह्मणः॑ क्ष॒त्रं
नि॒र्मि॑तं । ब्र॒ह्म ब्रा॑ह्म॒ण आ॒त्मना॑ । अ॒न्तर॑स्मि-न्नि॒मे लो॒काः । 67 (10)

T.B.2.8.8.10

अ॒न्त॒र् वि॒श्वमि॒दं जग॑त् । ब्र॒ह्मै॒व भू॒तानां॑ ज्येष्ठं॑ ॥ तेन॑ कोऽ॒र्हति॑
स्प॒र्द्धि॒तुम् । ब्र॒ह्मन् दे॒वा-स्त्रय॑स्त्रि॒ंशत् । ब्र॒ह्मन्नि॒न्द्र प्रजा॑पती ।
ब्र॒ह्मन् ह॒ विश्वा॑ भू॒तानि॑ । ना॒वी वा॒न्तः समा॑हिता । चत॑स्र आ॒शाः
प्र॒चर॑न्त्व-ग्नयः । इ॒मन्नो॑ य॒ज्ञं न॑यतु प्र॒जान॑न् ।

घृ॒तं पि॒न्वन्न॑जर॒ सु॒वीरं॑ ॥ 68 (10)

T.B.2.8.8.11

ब्र॒ह्म॒ समि॑द्-भ॒वत्या॑हु॒तीनां॑ । आ गा॒वो अ॒गम॑न्नु॒त भ॒द्रम॑क्रन् ।
सी॒दन्तु॑ गो॒ष्ठे र॑णयन्त्वस्मै । प्र॒जाव॑तीः पु॒रुरू॒पा इ॒ह स्युः॑ ।
इ॒न्द्राय॑ पू॒र्वी रु॒षसो॑ दु॒हानाः॑ । इ॒न्द्रो य॑ज्व॒ने पृ॑णते च शि॒क्षति॑ ।
उ॒पेद्द॑दाति न स्वं मु॒षाय॑ति । भू॒यो भू॒यो र॒यिमि॑दस्य व॒र्द्धय॑न् ।
अ॒भिन्ने॑ खि॒ल्लो नि॑दधाति दे॒वयुं॑ । "न ता॑ न॒शन्ति॑ {108}",

"न ता॑ अ॒र्वा {109}" ॥ 69 (10)

T.B.2.8.8.12

गा॒वो भ॒गो गा॒व इ॒न्द्रो मे॑ अ॒च्छात् । गा॒वः सो॒मस्य॑ प्रथ॒मस्य॑ भ॒क्षः ।
इ॒मा या॑ गा॒वः स॒जना॑स इ॒न्द्रः । इ॒च्छामी॑द्धृ॒दा मन॑सा चि॒दिन्द्रं॑ ॥

यू॒यं गा॒वो मे॒दय॑था कृ॒शं चि॒त् । अ॒श्ली॒लं चि॒त् कृ॒णु॒था सु॒प्रती॑कं ।
 भ॒द्रं गृ॒हं कृ॒णु॒थ भ॒द्रवा॑चः । बृ॒हद्वो व॒य उ॒च्यते॑ स॒भासु॑ । प्र॒जाव॑तीः
 सू॒यव॑सꣳ रि॒शन्तीः॑ । शु॒द्धा अपः॑ सु॒प्रपा॑णे पि॒बन्तीः॑ ( ) ।
 मा वः स्ते॒न ई॒शत॑ माऽघ॒शꣳसः॑ । परि॒वो हे॒ती रु॒द्रस्य॑ वृ॒ज्यात् ।
 उ॒पेद॑-मु॒पपर्च॑नं । आ॒सु गो॒षूप॑पृ॒च्यतां॑ । उप॒र्षभ॑स्य रे॒तसि॑ ।
 उ॒पेन्द्र॑ तव वी॒र्ये॑ । 70 (16) (च॒रामि॑ - क॒नीयो॑ - ऽन्या - न॒र्पिता॑
 - प॒दानि॑ - यज्व॑सु - ह॒वामहे॑ - वि॒ष्टा - लो॒काः - सु॒वीर -
 म॒र्वा - पि॒बन्तीः॑ षट्च) (A8)

2.8.9 अनुवाकं 9 – शुक्लकृष्णपश्वादीनां सूक्तानि

T.B.2.8.9.1

ता सू॒र्या च॒न्द्रम॑सा वि॒श्वभृ॑त्त॒मा म॒हत् । तेजो॑ व॒सुम॑द्-रा॒जतो॑ दि॒वि ।
 सा॒मात्मा॑ना च॒रतः॑ सा॒मचा॑रिणा । ययो॑र्व्र॒तं न म॑मे जा॒तु दे॒वयोः॑ ।
 उ॒भाव॑न्तौ परि॒यात॑ अ॒म्या । दि॒वो न र॑श्मीꣳ स्त॒नुतो॑-व्य॒र्णवे॑ । उ॒भा
 भु॒वन्ती॑ भु॒वना॑ क॒विक्र॑तू । सू॒र्या न च॒न्द्रा च॑रतो॒ हता॑मती । प॒ती
 द्यु॒मद् वि॒श्ववि॑दा उ॒भा दि॒वः । सू॒र्या उ॒भा च॒न्द्रम॑सा वि॒चक्ष॑णा । 71 (10)

T.B.2.8.9.2

वि॒श्व॒वा॒रा व॒रि॒वो॒भा व॒रे॒ण्या । ता नो॑ऽव॒तं म॒ति॒म॒न्ता म॒हि॒व॒ता ।
वि॒श्व॒व॒प॒री प्र॒तर॒णा तर॒न्ता । सु॒व॒र्वि॒दा दृ॒श॒ये भू॒रि॒र॒श्मी । सूर्या॑ हि
च॒न्द्रा व॒सु॒त्वेष॑-दर्॒श॒ता । म॒न॒स्वि॒नो॒भाऽनु॑ च॒रतो॑ नु सं दि॒वं ।
अ॒स्य श्र॒वो न॒द्यः स॒प्त बि॒भ्र॒ति । द्या॒वा क्षा॒मा पृ॒थि॒वी दर्॒श॒तं व॑पुः ।
अ॒स्मे सूर्या॑ च॒न्द्र॒म॒सा-ऽभि॒च॒क्षे ॥
श्र॒द्धे क॒मि॒न्द्र च॒रतो॑ वि॒च॒तु॒रं । 72 (10)

T.B.2.8.9.3

पू॒र्वा॒परं॑ च॒रतो॑ मा॒य यै॒तौ । शि॒शू क्री॒ड॒न्तौ प॒रि॒या॒तो अ॒ध्व॒रं ।
वि॒श्वा॒न्य॒न्यो भु॒व॒ना ऽभि॒च॒ष्टे ॥ ऋ॒तू॒न॒न्यो वि॒द॒ध॒ज्जा॒य॒ते पु॒नः ।
"हि॒र॒ण्य॒व॒र्णाः शु॒च॒यः पा॒व॒का {110}" , "या॒सां॒ राजा॑ {111}" ।
"या॒सां दे॒वाः {112}" , "शि॒वे॒न मा॒ चक्षु॑षा पश्य॒त {113}" । "आ॒पो
भ॒द्रा {114}" , "आ॒दि॒त्प॒श्या॒मि {115}" । ना॒स॒दा॒सी॒न्नो स॒दा॒सी॒त्
त॒दा॒नीं । ना॒सी॒द्-र॒जो नो॑ व्यो॒मा॒प॒रो य॒त् । कि॒मा॒व॒री॒वः कु॒ह क॒स्य
श॒र्म॒न् । 73 (10)

T.B.2.8.9.4

अ॒भः॑ कि॒मासी॑द् ग॒हनं॑ ग॒भीरं॑ । न मृ॒त्यु॒रमृ॑तं तर्हि॒ न । रा॒त्रि॒या अ॒ह्ना
आसी॑त् प्र॒केतः॑ । आ॒नी॒द॒वा॒त॒ऽस्व॒ध॒या तदे॑कं ॥ तस्मा॑द्-धा॒न्यं न
प॒रः कि॑ञ्च ना॒स । तम॑ आसी॒त् तम॑सा गू॒ढम॑ग्रे प्र॒केतं॑ । स॒लिल॑ऽ
सर्व॑मा इ॒दं । तु॒च्छे ना॒भ्वपि॑हितं य॒दासी॑त् । तम॑स स्तन्महि॒ना
जा॒यतै॑कं ॥ का॒मस्त॑दग्रे॒ सम॑वर्त्तताधि । 74 (10)

T.B.2.8.9.5

मन॑सो रे॒तः प्र॒थमं॑ य॒दासी॑त् । स॒ तो ब॒न्धु॒म॒स॒ति नि॒रवि॑न्दन् ।
हृ॒दि प्र॒ती॒ष्या क॒वयो॑ म॒नीषा॑ । ति॒रश्ची॑नो वि॒ततो॑ र॒श्मिरे॑षां ।
अ॒धः स्वि॑दासी(३) दु॒परि॑ स्वि॒दासी॑(३)त् । रे॒तो॒धा आ॑सन् म॒हिमा॑न्
आ॒सन् । स्व॒धा अ॒वस्ता॑त् प्र॒यतिः॑ प॒रस्ता॑त् । को॒ अ॒द्वा वे॑द क इ॒ह
प्र॒वो॑चत् । कु॒त आ॒जा॒ता कु॒त इ॒यं वि॑सृष्टिः ।

अ॒र्वा॒ग्दे॒वा अ॒स्य वि॑स॒र्ज॒नाय॑ । 75 (10)

T.B.2.8.9.6

अ॒था को॑ वे॒द य॒त आ॒ब॒भूव॑ । इ॒यं वि॑सृष्टि॒र् य॒त आ॒ब॒भूव॑ ।
य॒दि वा द॒धे य॒दि वा॑ न । यो॒ अ॒स्याद्ध्य॑क्षः प॒रमे॑ व्योमन् ।

सो अङ्ग वेद यदि वा न वेद । किञ्च स्विद्वनं क उ स वृक्ष आसीत् ।
यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः । मनीषिणो मनसा पृच्छतेदु तत् ।
यदद्ध्यतिष्ठद्-भुवनानि धारयन् । ब्रह्म वनं ब्रह्म स वृक्ष आसीत् ।

76 (10)

T.B.2.8.9.7

यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः । मनीषिणो मनसा विब्रवीमि वः ।
ब्रह्माद्ध्यतिष्ठद् भुवनानि धारयन् । प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रं हवामहे ।
प्रात मित्रावरुणा प्रातरश्विना । प्रात भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं ।
प्रातः सोममुत रुद्रं हुवेम । प्रातर्जितं भगमुग्रं हुवेम । वयं
पुत्रमदितेर्यो विधर्त्ता । आध्रश्चिद्यं मन्यमान-स्तुरश्चित् । 77 (10)

T.B.2.8.9.8

राजा चिद्यं भगं भक्षीत्याह । भग प्रणेतर्भग सत्यराधः । भगोमां
धियमुदव ददन्नः । भग प्रणो जनय गोभिरश्वैः । भग प्रनृभिर्-
नृवन्तः स्याम । उतेदानीं भगवन्तः स्याम । उत प्रपित्व उत मद्ध्ये
अह्नां । उतोदिता मघवन्थ-सूर्यस्य । वयं देवानां सुमतौ स्याम ।
भग एव भगवाञ् अस्तु देवाः । 78 (10)

T.B.2.8.9.9

तेन॑ व॒यं भ॒गव॑न्तः स्याम । तं त्वा॑ भ॒ग सर्व॑ इज्जो॑हवीमि । स नो॑
 भ॒ग पु॒र ए॒ता भवे॑ह । सम॑ध्वरायोष॑सो नम॑न्त । दधि॑क्रावे॒व शुच॑ये
 प॒दाय॑ । अ॒र्वाची॑नं व॒सुवि॑दं भ॒गन्नः॑ । रथ॑मिवाश्वा॒ वाजिन॑ आव॒हन्तु॑ ।
 अश्वा॑वतीर् गो॒मतीर् न॑ उषा॒सः । वी॒रव॑तीः स॒दमु॑च्छन्तु भ॒द्राः ।
 घृ॒तं दु॒हाना॑ वि॒श्वतः॑ प्रपी॒नाः ( ) । यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभिः॑
 स॒दानः॑ । 79 (11) (वि॒चक्ष॑णा – वि॒चतु॑रर् – श॒र्म – त्रधि॑ –
 वि॒सर्ज॑नाय – ब्र॒ह्म व॑नं ब्र॒ह्म स॑ वृ॒क्ष आ॑सीत् – तु॒रश्चि॑द् –
 दे॒वाः – प्रपी॑ना ए॒कं च॑) (A9)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 9 Anuvaakams :-

(पी॒वोऽन्ना॑न् – ते शु॒क्रासः॑ – सोमो॑ धे॒नु – मि॒न्द्रस्तर॑स्वा –
 ज्छु॒चि – मा दे॒वो या॑तु – सूर्यो॑ दे॒वी – मह॑मस्मि –
 ता सूर्या॑चन्द्र॒मसा॑ नव)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(पी॒वो॑ऽन्ना – म॒ग्ने॑ त्वं पा॒र – या॒नाघृ॑ष्यः – शु॒चिं॑ नु स्तो॒मं –
 वि॒श्रय॑माणो – दि॒वो रु॒क्मो॑ – ऽन्नं॑ प्रा॒णं –
 ता॒ सूर्या॑चन्द्र॒मसा॑ नवसप्ततिः)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 8th Prapaatakam :-

(पी॒वो॑न्ना – यू॒यं पा॒त स्व॑स्तिभिः स॒दानः॑)

। हरिः॑ ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः समाप्तः ।

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टाषकं समाप्तम् ॥

=====

**Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 –
Prapaatakam 8 – (TB 2.8)**

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	6	64
Anuvakam 2	8	82
Anuvakam 3	8	83
Anuvakam 4	8	85

द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः – (TB 2.8)

Anuvakam 5	9	89
Anuvakam 6	9	92
Anuvakam 7	10	100
Anuvakam 8	12	126
Anuvakam 9	9	91
Total →	79	812

Details for Full Ashtakam 2

	Anuvaakam	Dasani	Vaakyams
Prapaatakam 1	11	60	626
Prapaatakam 2	11	73	768
Prapaatakam 3	11	50	547
Prapaatakam 4	8	80	826
Prapaatakam 5	8	45	475
Prapaatakam 6	20	94	1042
Prapaatakam 7	18	66	699
Prapaatakam 8	9	79	812
Total →	96	547	5795

Appendix (of expansions)

T.B.2.8.1.1 – "आ वायो {35}"

आ वायो भूष शुचिपा उप नः सहस्रं ते नियुतो विश्ववार ।

उपो ते अन्धो मद्यमयामि यस्य देव दधिषे पूर्वपेयं ॥ {35}

(Appearing in T.S.1.4.4.1, and also the same Mantra in T.S.3.4.2.1)

T.B.2.8.1.1 – "प्रयाभिः {36}"

प्र याभिर्यासि दाश्वाꣳ समच्छा नियुद्धि-र्वायविष्टये दुरोणे । नि नो
रयिꣳ सुभोजसं युवेह नि वीरवद्-गव्यमश्वियं च राधः ॥ {36}

(Appearing in T.S.2.2.12.8)

T.B.2.8.1.5 – "सोमापूषणे {37}" "मौ देवौ {38}"

सोमापूषणा जनना रयीणां जनना दिवो जनना ( ) पृथिव्याः ।
जातौ विश्वस्य भुवनस्य गोपौ देवा अकृण्वन्नमृतस्य नाभिं ॥ {37}

इमौ देवौ जायमानौ जुषन्तेमौ तमाꣳसि गूहतामजुष्टा ।

आभ्यामिन्द्रः पक्वमामास्वन्तः सोमापूषभ्यां जनदुस्रियासु ॥ {38}

[Both {37} and {38} appearing in T.S.1.8.22.5]

T.B.2.8.1.6 – "उदु॑त्त॒मं वरु॑णा {39}"

उदु॑त्त॒मं वरु॑ण पा॒श॒म॒स्म॒द॒वा॒ऽध॒मं वि॒म॒ध्य॒म॒७ श्र॒थाय॑ ।

अथा॑ व॒य॒मा॒दि॒त्य॒ व्र॒ते त॒वा॒ऽना॒ग॒सो अ॒दि॒त॒ये स्या॒म ॥ {39}

(Appearing in T.S.1.5.11.3)

T.B.2.8.1.6 – "स्त॒भ॒ना॒द॒द्या॒म् {40}"

अस्त॑भ॒ना॒द्या॒मृष॑भो अ॒न्त॒रि॒क्ष॒म॒मि॒मी॒त व॒रि॒मा॒णं पृ॒थि॒व्या आ॒ऽसी॒द॒द्

वि॒श्वा भु॒व॒ना॒नि स॒म्रा॒ट् वि॒श्वे॒त्ता॒नि वरु॑ण॒स्य व्र॒ता॒नि ॥ {40}

(Appearing in T.S.1.2.8.1)

T.B.2.8.1.6 – "यत् कि॒ञ्चे॒दं {41}" "कि॒त॒वा॒सः {42}"

यत् कि॒ञ्चे॒दं वरु॑ण॒ दै॒व्ये ज॒ने॒ऽभि॒द्रो॒हं म॒नु॒ष्या॒श्च॒रा॒म॒सि । अ॒चि॒त्ती॒य॒त्

तव॑ ध॒र्मा यु॒यो॒पि॒म मा न॒स्त॒स्मा दे॒न॒सो दे॒व री॒रि॒षः ॥ {41}

कि॒त॒वा॒सो य॒द्रि रि॒पु॒र्न दी॒वि य॒द्वा घा स॒त्य मु॒त॒य॒न्न वि॒द्म । सर्वा॑ ता

वि॒ष्य शि॒थि॒रे॒व दे॒वा॒था ते स्या॒म वरु॑ण॒ प्रि॒या॒सः ॥ {42}

[Both in {41} and {42} appearing in T.S.3.4.11.6]

T.B.2.8.1.6 – "अव ते हेड {43}"

अव ते हेडो वरुण नमोभिरव यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः ।
क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेतो राजन्नेनासि शिश्रथः कृतानि ॥ {43}

(Appearing in T.S.1.5.11.3)

T.B.2.8.1.6 – "स्तत्त्वा यामि {44}"

तत्त्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ।
अहेडमानो वरुणेह बोध्युरुशस मा न आयुः प्रमोषीः ॥ {44}

(Appearing in T.S. 2.1.11.6)

T.B.2.8.1.6 – "आदित्यानामवसा {45}"

आदित्यानामवसा नूतनेन सक्षीमहि शर्मणा शन्तमेन ।
अनागास्त्वै अदितित्वे तुरास इमं यज्ञं दधतु श्रोषमाणाः ॥ {45}

(Appearing in T.S.2.1.11.6)

T.B.2.8.1.6 – "न दक्षिणा {46}"

न दक्षिणा विचिकिते न सव्या न प्राचीनमादित्या नोत पश्चा ।

पा॒क्या चि॒द्वस॒वो धी॒र्या चिद् – यु॒ष्मानी॒तो अ॒भयं॒ ज्योति॑र॒श्यां ॥ {46}

(Appearing in T.S.2.1.11.5)

T.B.2.8.1.6 – "धार॑यन्त आ॒दि॒त्यास॑{47}, "स्ति॒स्रो भू॒मीर्धा॑रयन् {48}"

धा॒रय॑न्त आ॒दि॒त्यासो॑ जग॒त्स्था दे॒वा वि॒श्वस्य॑ भुव॒नस्य॑ गो॒पाः ।

दी॒र्घाधि॑यो र॒क्षमा॑णा अ॒सुर्य॑मृ॒तावा॑न – श्रय॑मा॒ना ऋ॒णानि॑ ॥ {47}

ति॒स्रो भू॒मीर्धा॑रयन् त्री॒ꣳ रु॒त द्यून् त्री॑णि व्र॒ता वि॒दथे॑ अ॒न्तरे॑षां ।

ऋ॒तेना॑ऽऽदि॒त्या म॒हि वो म॒हित्वं तद॑र्यमन् वरु॒ण मि॒त्र चा॒रु ॥ {48}

(Both {47} and {48} appearing in T.S.2.1.11.4 and T.S. 2.1.11.5)

T.B.2.8.1.6 – "य॒ज्ञो दे॒वाना॑ꣳ {49}" "शु॒चिर॑पः {50}"

य॒ज्ञो दे॒वानां॑ प्र॒त्येति॑ सु॒म्नमा॑दि॒त्यासो॑ भव॒ता मृ॒डय॑न्तः ।

आ वो॒ऽर्वाची॑ सु॒मति॑ र्ववृ॒त्यादꣳ हो॒श्चि॒द्या व॑रि॒वोवि॒त्तरा॑ऽसत् ॥ {49}

शु॒चिर॑पः सू॒यव॑सा अ॒दब्ध॑ उप॒ क्षेति॑ वृ॒द्धव॑याः सु॒वीरः॑ ।

नकि॑ष्टं घ्नन्त्यन्ति॒तो न दू॒राद्य॑ आ॒दि॒त्यानां॑ भव॒ति प्र॑णी॒तौ ॥ {50}

(Both {49} and {50} appearing in T.S.2.1.11.4)

T.B.2.8.2.5 – "इन्द्रं नरो {51}"

इन्द्रं नरो नेमधिता हवन्ते यत्पार्या युनजते धियस्ताः ।
शूरो नृषाता शवसश्चकान आ गोमति व्रजे भजा त्वन्नः ॥ {51}
(Appearing in TS 1.6.12.1)

T.B.2.8.2.5 – "युजे रथम् {52}"

युजे रथं गवेषणं हरिभ्याम् । उप ब्रह्माणि जुजुषाण-मस्थुः ।
विबाधिष्ठास्य रोदसी महित्वा । इन्द्रो वृत्राण्यप्रती जघन्वान् ॥ {52}
(Appearing in T.B.2.4.1.3)

T.B.2.8.2.7 - "आवेधसं {53}"

आवेधसं नीलपृष्ठं बृहन्तम् । बृहस्पतिं सदने सादयध्वम् ।
सादद्योनिं दम आदीदिवांसम् । हिरण्यवर्णमरुषं सपेम ॥ {53}
(Appearing in T.B.2.5.5.4)

T.B.2.8.2.8 – "बृहस्पते पर {54}"

बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहा ऽमित्रां अप बाधमानः ।

प्रभं॑जन्त् स॑ेनाः प्र॒मृ॒णो यु॒धा जय॑न्न॒स्माक॑-मे॒ध्यवि॑ता रथानां ॥ {54}
(Appearing in T.S.4.6.4.1)

T.B.2.8.2.8 – "ये॒वा पि॒त्रे {55}"

ए॒वा पि॒त्रे वि॒श्वदे॑वाय वृ॒ष्णे य॒ज्ञैर्वि॑धेम नम॑सा ह॒विर्भिः॑ ।
बृ॒हस्प॑ते सु॒प्रजा॑ वी॒रव॑न्तो वय॑ꣳ स्याम॑ पत॑यो र॒यीणां॑ ॥ {55}
(Appearing in T.S.1.8.22.2)

T.B.2.8.2.8 – "आ नो॑ दि॒वः {56}"

आ नो॑ दि॒वो बृ॒हतः॑ पर्व॑तादा सर॑स्वती यज॑ता गन्तु॑ य॒ज्ञं ।
हव॑ं दे॒वी जु॒जुषा॑णा घृ॒ताची॑ श॒ग्मां नो॑ वाच॑मु॒शती॑ शृ॒णोतु॑ ॥ {56}
(Appearing in T.S.1.8.22.1)

T.B.2.8.2.8 – "पा॒वीर॑वी {57}"

पा॒वीर॑वी क॒न्या चि॒त्रायुः॑ सर॑स्वती वी॒रप॑त्नी धि॒यं धा॑त् । ग्नाभि॑
रच्छि॑द्रꣳ श॒रणꣳ स॒जोषा॑ दुरा॒धर्षं॑ गृ॒णते॑ शर्म॑ यꣳसत् ॥ {57}
(Appearing in T.S.4.1.11.2)

T.B.2.8.2.8 – "इ॒मा जु॒ह्वा॒ना {58}"

इ॒मा जु॒ह्वा॒ना यु॒ष्म॒दा न॒मो॒भिः । प्र॒ति स्तो॒म॒ꣳ सर॒स्व॒ति जु॒ष॒स्व ।
तव॑ श॒र्मन् प्रि॒यत॑मे द॒धानाः॑ । उप॒स्थे॒याम॑ श॒रणं॑ न वृ॒क्षम् ॥ {58}

(Appearing in T.B.2.4.6.1)

T.B.2.8.2.8 – "य॒स्तो स्त॒नः {59}"

य॒स्तो स्त॒नश्श॑शय इ॒त्याह॑ । स्तौ॒त्ये॒वैना॑म् । उ॒स्र घ॒र्मꣳ शि॒ꣳषो॑स्र घ॒
र्मम् पा॑हि घ॒र्माय॑ शि॒ꣳषे॒त्याह॑ । यथा॑ ब्रू॒याद॒मुष्मै॑ दे॒हीति॑ । तादृ॑गे॒व
तत् । बृ॒हस्प॑तिस्त्वो॒प सी॒दत्वि॑त्याह । {59}

(Appearing in T.A. 8-7-3-60th Dasani)

T.B.2.8.2.8 – "सर॒स्व॒त्य॒भि नो॑ ने॒षि {60}"

सर॒स्व॒त्य॒भि नो॑ ने॒षि व॒स्यः॑ । मा प॒स्फ॒रीः प॒यसा॑ मा न आ धक् ।
जु॒ष॒स्व नः॑ स॒ख्या वे॒श्या च॑ । मा त्वत्क्षे॒त्रा-ण्य॑रणानि गन्म ॥ {60}

(Appearing in T.B.2.4.3.2)

T.B.2.8.3.1 – "अषाढं युथ्सु {61}"

अषाढं युथ्सु पृतनासु पप्रिम् । सुवर्षामप्स्वां वृजनस्य गोपाम् ।
भरेषुजा सुक्षिति सुश्रवसम् । जयन्तं त्वामनु मदेम सोम ॥ {61}

(Appearing in T.B.2.4.3.8)

T.B.2.8.3.1 – "या ते धामानि हविषा यजन्ति {62}"

या ते धामानि हविषा यजन्ति ता ते विश्वा परिभूरस्तु यज्ञं गयस्फानः
प्रतरणः सुवीरोऽवीरहा प्रचरा सोम दुर्यान् {62}

(Appearing in T.S. 1.2.10.1) (Please note that this "Ruk" does not end in "duryA@na" and continues further, hence please consult your Guru as to whether to extend this "ruk" further to end at

"सुविते मा धाः

T.B.2.8.3.2 – "विष्णोर्नु कं {63}"

विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्र वोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि यो
अस्कभायदुत्तरं सधस्थं विचक्रमाण स्त्रेधोरुगायो
विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः शन्यज्रे स्थो
विष्णोः स्यूरसि विष्णोर् ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णवे त्वा ॥ {63}

(Appearing in T.S. 1.2.13.3)

T.B.2.8.3.2 – "तदस्य प्रियम् {64}"

तदस्य प्रियमभि पाथो अश्याम् । नरो यत्र देवयवो मदन्ति ।
उरुक्रमस्य स हि बन्धुरित्था । विष्णोः पदे परमे मध्व उथ्सः ॥ {64}

(Appearing in T.B.2.4.6.2)

T.B.2.8.3.2 – "प्रतद् विष्णुः {65}"

प्रतद्-विष्णुः स्तवते वीर्याय । मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः ।
यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु । अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा ॥ {65}

(Appearing in T.B.2.4.3.4)

T.B.2.8.3.3 – "विचक्रमे {66}" "त्रिर्देवः {67}"

विचक्रमे पृथिवीमेष एताम् । क्षेत्राय विष्णुर् मनुषे दशस्यन् ।
ध्रुवासो अस्य कीरयो जनासः । उरुक्षितिर् सुजनिमा चकार ॥ {66}

त्रिर्देवः पृथिवीमेष एताम् । विचक्रमे शतर्चसं महित्वा ।
प्र विष्णु-रस्तु तवसस्त वीयान् । त्वेष ह्यस्य स्थविरस्य नाम ॥ {67}

(Both {66} & {67} Appearing in T.B.2.4.3.5)

T.B.2.8.3.2 – "आ ते महो{68}" "यो जात एव {69}"

आ ते मह इन्द्रो॑त्यु॒ग्र॒ सम॒न्यवो॒ यथ् सम॒रन्त॒ सेनाः॑ ।

प॒ताति दि॒द्युन्न॑र्यस्य बा॒हुवो॑र्मा ते मनो॑ वि॒ष्वद्रि॑यग्वि चा॒रीत् ॥ {68}

यो जात एव प्रथ॑मो मन॒स्वान् दे॒वो दे॒वान् क्र॑तुना पर्य॑भूषत् ।

यस्य॑ शु॒ष्माद्रो॑दसी॒ अभ्य॑सेतां नृ॒म्णस्य॑ म॒हा स ज॑नास इन्द्रः॑ ॥ {69}

(Both {68} and {69} Appearing in T.S.1.7.13.2)

T.B.2.8.3.3 – "अभि गोत्राणि {70}"

अभि गोत्राणि॑ सह॒सा गा॑ह॒मानो॒ऽदायो॑ वीरः श॒तम॑न्युरिन्द्रः॑ ।

दु॒श्च्यव॑नः पृ॒तना॑षाड यु॒ध्यो-स्माक॑ से॒ना अव॑तु प्र यु॒थ्सु ॥ {70}

(Appearing in T.S 4.6.4.2)

T.B.2.8.4.3 – "अनवस्ते रथं {71}" "वृष्णे यत्ते {72}"

अनवस्ते॑ रथम॒श्राय॑ तक्षन्-त्व॒ष्टा वज्रं॑ पु॒रुहू॑त द्युमन्तं॑ ।

ब्र॒ह्माण॑ इन्द्रं॑ म॒हय॑न्तो अ॒र्केर॑वर्द्धयन्न॒हये॑ हन्त॒ वा उ ॥ {71}

वृ॒ष्णो॒ यत् ते॒ वृ॒ष्णो अ॒र्कम॒र्चानि॒न्द्र ग्रा॒वा॒णो अ॒दि॒तिः स॒जोषाः॑ ।

अ॒न॒श्वा॒सो ये॒ प॒व॒योऽर॒था इ॒न्द्रे॒षिता॑ अ॒भ्यव॑र्त्त॒त द॒स्यून्॑ ॥ {72}

(Both {71} and {72} appearing in T.S.1.6.12.6)

T.B.2.8.4.3 – "इ॒न्द्रस्य॑ नु॒ वी॒र्या॑ {73} "ण्य॑ह॒न्नहि॑म् {74}"

इ॒न्द्रस्य॑ नु॒ वी॒र्या॑णि॒ प्र॒वोच॑म् । या॒नि च॑का॒र प्र॒थमा॑नि॒ वज्री॑ ॥ {73}

अ॒ह-॒न्नहि॑म॒न्वप॑स्त॒तर्द॑ । प्र॒ व॒क्षणा॑ अ॒भि॒नत् प॑र्व॒ताना॑म् ॥ {74}

(Both {73} and {74} appearing in T.B.2.5.4.1)

T.B.2.8.4.8 – "या॑ जा॒ता ओ॒षध॑यो॒ {75}"

या॑ जा॒ता ओ॒षध॑यो॒ दे॒वेभ्य॑स्त्रि॒युगं॑ पु॒रा ।

म॒न्दा॒मि ब॑भ्रू॒णाम॑ह॒ श॒तं धा॑मानि॒ सप्त॑ च ॥ {75}

(Appearing in T.S.4.2.6.1)

T.B.2.8.4.8 – "अ॒ति॒वि॒श्वाः प॑रि॒ष्ठाः {76}"

अ॒ति॒ वि॒श्वाः प॑रि॒ष्ठाः स्ते॒न इ॒व व्र॑ज॒मक्र॑मुः ।

ओ॒षध॑यः प्रा॒चुच्य॑वु॒ र्यत् किं॑ च॒ तनु॑वा॒ रपः॑ ॥ {76}

(Appearing in T.S.4.2.6.3)

T.B.2.8.4.8 – "या ओषधयः सोम राज्ञी {77}"

या ओषधयः सोमराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमनु ।

तासां त्वमस्युत्तमा प्रणो जीवात-वैसुव ॥ {77}

(Appearing in T.S.4.2.6.4 and T.S.4.2.6.5)

T.B.2.8.4.8 – "रश्वावतीꣳ सोमवतीम् {78}"

अश्वावतीꣳ सोमवती मूर्जयन्ती मुदोजसं ।

आ विथ्सि सर्वा ओषधीरस्मा अरिष्टतातये ॥ {78}

(Appearing in T.S.4.2.6.4)

T.B.2.8.4.8 – "ओषधीरिति मातरो {79}"

ओषधीरिति मातर-स्तद्धो देवी-रूप ब्रुवे ।

रपाꣳसि विघ्नतीरित रपश्चातयमानाः ॥ {79}

(Appearing in T.S.4.2.6.1)

T.B.2.8.4.8 - "ऽन्यावो अन्यामवतु {80}"

अन्या वो अन्यामव-त्वन्याऽन्यस्या उपावत ।

ताः सर्वा ओषधयः सँविदाना इदं मे प्रावता वचः ॥ {80}

(Appearing in T.S.4.2.6.3)

T.B.2.8.5.1 – "शुचिं नु स्तोमं {81}"

शुचिं नु स्तोमं नवजात-मद्येन्द्राग्नी वृत्रहणा जुषेथां ।

उभा हि वाꣳ सुहवा जोहवीमि ता वाजꣳ सद्य उशते धेष्ठा ॥ {81}

(Appearing in T.S.1.1.14.1)

T.B.2.8.5.1 – "श्नथद्-वृत्रम् {82}"

श्नथद्-वृत्रमुत सनोति वाजमिन्द्रा यो अग्नी सहुरी सपर्यात् ।

इरज्यन्ता वसव्यस्य भूरैः सहस्तमा सहसा वाजयन्ता ॥ {82}

(Appearing in T.S.4.2.11.1)

T.B.2.8.5.1 – "उभा वामिन्द्राग्नी {83}"

उभा वामिन्द्राग्नी आहुवध्या उभा राधसः सह मादयध्यै ।

उभा दाताराविषाꣳ रयीणामुभा वाजस्य सातये हुवे वां ॥ {83}

(Appearing in T.S.1.1.14.1)

T.B.2.8.5.1 – "प्रचर्षणिभ्यः {84}"

प्र चर्षणिभ्यः पृतना हवेषु प्र पृथिव्या रिरिचाथे दिवश्च ।

प्र सिन्धुभ्यः प्रगिरिभ्यो महित्वा प्रेन्द्राग्नी विश्वा भुवनाऽत्यन्या ॥ {84}

(Appearing in T.S.4.2.11.1)

T.B.2.8.5.1 – "आ वृत्रहणा {85}"

आ वृत्रहणा वृत्रहभिः शुष्मैः । इन्द्र यातं नमोभिरग्ने अर्वाक् ।

युवञ् राधोभिरकवेभिरिन्द्र । अग्ने अस्मे भवतमुत्तमेभिः ॥ {85}

(Appearing in T.B.3.6.8.1)

T.B.2.8.5.1 - "गीर्भिर्-विप्रः {86}"

गीर्भिर्-विप्रः प्रमतिमिच्छमानः । ईदृ रयिं यशसं पूर्वभाजम् ।

इन्द्राग्नी वृत्रहणा सुवज्रा । प्रणो नव्येभिस्तिरतं देष्णैः ॥ {86}

(Appearing in T.B.3.6.9.1)

T.B.2.8.5.3 – "यास्ते पूषन्ना वो अन्तः {87}"

यास्ते पूषन्नावो अन्तः समुद्रे । हिरण्ययीरन्तरिक्षे चरन्ति ।

या॒भिर्या॒सि दू॒त्याꣳ सूर्य॑स्य । कामे॑न कृ॒तः श्रव॑ इ॒च्छमा॑नः ॥ {87}

(Appearing in T.B.2.5.5.5)

T.B.2.8.5.3 – "शु॒क्रं ते॑ अ॒न्यत् {88}"

शु॒क्रं ते॑ अ॒न्यद्य॑ज॒तं ते॑ अ॒न्यद्वि॑षु॒रूपे॑ अ॒हनी॑ द्यौ॒रिवा॑सि ।

विश्वा॑ हि मा॒या अ॒वसि॑ स्वधा॒वो भ॒द्रा ते॑ पू॒षन्नि॑ह रा॒तिर॑स्तु ॥ {88}

(Appearing in T.S. 4.1.11.2)

T.B.2.8.5.3 – "पू॒षेमा॑ आ॒शाः {89}"

पू॒षेमा॑ आ॒शा अनु॑वेद॒ सर्वाः॑ सो अ॒स्माꣳ अ॒भय॑तमे॒न नैष॑त् ।

स्व॒स्तिदा॑ अ॒घृणिः॑ सर्व॒वीरः॑ । अ॒प्रयु॑च्छन् पु॒र ए॒तु प्र॑जा॒नन् ॥ {89}

(Appearing in T.B.2.4.1.5)

T.B.2.8.6.9 – "अ॒र्हन् बि॑भर्षि॒षि {90}"

अ॒र्हन्बि॑भर्षि॒षि सा॑य॒कानि॑ ध॒न्व । अ॒र्हन्नि॑ष्कं य॒ज॒तं वि॑श्वरू॒पम् ।

अ॒र्हन्नि॑द॒न्दय॑से वि॒श्वम॑ब्भुवम् । न वा ओ॒जीयो॑ रु॒द्र त्व॑द॒स्ति ॥ {90}

[Appearing in T.A.7.5.7 (or T.A.4-5-7)]

T.B.2.8.6.9 – "मा नस्तोके {91}"

मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः ।
वीरान् मानो रुद्र भामितो वधीर्हविष्मन्तो नमसा विधेम ते ॥ {91}

(Appearing in T.S.3.4.11.2)

T.B.2.8.6.9 – "परिणो रुद्रस्य हेति:{92}"

परिणो रुद्रस्य हेति वृणक्तु परित्वेषस्य दुर्मतिरघायोः ।
अव स्थिरा मघवद्भ्य-स्तनुष्व मीढ्वस्तोकाय तनयाय मृडय ॥ {92}

(Appearing in T.S.4.5.10.4)

T.B.2.8.6.9 - "स्तुहि श्रुतम् {93}"

स्तुहि श्रुतं गर्त्तसदं युवानं मृगं न भीम-मुपहन्तु-मुग्रं ।
मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवपन्तु सेनाः ॥ {93}

(Appearing in T.S.4.5.10.4)

T.B.2.8.6.9 – "मीढुष्टमा {94}"

मीढुष्टम शिवतम शिवो नः सुमना भव परमे वृक्ष आयुधं निधाय

कृ॒त्तिं॑ व॒सान॑ आ॒चर॑ पि॒नाकं॑ बि॒भ्रदा॑गहि ॥ {94}

(Appearing in T.S.4.5.10.4)

T.B.2.8.6.9 – "र॒हन् बि॒भर्षि॑ {95}"

(Same as {90} above)

T.B.2.8.6.9 – "त्व॒मग्ने॑ रु॒द्र {96}, "आ वो॑ रा॒जान॑म् {97}"

त्व॒मग्ने॑ रु॒द्रो अ॒सुरो॑ म॒हो दि॒वस्त्व॑ श॒र्द्धो मा॒रुतं॑ पृ॒क्ष ई॒शिषे॑ ।
त्वं वा॒तैर॑रु॒णैर्या॑सि शं॒गय॑स्त्वं पू॒षा वि॒धतः॑ पा॒सि नु॒त्मना॑ ॥ {96}

आ वो॑ रा॒जान॑म॒ध्वर॑स्य रु॒द्रं हो॒तारं॑ स॒त्यय॑ज॒ रौद॑स्योः ।
अ॒ग्निं पु॒रा त॑नयि॒न्नो र॑चि॒त्ता-द्धि॑रण्यरू॒पम॑वसे कृ॒णुध्वं॑ ॥ {97}

[Both {96} and {97} appearing in T.S.1.3.14.1]

T.B.2.8.7.4 – "त्व॒ष्टा द॑धत् {98}

त्व॒ष्टा द॑धदि॒न्द्राय॑ शु॒ष्मम् । अ॒पाको॑ऽचि॒ष्टुर्य॑शसे पु॒रूणि॑ ।
वृ॒षा य॑जन् वृ॒षणं॑ भू॒रिरे॑ताः । मूर्ध॑न् य॒ज्ञस्य॑ स॒मन॑क्तु दे॒वान् ॥ {98}

(Appearing in T.B.2.6.8.4)

T.B.2.8.7.4 – "तन्न-स्तुरीपम् {99}"

तन्नस्तुरीपम॑ध पो॒षयि॑न् दे॒व त्व॑ष्ट॒र्वि र॑राणः स्य॒स्व ।

यतो॑ वी॒रः क॑र्म॒ण्यः सु॒दक्षो॑ यु॒क्तग्रा॑वा जा॒यते॑ दे॒वका॑मः ॥ {99}

(Appearing in T.S.3.1.11.1)

T.B.2.8.7.4 – "त्वष्टा वीरं {100}"

त्वष्टा॑ वी॒रं दे॒वका॑मं ज॒जान॑ त्वष्टु॒रर्वा जा॑यत आ॒शुर॑श्चः ।

त्वष्टे॑दं वि॒श्वं भु॑वनं ज॒जान॑ ब॒होः क॑र्तार॒मिह॑ यक्षि॒ होतः॑ ॥ {100}

(Appearing in T.S.5.1.11.3)

T.B.2.8.7.4 – "पिशङ्गरूपः {101}"

पिशङ्ग॑रूपः सु॒भरो॑ वयो॒धाः श्रु॑ष्टी वी॒रो जा॑यते दे॒वका॑मः ।

प्र॒जां त्वष्टा॑ वि॒ष्यतु॑ नाभि॒मस्मे॑ अथा॒ दे॒वाना॑म॒प्येतु॑ पाथः ॥ {101}

(Appearing in T.S.3.1.11.2)

T.B.2.8.7.5 – "मित्रो जनान् {102}, "प्र स मित्र {103}"

मित्रो॑ ज॒नान् या॑तयति प्र॒जान॑न् मि॒त्रो दा॑धार पृथि॒वीमु॑त द्यां ।

मि॒त्रः कृ॒ष्टीर॒निमि॒षाऽभि॒ चष्टे॑ स॒त्याय॒ हव्यं॑ घृ॒तवद्-वि॒धेम॑ ॥ {102}

प्र स मि॒त्र म॒र्तो अस्तु॑ प्र॒यस्वान् यस्त॑ आ॒दित्य॑ शि॒क्षति॑ व्र॒तेन॑ ।

न ह॒न्यते॑ न जी॒यते॑ त्वो॒तो नैन॑म॒हो अ॒श्नोत्य॑न्ति॒तो न दू॒रात् ॥ {103}

[Both {102} and {103} appearing in T.S.3.4.11.5]

T.B.2.8.7.10 – "अग्नी॑षो॒मावि॒म सु॒मे {104}"

"अग्नी॑षो॒मा ह॒विषः॑ प्र॒स्थित॑स्य {105}"

अग्नी॑षो॒मा वि॒म सु॒ मे शृ॒णु॒तं वृ॒षणा॑ ह॒वं ।

प्र॒ति सू॒क्तानि॑ ह॒र्य॒तं भ॒व॒तं दा॒शुषे॑ म॒यः ॥ {104}

अग्नी॑षो॒मा ह॒विषः॑ प्र॒स्थित॑स्य वी॒त॒ह॒र्य॒तं वृ॒षणा॑ जु॒षेथां॑ ।

सु॒श॒र्मा॒णा स्व॒वसा॑ हि भू॒तम॑था ध॒त्तं य॑ज॒मानाय॑ शं योः ॥ {105}

[Both {104} and {105} appearing in T.S.2.3.14.2]

T.B.2.8.8.4 – "दे॒वीं वा॒चम॑ ज॒नय॑न्त {106}, "यद्-वाग्-वद॑न्ति {107}"

दे॒वीं वा॒चम॑ज॒नय॑न्त दे॒वाः । तां विश्व॑रू॒पाः प॒शवो॑ वद॑न्ति ।

सा नो॑ म॒न्द्रेष॑मूर्जं दु॒हाना॑ । धे॒नुर्वा॒गस्मानु॑प सु॒ष्टुतै॑तु ॥ {106}

(Appearing in T.B.2.4.6.10)

यद् वा॒ग्वद॑न्त्य-वि॒चेत॑नानि । रा॒ष्ट्री दे॒वानां॑ नि॒षसा॑द म॒न्द्रा ।
चत॑स्र ऊ॒र्जं दु॒दुहे॑ पया॒सि । क्व॑ स्वि द॒स्याः पर॑मं ज॒गाम ॥ {107}

(Appearing in T.B.2.4.6.11)

T.B.2.8.8.11 – "न ता न॑शन्ति {108}", "न ता अ॒र्वा {109}"

न ता न॑शन्ति न द॑भाति तस्करः । नैना॑ अमि॒त्रो व्य॑थिरादध॒र्षति॑ ।
दे॒वाञ्च॒ याभि॑र् यज॒ते द॑दाति च । ज्यो॒गिता॑भिः सच॒ते गो॑पतिः स॒ह ॥
{108}

न ता अ॒र्वा रे॒णुक॑काटो अ॒श्नुते॑ । न स॒ञ् स्कृ॑तत्र-मु॒पय॑न्ति
ता अ॒भि । उ॒रुगा॑यम॒भयं॑ तस्य ता अ॒नु । गा॒वो म॒र्त्यस्य॑ वि॒चर॑न्ति
यज्व॑नः ॥ {109} [Both {108} and {109} Appearing in T.B.2.4.6.9]

T.B.2.8.9.3 – "हिर॑ण्यवर्णाः शु॒चयः॑ पा॒वका॑ {110}",

"यासा॑ञ् राजा॑ {111}"

हिर॑ण्यवर्णाः शु॒चयः॑ पा॒वका॑ या॒सु जा॑तः क॒श्यपो॑ यास्वि॒न्द्रः ।

अ॒ग्निं॑ या॒ गर्भं॑ दधि॒रे वि॒रूपा॒स्ता न॒ आपः॑ श॒ ऽ स्यो॒ना भव॑न्तु ॥ {110}

या॒सां॑ राजा॒ वरु॑णो याति मध्ये॑ स॒त्यानृ॑ते अ॒वप॑श्यन् जना॒नां ।

मधु॒श्रुतः॑ शुच॒यो याः॑ पा॒वका॒स्ता न॒ आपः॑ श॒ ऽ स्यो॒ना भव॑न्तु ॥ {111}

[Both {110} and {111} Appearing in T.S.5.6.1.1]

T.B.2.8.9.3– "यासां देवाः {112}", "शिवेन मा चक्षुषा पश्यत {113}"

या॒सां॑ दे॒वा दि॒वि कृ॑ण्वन्ति भ॒क्षं या॒ अन्त॑रिक्षे बहु॒धा भव॑न्ति ।

याः पृ॒थि॒वीं प॑यसो॒न्दन्ति॑ शु॒क्रास्ता॒ न॒ आपः॑ श॒ ऽ स्यो॒ना भव॑न्तु ॥ {112}

(Appearing in T.S.5.6.1.1)

शि॒वेन॑ मा चक्षु॒षा प॑श्यताऽऽपः शि॒वया॑ त॒नुवो॑प स्पृ॒शत॑ त्वचं॒ मे ।

सर्वा॑ ऽ अ॒ग्नीं॑ र॒प्सुष॑दो हुवे वो॒ मयि॑ वर्चो॒ बल॑मो॒जो नि ध॑त्त ॥ {113}

(Appearing in T.S.5.6.1.2)

T.B.2.8.9.3 – "आपो भद्रा {114}", "आदित्पश्यामि {115}"

आ॒पो भ॒द्रा घृ॒तमि॑दाप आ॒सुर॑ग्नी-षो॒मौ बि॑भ्रत्याप इत् ताः ।

ती॒व्रो र॒सो मधु॑पृ॒चा –म॑रंग॒म आ मा॑ प्रा॒णेन॑ स॒ह वर्च॑सा गन् ॥ {114}

(Appearing in T.S.5.6.1.3)

आदित् पश्याम्यु॒त वा॑ शृ॒णो॒म्या॒ मा॒ घो॒षो॑ गच्छति॒ वाङ्म॑ आसां ।

मन्ये॑ भे॒जानो॑ अ॒मृत॑स्य॒ तर्हि॑ हि॒र॒ण्यव॑र्णा अ॒तृपं॑ य॒दा वः॑ ॥ {115}

(Appearing in T.S.5.6.1.4)

=====